

แนวทางบูรณาการเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม

โดย

พันเอกหญิง วิภาจรี วิเชียรโชติ
นายทหารปฏิบัติการ
ประจำกรมแพทย์ทหารบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย
ส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางบูรณาการเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม” ลักษณะวิชา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของ พันเอกหญิง วิภาจรี วิเชียรโชติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางบูรณาการเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม
ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ผู้วิจัย พันเอกหญิง วิภาจรี วิเชียรโชติ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๒

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ และเพื่อเสนอแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้การสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาความ

ผลการศึกษา พบว่า การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบตามกฎหมาย คือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีทันตแพทย์จากหน่วยงานอื่น ๆ และทันตแพทย์อาสาเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล เช่น ทันตแพทย์จากกองทัพบก ซึ่งผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยใช้หลักฐานทางพันธุกรรม ทันตแพทย์สังกัดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทันตแพทย์จากกระทรวงสาธารณสุข ทันตแพทย์จากภาคเอกชน เป็นต้น ซึ่งบทบาทของหลักฐานทางพันธุกรรม เริ่มเป็นที่รู้จักจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ภาพเหตุการณ์ที่ทันตแพทย์อาสาสมัครจากทั่วประเทศร่วมเดินทางไปช่วยตรวจศพผู้เสียชีวิต ล้วนมีส่วนทำให้งานด้านนิติวิทยาศาสตร์เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพทันตแพทย์มากขึ้น โดยทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวช ผู้รับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดในพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ มีแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ, ด้านบุคลากร, ด้านวัสดุอุปกรณ์, ด้านกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ, ด้านเทคโนโลยี และด้านการควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรมีนโยบายจัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และบริหารจัดการ เกี่ยวกับผู้เสียชีวิต กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ พร้อมทั้งมีทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบฐานข้อมูลพันธุกรรมเดียวกันทั้งประเทศ ตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งจัดทำแผนการปฏิบัติ มีเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และซักซ้อมให้มีความพร้อมสามารถออกปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที และมีการเตรียมสถานที่รองรับ และการเคลื่อนย้ายศพ ทุกจังหวัดกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่สามารถปฏิบัติได้ทันทีอย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

Title An integrated approach to proving personal identity with dental information
Field Science and technology
Name Colonel Vipajaree Vichianchote **Course** NDC **Class** 62

The purpose of this study was to study the role of the medical agency in verifying personal identity. In the event of a large disaster and to propose a way to prove personal identity with dental information In the event of a large disaster. This research is a qualitative research by collecting data from various research papers Related. And a formal in-depth interview using a structured interview, unstructured interviews with a group of experts. Do content analysis and to present the results of data analysis in a descriptive research report.

From the research, Personal identification with dental information There is the main body responsible for the law, which is the Office of Police Forensic Science Royal Thai Police And the Institute of Forensic Science Ministry of Justice. There are also dentists from other departments. And volunteer dentists to play a role in helping to prove personal identity, Like a dentist from the Army Which has undergone a practical training in dental identification using evidence, Dentists under various universities, Dentist from the Ministry of Public Health ,Dentists from the private sector, etc. The role of dental evidence It became known from the tsunami. Photos of the event where volunteer dentists from all over the country traveled to help examine the body of the deceased. All contributed to the work in forensic science became more involved in the dental profession. working with Forensic medicine who are responsible for local events. The results of the study of the method for verifying personal identity with dental data In the event of a large disaster There are guidelines for identifying personal identity with dental information in various areas, including management. , Personnel, equipment, materials, laws and regulations, technology And the crime scene supervision

Recommendations from the study are that there should be a policy to establish a committee for identifying personal identities. And manage About the deceased in the event of a large disaster. There are dentists specializing in forensic dentistry Enough to perform their duties. There is the same dental database system throughout the country according to international standards. Along with preparing an action plan There are staff, tools, equipment and rehearsed to be ready and able to leave to perform their duties immediately. And has prepared a supporting place and moving bodies In every province, in the event of a large disaster, they can act immediately and efficiently.

คำนำ

จากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน แต่ละประเทศต่างประสบปัญหาภัยพิบัติต่างๆ เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นภัยจากธรรมชาติที่รุนแรงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ และสภาพแวดล้อมเช่น พายุ น้ำท่วม และแผ่นดินไหว เป็นต้น ภัยจากการก่อการร้าย เช่น การลอบวางระเบิด การกราดยิง การสังหารหมู่ เป็นต้น และภัยจากอุบัติเหตุ เช่น เครื่องบินตก เรือล่ม ดึกถล่ม เป็นต้น ซึ่งภัยต่างๆ ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน โดยในการระบุผู้เสียชีวิตเป็นใครในบางครั้งจึงเป็นเรื่องยากลำบากที่จะการพิสูจน์ทราบตัวบุคคล เนื่องจากต้องใช้หลักฐานในการพิสูจน์เป็นจำนวนมาก และต้องทำงานแข่งกับเวลา ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้ มีบุคลากร และเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญ พร้อมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียชีวิตเพื่อใช้ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลไม่เพียงพอ พร้อมทั้งขาดการประสานสอดคล้อง และการฝึกอบรมร่วมกันให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลโดยใช้ข้อมูลทางทันตกรรมนั้น มีความน่าเชื่อถือและสามารถยืนยันตัวบุคคลได้มากกว่า ๘๐% สามารถทำได้รวดเร็ว ประหยัดงบประมาณ ในการตรวจพิสูจน์ และสามารถเก็บได้นานกว่าการตรวจพิสูจน์ด้วยสารพันธุกรรม ดังนั้นรายงานวิจัยเรื่อง แนวทางบูรณาการเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม จึงมุ่งหวังเพื่อพัฒนาการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมนำมาใช้ในกรณีที่มีภัยพิบัติขนาดใหญ่ เนื่องจาก มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ รวดเร็ว ใช้งบประมาณน้อย แต่ยังคงขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลทางทันตกรรมที่เป็นมาตรฐานสากล และให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน พร้อมทั้งขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทางด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการวิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ทำให้ทราบถึงบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ และยังเห็นถึงแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ อีกด้วย หากพบข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ โอกาสนี้ ด้วย

พันเอกหญิง

(วิภาจรี วิเชียรโชติ)

นักศึกษามหาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางบูรณาการเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาให้ข้อมูลพร้อมทั้งให้คำแนะนำ อันเป็นประโยชน์ในการวิจัย และขอขอบคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา และบุคลากรจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ สนับสนุนให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พันเอกหญิง

(วิภาจรี วิเชียรโชติ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๕
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
ทฤษฎี และแนวคิดการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์	๗
แนวคิดการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม	๙
แนวคิดการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย	๑๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๙
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๒๒
บทที่ ๓ สรุปบทบาทการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม	๒๓
อุปสรรค และข้อจำกัด	๓๓
สรุป	๕๖
บทที่ ๔ วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ และกำหนดแนวทาง	
การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม	๕๘
วิเคราะห์บทบาทหน้าที่	๕๘
กำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม	๗๔
สรุป	๗๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๐
สรุปผลการวิจัย	๘๐
ข้อเสนอแนะ	๘๓
บรรณานุกรม	๘๕
ภาคผนวก	๘๘
แบบสอบถามโครงการวิจัย	๘๙
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓ - ๑	จำนวนทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยแยกตามสาขา	๒๔
๓ - ๒	ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านทันตวิหยา	๒๕
๓ - ๓	สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล	๓๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๑ - ๑	ข้อมูลทางทันตกรรมขณะมีชีวิต	๑๑
๑ - ๒	ข้อมูลทางทันตกรรมภายหลังเสียชีวิต	๑๒
๓ - ๑	การบูรณาการบุคลากรผู้เชี่ยวชาญใน Disaster Victim Identification Team	๒๙
๓ - ๒	รูปแบบการปฏิบัติงานครบวงจร ในกรณีเหตุภัยพิบัติ ที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก	๓๐
๓ - ๓	โครงสร้างหน่วยงานภายในตามการมอบหมายงานของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์	๓๓
๔ - ๑	รายงานการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังตาย (Comparison Report) ว่าได้ผลเป็นอย่างไร	๖๐
๔ - ๒	แบบฟอร์มการเปรียบเทียบข้อมูลฟันก่อนและหลังตาย และผลสรุป	๖๑
๔ - ๓	ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล	๖๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน แต่ละประเทศต่างประสบปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามธรรมชาตินั้นมีความรุนแรง และไม่อาจรู้ได้เลยว่ามันจะเกิดขึ้นที่ไหนเมื่อไหร่อย่างไร โลกใบนี้เองเคยเกิดเหตุแบบนี้มานับครั้งไม่ถ้วนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากธรรมชาติที่รุนแรงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ และสภาพแวดล้อมของโลก เช่น พายุ น้ำท่วม และแผ่นดินไหว เป็นต้น ภัยจากการก่อการร้าย เช่น การลอบวางระเบิด การกราดยิง การสังหารหมู่ทั้งในยานพาหนะที่ขนส่งคน หรือในที่ชุมชนซึ่งมีคนจำนวนมาก เป็นต้น และภัยจากอุบัติเหตุ เช่น เครื่องบินตก เรือล่ม ตึกถล่ม เป็นต้น ซึ่งภัยต่าง ๆ ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ในคราวเดียวกัน โดยในการระบุว่าผู้เสียชีวิตเป็นใครในบางครั้งจึงเป็นเรื่องยากลำบากที่จะการพิสูจน์ทราบตัวบุคคล เนื่องจากต้องใช้หลักฐานในการพิสูจน์เป็นจำนวนมาก และต้องทำงานแข่งกับเวลา ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้ มีบุคลากร และเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญ พร้อมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียชีวิตเพื่อใช้ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลไม่เพียงพอ นอกจากนี้หน่วยงานที่มีอยู่อาจทำงานไม่เป็นเอกภาพ ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากขาดการประสานสอดคล้อง และการฝึกซ้อมร่วมกันให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลโดยใช้ข้อมูลทางพันธุกรรมมีความน่าเชื่อถือและสามารถยืนยันตัวบุคคลได้มากกว่า ๘๐% สามารถทำได้รวดเร็ว ประหยัดงบประมาณในการตรวจพิสูจน์ และสามารถเก็บได้นานกว่าการตรวจพิสูจน์ด้วยสารพันธุกรรม

ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานที่สามารถปฏิบัติงานด้านนี้ หลัก ๆ ๒ หน่วยงาน คือ สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ และ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมีทันตแพทย์จากกองทัพอีกส่วนหนึ่ง ที่ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยใช้หลักฐานทางพันธุกรรมตามโครงการจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สนับสนุนยุทธศาสตร์กรมแพทย์ทหารบก ปี ๒๕๖๑ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางเพื่อประสานงานในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล โดยใช้ข้อมูลทางพันธุกรรม ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เกิดความสับสน ซ้ำซ้อน ค่าซ้ำ และไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ อาจไม่สามารถปฏิบัติการช่วยเหลือได้ทันท่วงที อีกทั้งข้อมูลทางพันธุกรรมของแต่ละบุคคล ล้วนแต่กระจัดกระจายไปตามสถานพยาบาลทั้งของรัฐ ของเอกชน หรือ คลินิกทั่วประเทศ ยังไม่มีการบันทึกเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ที่จะพร้อมเรียกใช้ได้ทันที ซึ่งจากสถิติการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในเหตุการณ์สึนามิทางภาคใต้ของประเทศไทย ปี พ.ศ.๒๕๔๗ มีการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้ทั้งหมดในขณะนั้น ๒,๖๗๙ ราย โดยมีประเภทการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์เรียงลำดับดังนี้

๑. พันตกรรม	จำนวน ๑,๑๐๕ ราย	คิดเป็นร้อยละ	๔๑.๒๐
๒. พันตกรรมร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ	จำนวน ๓๔๖ ราย	คิดเป็นร้อยละ	๑๒.๙๐
๓. ลายนิ้วมือ	จำนวน ๖๗๐ ราย	คิดเป็นร้อยละ	๒๕.๐๕
๔. ดีเอ็นเอ	จำนวน ๒๗ ราย	คิดเป็นร้อยละ	๐๑.๐๕
๕. อื่น ๆ	จำนวน ๕๓๑ ราย	คิดเป็นร้อยละ	๑๙.๘๐

จากข้อมูลทางพันตกรรมเพียงอย่างเดียว ๑,๑๐๕ ราย ข้อมูลทางพันตกรรมร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ ๓๔๖ ราย รวม ๑,๔๕๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑๐ ของการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลทั้งหมด จะเห็นได้ว่าสถิติการระบุตัวบุคคลด้วยข้อมูล และประวัติทางพันตกรรมสามารถพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลได้มากที่สุด ซึ่งการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลที่เชื่อถือได้มากที่สุดมี ๓ วิธี คือ

๑. การตรวจจากลายพิมพ์นิ้วมือ
๒. การตรวจสภาพฟันเปรียบเทียบโดยนิติทันตแพทย์
๓. การเปรียบเทียบดีเอ็นเอกับครอบครัวผู้สูญหาย

แต่ในทางปฏิบัติลายพิมพ์นิ้วมือจะทำการตรวจไม่ได้ในรายที่สภาพศพเน่าเปื่อย หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก และในรายที่ไม่เคยพิมพ์ลายนิ้วมือมาก่อนก็จะไม่มีข้อมูลเปรียบเทียบ ส่วนข้อจำกัดของการตรวจหาดีเอ็นเอ คือ จะต้องใช้เวลาตรวจหลายสัปดาห์งบประมาณค่อนข้างมาก เพราะส่วนใหญ่ต้องทำในระบบพ่อแม่ลูก ซึ่งเป็นการตรวจดีเอ็นเอของ พ่อแม่ลูก รวมเป็นการตรวจถึง ๓ ชุด เพื่อเปรียบเทียบกัน ในกรณีที่เสียชีวิตทั้งครอบครัวก็ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบระบุตัวบุคคลได้ การตรวจทางพันตกรรมจึงมีความสำคัญมากในการระบุตัวบุคคลของศพ

ฟันเป็นส่วนหนึ่งที่มีความคงทนมากกว่าส่วนอื่น ๆ ของร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงหลังการตายน้อยมาก จึงสามารถนำมาเป็นวัตถุพยานได้ การตรวจฟันสามารถบอกอายุได้โดยดูจากฟันน้ำนม ฟันแท้ และฟันกราม การสึกของฟัน การถอยร่นของเหงือก การตรวจเพศจากฟัน โดยดูจากลักษณะของฟันโดยเฉพาะฟันกราม การตรวจว่าเป็นฟันของใครนั้นสามารถตรวจพิสูจน์ได้ เนื่องจากฟันจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวในแต่ละบุคคลเช่น ลักษณะของสี ประวัติการรักษาฟัน ความกว้างของฟัน ช่องว่างและการเรียงตัวของฟันในแต่ละซี่ นอกจากนั้นภายในฟันจะประกอบด้วยเนื้อเยื่อเส้นเลือด เส้นประสาทสามารถนำมาตรวจหาหมู่เลือด และชนิดของดีเอ็นเอได้ ฟันมีความทนทานต่อความร้อนได้สูงมาก ภายในโพรงประสาทของฟันจะมีเนื้อเยื่อประสาทฟันอยู่ซึ่งเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีเสมือนหีบนิรภัยที่ดีมากให้กับดีเอ็นเอ เพราะฉะนั้นถึงศพจะถูกเผาจนไหม้แล้วก็มีความเป็นไปได้ว่ายังสามารถเก็บดีเอ็นเอจากฟันมาตรวจพิสูจน์ได้ ฟันมีโครงสร้างที่แข็งแรงมากที่สุดของมนุษย์ไม่ว่าจะผ่านมานานเท่าไร และพบว่าสภาวะที่สามารถทำลายโครงสร้างของฟันได้นั้นต้องอุณหภูมิที่สูงถึง ๑,๑๐๐ องศาเซลเซียส

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันตกรรมสามารถนำมาใช้ในกรณีที่มีภัยพิบัติขนาดใหญ่ เนื่องจาก มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ รวดเร็ว ใช้งบประมาณน้อย แต่ยังคงการเก็บรวบรวมข้อมูลทางพันตกรรมที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทางด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ว่า การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม จะนำไปสู่ความน่าเชื่อถือในการยืนยันตัวบุคคลได้ ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก โดยจำเป็นจะต้องมีฐานข้อมูลทางพันธุกรรมของแต่ละบุคคล ที่สามารถเรียกดูได้ทันที และมีหน่วยงานกลางที่จะประสานการปฏิบัติงานอย่างมีมาตรฐานสากล สอดคล้องตามขั้นตอน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และได้ผลลัพธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สิ่งที่ได้จะเป็นแนวทางสำคัญในการนำไปปรับใช้ตามภารกิจในการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ และช่วยสนับสนุน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่
๒. เพื่อเสนอแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในหน่วยงาน สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม, กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย, กองพันตจกรม กรมแพทย์ทหารบก, หน่วยนิติเวชโรงพยาบาลรามาริบัติ, โรงพยาบาลลำพูน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และคลินิกพันธุกรรมเอกชน ในจังหวัดภูเก็ต

๒. ขอบเขตประชากร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษาวิจัย โดยมีการศึกษาข้อมูลจาก ๓ กลุ่มหลัก คือ

๒.๑ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน ๕ ราย ได้แก่

๑. พล.ต.ต.สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ ทันตแพทย์,ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ
๒. พล.ต.ต.พิมล บำรุง ทันตแพทย์ (สบ ๖) โรงพยาบาลตำรวจ
๓. พ.ต.ท.หญิง ปัญจมาพร ชาคะคุณ ทันตแพทย์ (สบ ๓) โรงพยาบาลตำรวจ
๔. พ.ต.ท.หญิง วิภาดา มาดแย้ม สารวัตรฝ่ายสืบวิทย์กระจายเสียง
๕. พ.ต.ท.หญิง จิตริณี เกียรติบุรณกุล ปัจจุบันเป็นทันตแพทย์เอกชนที่เกียรติ

บุรณกุลสหคลินิก

๒.๒ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จำนวน ๖ ราย ได้แก่

๑. นาย โกมล พรหมเพ็ง รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
๒. น.พ.กอเทพ เทพสิทธิ ห้วหน้ากลุ่มนิติพยาธิวิทยา สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
๓. น.พ.ปิยนันต์ มธุรมน นายแพทย์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
๔. น.พ.ปนิษฐ์ กรอบทอง นายแพทย์ปฏิบัติการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
๕. ร.ต.อ.หญิง รัชดาภรณ์ มรม่วง ผู้อำนวยการกองบุคคลสูญหาย และศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๖. นางนฤมล ภราสมพงษ์ หัวหน้ากลุ่มตรวจวิเคราะห์กระดูก สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๒.๓ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และเกี่ยวข้องในการประสานงานในกรณีภัยพิบัติหมู่ จำนวน ๕ ราย ได้แก่

๑. พล.ต.ปราโมทย์ อิมวัฒนา รองเจ้ากรมแพทย์ทหารบก กรมแพทย์ทหารบก และเลขาธิการศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน

๒. พ.อ.หญิง จอมขวัญ แสงบัวแก้ว ผู้อำนวยการกองทันตแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก

๓. น.พ.วิศาล วรสุวรรณรักษ์ หน่วยนิติเวช โรงพยาบาลรามาริบัติ

๔. ทพ.นพ พรตระกูลเสรี กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลลำพูน

๕. ทพญ.เมทินี เพชรจุ คลินิกเอกชนจังหวัดพังงา

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๓.๑ การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ในประเทศไทย

๓.๒ การวิจัยนี้เน้นนำการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมไปใช้อย่างมีมาตรฐานสากล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยศึกษาเอกสาร ข้อมูล รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม เพื่อการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลมาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย

๔. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย มีระยะเวลา ๖ เดือน ตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๕๖๒ ถึง เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีจำนวน ๓ ขั้นตอน คือ

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการทบทวนทางเอกสารวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยทำการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้การสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ในลักษณะปลายเปิด (Open – Ended Question) ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และใช้เทคนิคการจำแนก และจัดระบบข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้มาจำแนก และจัดหมวดหมู่ ออกเป็นระบบ

๓. การนำเสนอข้อมูล

เป็นแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาความ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

๒. สามารถนำแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ไปใช้อย่างมีมาตรฐานสากล

คำจำกัดความ

การพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคล	หมายถึง หมายถึง	การยืนยัน หรือการรับรอง คุณลักษณะเฉพาะตัวที่บ่งบอก หรือมีความซ้ำซ้อนของตัวบุคคล และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ต่างกับเอกลักษณ์ซึ่งหมายถึงลักษณะที่เหมือนกัน หรือร่วมกัน และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
ข้อมูลทันตกรรม	หมายถึง	ข้อมูลการตรวจ และการรักษาฟัน เช่น การถ่ายภาพเอกซเรย์ การพิมพ์ฟัน การจัดฟัน เป็นต้น
ภัยพิบัติขนาดใหญ่	หมายถึง	ภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินจำนวนมาก โดยส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เช่น เหตุการณ์พายุโซนร้อนแฮเรียตที่แหลมตะลุมพุก อ.ปากพนัง จ.นครศรีธรรมราช เมื่อ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๐๕, เหตุการณ์คลื่นสึนามิ ที่ จ.ภูเก็ต และ จ.พังงา เมื่อ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ เป็นต้น

การก่อวินาศกรรม

หมายถึง

การกระทำใด ๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวางห่วงเหี้ยมระบบการปฏิบัติงานใด ๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคล อันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมืองการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

การตรวจพิสูจน์ด้วยสารพันธุกรรม

หมายถึง

การตรวจลายพิมพ์ของ DNA หรือตรวจยีน ในแง่ของจำนวน การเรียงตัว และโครงสร้างของโครโมโซม โดยใช้ตัวอย่างเนื้อเยื่อ เลือด ปัสสาวะ หรือน้ำลาย เพื่อการยืนยันตัวบุคคล

ฐานข้อมูลทางพันธุกรรม

หมายถึง

การเก็บรวบรวมข้อมูลทางพันธุกรรมของแต่ละบุคคล ไว้ในหน่วยงานกลาง ที่สามารถเรียกดูได้ เมื่อมีความจำเป็น

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม จะนำไปสู่ความน่าเชื่อถือในการยืนยันตัวบุคคลได้ ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก และมีความแม่นยำ เชื่อถือได้ รวดเร็ว ประหยัดงบประมาณ และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลทางพันธุกรรมที่เป็นมาตรฐานสากลไปในแนวทางเดียวกันนั้น พร้อมทั้งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งการวิจัยนี้ได้มีทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

๑. ทฤษฎี และแนวคิดการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
๒. แนวคิดการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม
๓. แนวคิดการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย
๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๕. สรุปกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ทฤษฎี และแนวคิดการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

สุรนาท วงศ์พรหมชัย (๒๕๕๑ : ๒๘) ได้ให้ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) ไว้ว่า นิติวิทยาศาสตร์ : มาจากคำว่า นิติ และ วิทยาศาสตร์ ฉะนั้นนิติวิทยาศาสตร์ คือ การนำวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งกฎหมาย ซึ่งได้แก่

๑. ประโยชน์ทางนิติบัญญัติในเรื่องการออกกฎหมาย
๒. ประโยชน์ของการคลี่คลายปัญหาและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

วิทยาศาสตร์จำแนกกว้าง ๆ ออกเป็น ๒ ประเภท

๑. วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Science) เป็นเรื่องของสิ่งที่มีความแท้จริงตลอดเวลาวิชาที่อยู่ในวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินี้จะเป็นพวกวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เช่น เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ เป็นต้น

๒. วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Apply Science) เป็นสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์นำมาประยุกต์พัฒนาเพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย

นิติวิทยาศาสตร์จำแนกได้เป็น ๒ ประเภทตามหลักวิทยาศาสตร์ คือ

๑. นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติเช่นวิชาพิสูจน์หลักฐานรวมถึงการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุนิติวิทยาศาสตร์เป็นการนำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์หลักฐานเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม เป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การสังเกต ตั้งข้อสงสัย และพิสูจน์ โดยการใช้วัตถุพยาน หรือสภาพแวดล้อม

ขณะเกิดเหตุเพื่อช่วยลำดับเหตุการณ์และระบุตัวผู้กระทำผิดได้ ประวัติการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีความน่าสนใจ นอกเหนือจากความเกี่ยวข้องกับ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้แล้ว ยังต้องเชื่อมโยงกับสภาพสังคม และความคิด ของผู้คนในแต่ละยุค ตลอดจนความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในแต่ละยุคด้วย

๒. นิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์โดยการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม เช่น

๒.๑ นิติเวชศาสตร์ (Legal Medicine หรือ Forensic Medicine) หมายถึง วิชาแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและยังรวมถึงวิชากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และการประกอบวิชาชีพของแพทย์ด้วยขอบเขตของวิชานิติเวชศาสตร์ในปัจจุบันกว้างขวางมาก

๒.๒ นิติวิศวกรรมศาสตร์ (Forensic Engineering) ตามปกติอาชีววิศวกรรมจะศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ร่วมกับวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาต่าง ๆ มักจะเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้มีอาชีพในสาขาดังกล่าวเสมอแต่ยังมีวิศวกรอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีหน้าที่ในการนำความรู้และประสบการณ์ทางวิศวกรรมศาสตร์มาใช้เพื่อเป็นประโยชน์แห่งกฎหมายคำร้องส่วนใหญ่มักจะเป็นทางด้านการพิจารณาข้อพิพาททางแพ่งระหว่างคู่กรณีสองฝ่ายนาน ๆ ครั้งจึงจะมีความจำเป็นต้องใช้ความรู้ทางด้านนี้เพื่อประโยชน์ในทางคดีอาญาบ้างผู้ประกอบการวิชาชีพวิศวกรรมนั้นจะต้องสร้างชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสาขาของตนก่อนที่จะได้รับรองในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางวิศวกรรมศาสตร์ในขบวนการยุติธรรมปัญหาที่นิติวิศวกรรมจะให้ความช่วยเหลือได้นั้นมีมากมายพอ ๆ กับจำนวนของสาขาวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรศึกษาของมหาวิทยาลัยอันได้แก่การศึกษาถึงพฤติกรรมของความล้มเหลวของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจนเป็นเหตุให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายการศึกษาเกี่ยวกับต้นเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าควรจะเป็นความรับผิดชอบของผู้ใดการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของเพลิงไหม้ลักษณะการลุกลามและสาเหตุของการระเบิด เป็นต้น

๒.๓ นิติทันตวิทยา (Forensic Odontology) เป็นการนำความรู้ทางทันตวิทยาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเช่นการตรวจพิสูจน์ฟันที่พบในสถานที่เกิดเหตุเครื่องบินตกโดยการนำมาเปรียบเทียบกับฟิล์มเอ็กซเรย์จากประวัติการทำฟันเพื่อยืนยันว่าผู้เสียชีวิตเป็นใคร

๒.๔ นิติเภสัชวิทยา (Forensic Pharmacology) เป็นการนำความรู้เกี่ยวกับยาที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมเช่นยาพิษยาที่มีผลต่อจิตและประสาทยาที่เป็นอันตราย เป็นต้น

๒.๕ นิติมนุษยวิทยา (Forensic Anthropology) เมื่อมีการค้นพบโครงกระดูกที่ต้องสงสัยว่าเป็นมนุษย์หรือไม่ ณ ที่ใดโอกาสที่จะเรียกใช้นักวิทยาศาสตร์ที่อยู่ในสาขามนุษยวิทยานั้นมีมากทีเดียวที่จะเห็นได้เด่นชัดได้แก่กรณีของการเกิดอุบัติเหตุซึ่งมีผู้ประสบเคราะห์กรรมเป็นจำนวนมากและไม่อาจทราบจากสภาพร่างกายที่หลงเหลืออยู่ว่าเป็นผู้ใดบ้างนั้นนักมนุษยวิทยาจะมีบทบาทเป็นอย่างมากเพราะไม่เพียงแต่ต้องเป็นผู้ยืนยันการตายเท่านั้นยังต้องระบุให้แน่ชัดว่าเป็นผู้ใดเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับสินไหมทดแทนประกอบการฟ้องร้องทางแพ่งหรือการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินการวิเคราะห์เกี่ยวกับกระดูกโครงร่างมนุษย์โดยเริ่มต้นศึกษาตั้งแต่มนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์ เป็นต้นมาเทคนิคต่าง ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สามารถบอกอายุเพศเชื้อชาติและโครงร่างของผู้ตายนั้นนับเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์เป็นอย่างมากในการสืบสวน

๒.๖ นิติกีฏวิทยา (Forensic Entomology) เป็นการศึกษาถึงแมลงและหนอนที่เกี่ยวข้องกับคดีเช่นการพิสูจน์ชนิดของแมลงในศพซึ่งจะนำไปสู่ระยะเวลาในวงจรชีพและทำให้ทราบเวลาตายโดยประมาณของศพได้ความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์เมื่อเกิดอาชญากรรมขึ้นการที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะจะต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานมายืนยันให้สามารถพิสูจน์ความผิดได้อย่างชัดเจนดังนั้นในประเทศที่พัฒนาแล้วอาทิเช่นประเทศญี่ปุ่นยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้มีการนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาพัฒนาใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานต่าง ๆ ให้ได้ผลที่ถูกต้องแท้จริงตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อติดตามเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษจากประโยชน์ดังกล่าวข้างต้นจึงมีการนำเอานิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในขอบเขตโดยทั่วไปดังนี้

การตรวจสถานที่เกิดเหตุและการถ่ายรูป (Crime Scene Investigation and Forensic)

การตรวจลายนิ้วมือฝ่ามือฝ่าเท้า (Fingerprint, Palmprint, Footprint)

การตรวจเอกสาร (Document) เช่น ตรวจลายเซ็นลายมือเขียน

การตรวจอาวุธปืนและกระสุนปืนของกลาง (Forensic Ballistics)

การตรวจทางเคมี (Forensic Chemistry) เช่น ตรวจวิเคราะห์ห้องค์ประกอบทางเคมีของสารต่าง ๆ

การตรวจทางฟิสิกส์ (Forensic Physics) เช่น ตรวจร่องรอยการเฉี่ยวชนรถ

การตรวจทางชีววิทยา (Biological Trace Evidence) เช่น ตรวจเส้นผมเลือดอสุจิและตรวจรหัสพันธุกรรม (DNA) เป็นต้น

การตรวจทางนิติเวช (Forensic Medicine) ได้แก่ งานนิติพยาธิ งานนิติวิทยาทางชีวเคมี-การตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เช่น การตัดต่อสื่อบันทึกเสียงวีดิทัศน์เปรียบเทียบร่องรอยบนแผ่นซีดี

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีน้ำหนัก และเป็นที่ยอมรับในนานาอารยประเทศ กล่าวโดยสรุปแล้วไม่ว่าจะเป็นสาขาใดก็ตามของนิติวิทยาศาสตร์นั้นต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การนำความรู้ทางวิชาการผนวกเข้ากับประสบการณ์และความชำนาญมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ของกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่เกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายและวิทยาศาสตร์

แนวคิดการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม

นัฐวุฒิ รอดโฉม (๒๕๕๓ : ๑๒) ได้กล่าวไว้ว่าการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากศพ คือ การพิสูจน์ว่าซาก หรือศพนั้น คือ ใครเพื่อผลทางสังคมหรือผลทางกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหลักของการพิสูจน์เอกลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบจากสิ่งต่าง ๆ ที่พบ หรือ ตรวจพบจากซากศพเทียบกับสิ่งที่ เป็นอยู่ หรือ เคยเป็นอยู่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งถ้าพิสูจน์ได้ว่าตรงกันก็ยืนยันได้ว่าซากศพนี้ คือ บุคคลเนื่องจากการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เป็นการเปรียบเทียบจึงต้องมีข้อมูลจากสองด้าน ด้านหนึ่ง คือ ข้อมูลจากการตรวจศพ อีกด้านหนึ่งคือข้อมูลจากด้านบุคคลที่สงสัยว่าสูญหายซึ่งข้อมูลทางด้าน บุคคลนั้น ต้องสอบถามจากญาติ ผู้ใกล้ชิด เรื่องเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ข้อมูลทางการแพทย์ เคยผ่าตัดอะไร ข้อมูลทางสภาพฟัน ข้อมูลเอกสารลายพิมพ์นิ้วมือ ที่เคยพิมพ์ไว้ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้

มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น ผู้สงสัยว่าเป็นผู้ตายนั้นผูกลานาฬิกาข้อมือเป็นนาฬิกาข้อมือห้อยคอ แบบตัวเลขหรือแบบมีเข็ม ขอบข้อมือซ้ายหรือข้อมือขวา เวลาผูกข้อมือผูกเอาหน้าปิดหันเข้าตัว หรือหันออกจากตัว สายนาฬิกาหนังหรือโลหะ สีอะไรมีลักษณะเด่นอะไรเหล่านี้ เป็นต้น

กอทเพ เทพลีธา (๒๕๕๙ : ๑) ได้กล่าวในแนวทางการพิสูจน์บุคคลในกรณีภัยพิบัติไว้ว่า เมื่อเกิดภัยพิบัตินั้นมักจะพบว่าในหลาย ๆ ครั้งมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ดังนั้นงานหนึ่งของแพทย์นิติเวชที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเหตุการณ์เช่นนี้ คือ การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลเพื่อให้ทราบว่าผู้ตายแต่ละรายคือใคร เพื่อให้ญาติพี่น้องสามารถนำร่างของผู้เสียชีวิตซึ่งเป็นพี่น้องของตนเองกลับไปทำพิธีตามศาสนาได้อย่างถูกต้องมิได้เกิดสลับกับผู้เสียชีวิตรายอื่น ๆ ในการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลแต่ละครั้งนั้นการพิสูจน์ว่าผู้เสียชีวิตนั้นเป็นใครต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยเช่นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับศพระยะเวลาที่ศพถูกทิ้งไว้และการเปลี่ยนอันเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมของศพรวมถึงวิธีการตรวจหาข้อมูลของผู้เสียชีวิตวิธีการต่าง ๆ อีกด้วยดังนั้นแพทย์ผู้ทำการตรวจพิสูจน์จึงจำเป็นต้องอาศัยหลักการตรวจที่เป็นมาตรฐานในการตรวจเอกลักษณ์บุคคลตามหลักสากลเพื่อให้ได้ผลของการตรวจนี้ไปใช้ได้อย่างสากลวิธีการที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลนั้นต้องเป็นวิธีการที่มีหลักการทางวิทยาศาสตร์น่าเชื่อถือสามารถกระทำได้ในสภาวะแวดล้อมนั้น ๆ รวมถึงสามารถทำได้ในกรอบเวลาที่กำหนดซึ่งวิธีการหลัก ๆ ที่นำไปใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้ดีคือ

๑. การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ (Fingerprint analysis)

๒. การตรวจลักษณะฟัน (Dental analysis)

๓. การตรวจสารพันธุกรรม (DNA analysis)

ซึ่งการตรวจทั้ง ๓ วิธีนี้สามารถให้ผลการตรวจที่เรียกว่า Positive identification กล่าวคือ เป็นวิธีการตรวจที่สามารถแยกเอกลักษณ์บุคคลได้โดยการเปรียบเทียบลักษณะที่ความจำเพาะต่อบุคคลนั้น ๆ สูงทำให้ผู้ตรวจพิสูจน์มีความมั่นใจในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้สูงกว่าวิธีอื่น ๆ

การตรวจด้วยวิธีการอื่น ๆ นั้น ได้แก่ การตรวจลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลไม่ว่าจะเป็น ลักษณะเพศ อายุ ที่สังเกตได้จากภายนอก สีผม สีดวงตา สีผิว เป็นต้น ลักษณะอื่น เช่น รอยสัก แผลเป็น หรือลักษณะที่อาจบ่งบอกรอยโรคที่เคยเกิดขึ้นกับผู้ตาย การตรวจดูเสื้อผ้า หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้ รวมถึงการตรวจบางอย่างที่แม้จะไม่ใช่หลักการของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลก็อาจสามารถนำไปใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

เราควรนำเอาวิธีการต่างในการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลเข้ามาใช้ประกอบกัน ส่วนการตรวจสอบเปรียบเทียบลักษณะจากภาพถ่ายนั้นเป็นวิธีการที่ไม่น่าเชื่อถือ และควรหลีกเลี่ยงการใช้บุคคลซึ่งตัวผู้ตายอาจช่วยระบุตัวบุคคลได้ แต่มักจะไม่สามารถกระทำได้ในกรณีที่เสียชีวิตในภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากโดยเฉพาะผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ภัยพิบัติมักจะได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงจนไม่สามารถจดจำได้ หรือญาติพี่น้องของผู้เสียชีวิตไม่สามารถรับมือกับความสูญเสีย และต้องเผชิญหน้าเพื่อยืนยันเอกลักษณ์บุคคลได้ และเช่นเดียวกันการยืนยันเอกลักษณ์บุคคลด้วยภาพถ่ายแทนก็ไม่ใช่วิธีการที่น่าเชื่อถือ

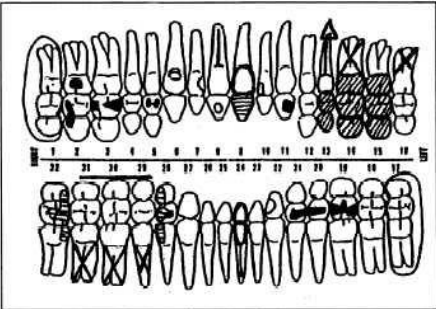
ภูพิชิต เมืองนาม (๒๕๕๔ : ๔) ได้กล่าวว่า การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม เป็นการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลไม่ว่าจากศพ หรือ รอยกัดว่าเป็นใคร โดยการนำข้อมูลทางทันตกรรมที่ตรวจพบจากศพ หรือ รอยกัดเปรียบเทียบกับข้อมูลของฟันที่เคยมีของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ถ้าพิสูจน์ได้ว่า ข้อมูลทันตกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องตรงกัน ก็สามารถยืนยันได้ว่าศพ หรือ รอยฟันเป็นของบุคคลนั้น การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลเป็นการเปรียบเทียบข้อมูล ๒ ด้าน ด้านหนึ่ง คือ ข้อมูลที่ได้จากศพ หรือ รอยกัด อีกด้านหนึ่ง คือ ข้อมูลของบุคคลที่สงสัยว่าสูญหาย หรือผู้ต้องสงสัย ซึ่งต้องสอบถามข้อมูลจากญาติ คนใกล้ชิด โรงพยาบาล คลินิก และทันตแพทย์ประจำตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการแพทย์ และประวัติฟันที่ผ่านมา ซึ่งลักษณะข้อมูลทางทันตกรรมก่อนตาย และหลังตาย ดังภาพที่ ๑ และ ๒ ตามลำดับ

แผนภาพที่ ๑ - ๑ ข้อมูลทางทันตกรรมขณะมีชีวิต

ANTEMORTEM DENTAL RECORD

NAME: FROST, JACK, R SSN: 333-33-3333 RANK: LT, USN
 SEX: M RACE: C AGE: 31 XRAY TYPE & DATE: B/W 10/97 Pms 01/96
 EXAMINERS: A.B. SMITH, CAPT, DC, USN DATE RECONSTRUCTED: 12 DEC 77
P.T. BOATE, CDR, DC, USN RECORD SUPPLIED BY: NDC Pensacola FL

RESTORATIONS & MISSING TEETH

DESCRIPTION/COMPUTER CODES

1. U
2. OL-AM, F-AM
3. MO-AM, DO-AM
4. PN
5. O.O-AM
6. F-CO
7. M-CO
8. L-IR, RF
9. CV
10. MI-CO
11. D-AM
12. PN
13. FP-CV, RF-AP
14. FP-X
15. FP-CF
16. X
17. U
18. MODL-C
19. MOD-AM
20. MO-AM
21. DO-AM
22. ML-CO
23. PN
24. CT-RF
25. PN
26. PN
27. PN
28. DOFL-GI
29. RP-X
30. RP-X
31. RP-X
32. MOFL-GI

AM AMALGAM	CF CROWN FULL
GI GOLD INLAY	CP CROWN PARTIAL
GF GOLD FOIL	CV CROWN VENEER
SS ANY OTHER METAL REST	FP FIXED PARTIAL
CO COMPOSITE RESIN	RP REMOVABLE PARTIAL
JM JAW FRAGMENT MISSING	CD COMPLETE DENTURE
TA TRAUMATIC AVULSION	M MESIAL
FX FRACTURED CROWN	D DISTAL
RT ROOT TIP	O OCCLUSAL
PN PRESENT NOT RESTORED	I INCISAL
RO ROTATED	F FACIAL
RF ROOT CANAL FILLING	L LINGUAL
AP APICOECTOMY	C CARIES
IR INTERMEDIATE REST	U UNERUPTED
CT CROWN TEMPORARY	X EXTRACTED

REMARKS: BILATERAL MANDIBULAR TORI

DTV21016

ที่มา: <http://medical.tpub.com/14275/css/Completed-Antemortem-Dental-Record-Form-249.htm>, 2562.

แผนภาพที่ ๑ - ๒ ข้อมูลทางทันตกรรมภายหลังเสียชีวิต

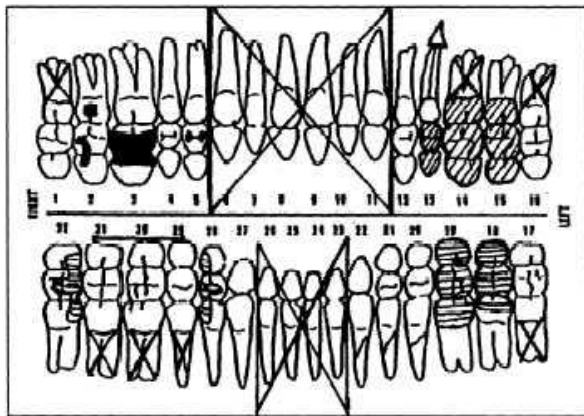
POSTMORTEM DENTAL RECORD

RECOVERY NUMBER A-713 EST. AGE: UNK RACE: UNK SEX: UNK DATE: 12 DEC 97
 EXAMINERS: A. B. SMITH, CAPT, DC, USN PLACE OF EXAMINATION: NAVAL AIR
P. T. BOATS, CDR, DC, USN STATION, PENSACOLA, FL

DESCRIPTION/COMPUTER CODES

1. X
2. OL-AM ; F-AM
3. MODL-AM
4. PN
5. O.O-AM
6. JM
7. JM
8. JM
9. JM
10. JM
11. JM
12. PN
13. FP-CV, RF-AP
14. FP-X
15. FP-CF
16. X
17. X
18. CP
19. CF
20. FX
21. FX
22. FX
23. TA
24. TA
25. TA
26. TA
27. PN
28. DOFL-GI
29. RP-X
30. RP-X
31. RP-X
32. MOFL-GI

RESTORATIONS & MISSING TEETH

CAPMI SYMBOLS

AM AMALGAM	CF CROWN FULL
GI GOLD INLAY	CP CROWN PARTIAL
GF GOLD FOIL	CV CROWN VENEER
SS ANY OTHER METAL REST	FP FIXED PARTIAL
CO COMPOSITE RESIN	RP REMOVABLE PARTIAL
JM JAW FRAGMENT MISSING	CD COMPLETE DENTURE
TA TRAUMATIC AVULSION	M MESIAL
FX FRACTURED CROWN	D DISTAL
RT ROOT TIP	O OCCLUSAL
PN PRESENT NOT RESTORED	I INCISAL
RO ROTATED	F FACIAL
RF ROOT CANAL FILLING	L LINGUAL
AP APICOECTOMY	C CARIES
IR INTERMEDIATE REST	U UNERUPTED
CT CROWN TEMPORARY	X EXTRACTED

REMARKS: BILATERAL MANDIBULAR TORI

DTV21014

ที่มา: <http://medical.tpub.com/14275/css/Completed-Postmortem-Dental-Record-Form-246.htm>, 2562.

นี้รัฐดิ รอดโณม (๒๕๕๓ : ๑๗) ได้กล่าวไว้ว่าการแบ่งประเภทของทันตนิติวิทยาไว้ว่า บทบาทกฎหมายทางการแพทย์มีไว้เพื่อปกป้องความปลอดภัยให้กับประชาชนทั่วไปซึ่งมีขอบเขตรวมไปถึงงานด้านวิทยาศาสตร์ และงานด้านทันตนิเวศมีการใช้วิชาทางด้านนิติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาทางด้านการแพทย์กฎหมายทางการแพทย์รวมถึงสาขาทางการแพทย์ต่าง ๆ ดังนี้ ด้านศัลยกรรม, ศัลยกรรมกระดูก, จักษุวิทยา หรือระบบทางเดินปัสสาวะ แต่งานด้านทันตกรรมเป็นสาขาหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสาขาอื่น ๆ ทันตนิติวิทยาได้แบ่งแยกขอบเขตในการศึกษาไว้ดังนี้

๑. จากสิ่งที่มีชีวิตเช่นรอยกัด, การระบุดตัวคนร้าย, การระบุเพศ และอายุ
 ๒. จากสิ่งไม่มีชีวิตเช่นประเภทของการสบฟัน, ส่วนโค้งของฟัน, ทันตกรรมประดิษฐ์, การบูรณะฟัน
 ๓. จากสภาพทางกายภาพของวัตถุเช่นการหาหมู่เลือดจากฟัน, การประมาณเวลาการตาย, จากสภาพของฟัน, ความแตกต่างของฟันของสัตว์และมนุษย์หรือเชื้อชาติ
 ๔. จากสถานที่เกิดเหตุเช่นชิ้นส่วนของฟันที่หลงเหลืออยู่หรือรอยกัดของฟัน
 ๕. จากเอกสารและประวัติต่าง ๆ เช่นประวัติการการทำฟัน
- การนำข้อมูลเกี่ยวกับฟันของผู้ตายมาใช้ประโยชน์ในการยืนยันบุคคลมีเหตุผล ๕ ประการ คือ

๑. มนุษย์ทุกคนในโลกนี้เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว จะมีการเรียงตัวของรากฟันไม่เหมือนกันเลยแม้แต่คู่แฝด ทั้งนี้เพราะแต่ละคนมีอุปนิสัยเกี่ยวกับฟันและช่องปากไม่เหมือนกัน เช่น นิสัยในการบดเคี้ยวอาหาร, การรักษาความสะอาดของช่องปากละฟัน, การหลุดไปของฟันน้ำนม, การสูญเสียฟันแท้, การสึกของฟัน

๒. ฟันเป็นอวัยวะในร่างกายที่ทนทานต่อการถูกทำลายได้มาก คงสภาพเดิมอยู่ได้เป็นเวลานานถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม อาจอยู่ได้นับหมื่นปีแม้ว่าจะอื่น ๆ จะเสื่อมสลายไปแล้ว

๓. ลักษณะรูปร่างของฟันในแต่ละคนจะต่าง ๆ กันไป และฟันซี่เดียวมีถึง ๕ ด้าน ดังนั้นถ้าในปากมีฟันขึ้นครบ ๓๒ ซี่แล้วจะมีจุดเทียบเคียงถึง ๑๖๐ จุดที่ใช้แยกบุคคลออกจากกันได้ เมื่อโตขึ้นหากมีการไปพบแพทย์เพื่อบำบัดฟัน เช่น ถอนฟัน รักษาฟัน จะมีหลักฐานที่ดี เนื่องจากแต่ละซี่ที่บำบัดของแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน

๔. โพรงประสาทฟันความยาว และลักษณะของกระดูกรองรับรากฟันของแต่ละคนแตกต่างกัน

๕. ลักษณะความสัมพันธ์ของขากรรไกรบน และล่างมีลักษณะเฉพาะในแต่ละคน

อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ (๒๕๔๔ : ๑๖๘) ได้กล่าวไว้ว่า การตรวจฟันมีรายละเอียด ดังนี้

๑. การตรวจลักษณะของฟัน
๒. การตรวจว่าเป็นฟันของคน หรือสัตว์โดยตรวจลักษณะทางกายวิภาค ถ้าเป็นชิ้นส่วนใช้การตรวจโดยวิธีซีโรวิทยา

๓. การตรวจว่าเป็นฟันของใคร

๓.๑ การตรวจลักษณะของฟัน

๓.๑.๑ การเรียงตัวของฟัน และจำนวนฟัน

๓.๑.๒ รูปร่างลักษณะของฟัน

๓.๑.๓ ลักษณะความผิดปกติของฟัน

๓.๑.๔ ร่องรอยอาชีพอหรือลักษณะที่ติดกับฟัน เช่น บุหรี่ รับประทานหมาก

๓.๑.๕ ลักษณะทางทันตกรรมบำบัดของฟันแต่การงอกของฟัน

๓.๒ การตรวจอายุโดยดูจากฟันน้ำนมฟันแท้การงอกของฟัน

๓.๓ เพศลักษณะของฟันโดยเฉพาะฟันกราม

๓.๔ การตรวจหมู่เลือดในฟันเป็นการตรวจให้ผลแน่นอน

โดยมีขั้นตอนในการพิสูจน์บุคคลโดยวิธีทันตกรรม ดังนี้

๑. การเตรียมการ (Preparation) การเตรียมเครื่องมือการเตรียมบุคลากร รวมทั้งการเตรียมมาตรการ และขั้นตอนการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพศพที่จะพิสูจน์

๒. การตรวจช่องปากภายหลังการเสียชีวิต (Postmortem examination) โดยทันตแพทย์ทำการตรวจ และบันทึกประวัติทางทันตกรรม ลงในแผนภาพ และตรวจสภาพของเนื้อเยื่อเหงือกความสัมพันธ์ของขากรรไกรถ่ายรูป และถ่ายภาพรังสี

๓. เมื่อคาดว่าจะเป็นผู้สูญหายรายใดแล้วจึงติดต่อครอบครัวของผู้เสียหาย และทันตแพทย์ประจำตัวเพื่อขอประวัติทันตกรรม (Locating and securing antemortem dental record)

๔. เปรียบเทียบข้อมูลจากการตรวจช่องปากภายหลังการเสียชีวิตว่าตรงกับข้อมูลทางทันตกรรมของผู้สูญหายรายใด (Comparison of antemortem to postmortem information)

๕. สรุป (Conclusion) การที่จะสรุปว่าเป็นบุคคลดังกล่าวได้ต้องมีลักษณะเด่นที่เหมือนกันและไม่มีความไม่ตรงกันเกิดขึ้นและเพื่อให้ระดับความมั่นใจมากยิ่งขึ้นควรใช้ข้อมูลที่เป็น Positive identification อันประกอบด้วย

๖. รายงานผลขั้นสุดท้าย (Final report)

การรายงานควรจะสมบูรณ์ และควรประกอบด้วยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลก่อนเสียชีวิต และภายหลังที่เสียชีวิตที่ สนับสนุนข้อสรุปดังกล่าว ควรจะทำให้เร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อที่จะได้คืนร่างให้กับญาติกลับไป

กอเทพ เทพสิทธิ (๒๕๕๙ : ๒) ได้กล่าวเกี่ยวกับการตรวจลักษณะฟันไว้ว่า ฟันมีโครงสร้างและลักษณะเฉพาะที่สามารถนำมาใช้แยกเอกลักษณ์ของบุคคลได้ลักษณะของฟันสามารถตรวจได้ในศพผู้เสียชีวิตและนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนการเสียชีวิตของบุคคลที่สงสัยว่าเป็นผู้เสียชีวิตซึ่งข้อมูลเหล่านี้มาสามารถหาได้ประวัติการรักษาฟันกับทันตแพทย์ในขณะที่คนนั้นยังมีชีวิตอยู่เนื่องจากฟันของมนุษย์นั้นถูกปกป้องอยู่ภายในช่องปากและมีความแข็งแรงในการทนทานต่อแรงกระทำภายนอกทั้งในขณะที่เสียชีวิตหรือหลังจากที่เสียชีวิตแล้วนอกจากนี้แม้ว่าร่างกายจะเกิดการเน่าสลายไปแล้วแต่ฟันจะยังคงสามารถคงสภาพต่อไปได้อีกนานจึงสามารถนำมาใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้เป็นอย่างดี

การตรวจฟันนั้นยังสามารถอาศัยลักษณะการรักษาฟันต่าง ๆ เช่น การอุดฟัน การครอบฟัน การรักษารากฟัน ฟันปลอมซึ่งวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการรักษาฟันนั้นก็อาจมีลักษณะแตกต่างกันไป กันเฉพาะบุคคล ตามแต่ลักษณะความผิดปกติที่รักษา ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง

ผลการตรวจพิสูจน์ต่าง ๆ ที่อาจเป็นไปได้จากการตรวจเปรียบเทียบลักษณะฟันได้แก่

๑. สามารถเปรียบเทียบเพื่อพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลว่าเป็นบุคคลนั้นได้ในกรณีที่มีข้อมูลที่แน่นอนของผู้เสียชีวิตทั้งก่อนและหลังการเสียชีวิต

๒. น่าจะเป็นบุคคลนั้น ในกรณีที่มีข้อมูลทั้งก่อนและหลังการเสียชีวิตแต่ข้อมูลที่มีข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งนั้นมีน้อยมาก

๓. มีความเป็นไปได้ว่าเป็นจะเป็นบุคคลนั้นในกรณีที่มีข้อมูลทั้งก่อนและหลังการเสียชีวิตนั้นมีน้อยแต่ไม่มีข้อมูลใดที่จะบอกว่าไม่ใช่บุคคลนั้น

๔. ไม่ใช่บุคคลนั้นในกรณีที่มีข้อมูลก่อนและหลังการเสียชีวิตขัดแย้งกันอย่างชัดเจน

๕. ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบกันได้

เนื่องจากฟันของแต่ละคนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาในแต่ละช่วงของการเจริญเติบโตของร่างกายตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาในการตรวจของทันตแพทย์นั้น อาจสามารถให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้ตายจากการตรวจสภาพฟันซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยหาข้อมูลของบุคคลที่เป็นไปได้ว่าอาจเป็นผู้เสียชีวิต เช่น ผลการตรวจพบว่าผู้เสียชีวิตมีอายุน้อยก็จะช่วยตีกรอบการค้นหาให้แคบลง รวมถึงลักษณะบางอย่างที่อาจบ่งบอก เชื้อชาติ ลักษณะการกินอาหาร หรือสุขภาพช่องปากของบุคคลได้ ลักษณะของการรักษาฟันก็อาจบอกได้ว่ามีที่มาจากประเทศหรือบริเวณใด

แนวคิดการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

ญาณิศา พลายชุม (๒๕๖๐ : ๓๓) ได้กล่าวไว้ว่า ภัยพิบัติมีความสำคัญต่อการรับรู้และความเข้าใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่อยู่ภายใต้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเป็นอย่างมากการเข้าใจนิยามที่ต่างกันย่อมนำมาสู่การตีความขอบเขตของภารกิจตามนิยามที่เข้าใจต่างกันเนื่องจากเริ่มแรกของกระบวนการวางแผน จะต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจต่อกรอบนโยบายหากมีเริ่มต้นด้วยการตีความภัยพิบัติของหน่วยงานที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือสอดคล้องกันหรือหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ต้องดำเนินพันธกิจไปตามที่กฎหมายจัดตั้งหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกลับไม่สามารถตีความนิยามของภัยพิบัติให้สอดคล้องกับพันธกิจหลักตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรได้ผนวกกับประเทศไทยมีการใช้คำดังกล่าวแตกต่างกันจึงมีการทบทวนนิยามความหมายและความเข้าใจภัยพิบัติตามที่โครงสร้างและกลไกการจัดการภัยพิบัติได้ระบุไว้

ตามนิยามแล้วคำว่า “Disaster” เป็นคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษและแปลความหมายในภาษาไทยได้ว่า “ภัยพิบัติ” หากพิจารณาคำนิยามตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ให้คำจำกัดความว่าสาธารณภัย หมายถึง “อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง

โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุขไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติมีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย” สรุปความหมายและอธิบายคุณลักษณะของภัยพิบัติไว้ว่า ภัยพิบัติเป็นสภาวะการหยุดชะงักของสังคมที่เกิดจากผลกระทบของภัยทางธรรมชาติ หรือภัยที่เกิดจากมนุษย์นำมาสู่ความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบนั้นเกินความสามารถที่จะรับมือได้ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่โดยคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้ภัยพิบัติต่างจากภัยประเภทอื่น ๆ มีทั้งหมด ๗ คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่

๑. ภัยพิบัติมีสาเหตุการเกิดที่หลากหลาย (Multiple Hazards) ภัยพิบัติมีสาเหตุการเกิดที่หลากหลายทั้งภัยที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ดินถล่ม พายุ ฝนฟ้าคะนอง พายุเขตร้อน คลื่นพายุซัดฝั่ง ไฟป่า สึนามิ ฝนแล้ง ฯลฯ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจร และคมนาคมขนส่ง ภัยจากการก่อการร้าย ภัยจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ ทำให้ต้องการความรู้ความสามารถและความชำนาญการเฉพาะด้านหลาย ๆ ด้านในการเตรียมพร้อมป้องกันแก้ไข และทำให้ภาวะที่ไม่พึงประสงค์อันเกิดจากภัยกลับสู่สภาพปกติ

๒. ภัยหลักก่อให้เกิดภัยอื่นตามมา (Compound Hazard) ภัยพิบัติเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วภัยหลักก่อให้เกิดภัยอื่นตามมา เช่น การที่แผ่นดินไหวทำให้เกิดสึนามิ น้ำท่วมฉับพลันทำให้เกิดโคลนถล่มดินถล่ม ความกดอากาศที่ผันแปรอย่างรุนแรงทำให้เกิดคลื่นสูง เป็นต้น

๓. ความเปราะบางส่งผลต่อความรุนแรงของภัย (Vulnerabilities) ภัยพิบัติสามารถเพิ่มความรุนแรงได้หากระดับของความอ่อนไหวของชุมชนมีสูงความเปราะบางของสังคมมีผลอย่างมาก หากภัยพิบัติแบบเดียวกันกระทบระหว่างสังคมที่แข็งแกร่งกับสังคมที่อ่อนแอ ถ้ากระทบกับสังคมที่แข็งแกร่งภัยจะหายไป แต่หากภัยกระทบสังคมที่เปราะบางภัยจะสามารถขยายตัวได้ โดยความเปราะบางสามารถพิจารณาได้ใน ๓ มิติ คือ มิติเปราะบางทางกายภาพ เช่น การอาศัยในพื้นที่ดินอ่อนนุ่ม เสี่ยงในภัยแผ่นดินไหว มิติสังคม ชุมชนเหนียวแน่นมากแค่ไหน และมิติด้านข้อมูลข่าวสาร ระดับความอ่อนไหวในการเผชิญกับภัยที่แตกต่างกันของชุมชนหน่วยงาน และประเทศ เนื่องจากระดับความรู้ในเรื่องภัยความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการเตรียมพร้อมชุมชนให้สามารถตอบสนองต่อภาวะที่เปลี่ยนไปได้

๔. เหตุการณ์ของภัยพิบัติไม่เกิดตามลำดับเสมอไป (Nonlinear) ภัยพิบัติยังเป็นสภาวะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นตามลำดับก่อนหลังเสมอไป และผลกระทบที่เกิดสามารถขยายผลได้ภัยมีความสามารถพิเศษในการเกิดทั้งในพื้นที่เล็ก ๆ จนถึงเกิดทั่วโลก

๕. ภัยพิบัติข้ามเขตการปกครองเสมอ (Cross Jurisdiction) ภัยพิบัติเกิดขึ้น และสามารถขยายผลข้ามเขตการปกครองของหน่วยงาน อีกทั้งยังทำให้เกิดความโกลาหล และไม่สงบสุขอันกระทบต่อการจัดการและแก้ไข

๖. ภัยพิบัติเป็นการเมือง (Disaster is politics) ภัยพิบัติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการกำหนดผู้ที่เหมาะสมในการมีอำนาจในการตัดสินใจในระดับกลไกต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการเจรจาต่อรองและออกแบบการทำงานให้เหมาะสม

๗. ภัยพิบัติเป็นเรื่องไม่แน่นอน (Uncertainty) ภัยพิบัติเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้อย่างแม่นยำในอนาคต เช่น สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในตำราด้านภูมิอากาศ สภาพอากาศ ปัจจุบันไม่สามารถทำนายหรือพยากรณ์ได้อย่างแม่นยำตามหลักอุณหพลศาสตร์เหมือนในอดีต

แนวความคิดการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk management: DRM) ต้องทบทวนถึงความสำคัญของแนวทางในการจัดการภัยพิบัติจะช่วยให้สามารถทำความเข้าใจต่อทางเลือกของรัฐที่มีต่อการแสวงหาทางออกในการบริหารจัดการภัยพิบัติโดยปัจจุบันการแสวงหาคำตอบในการบริหารจัดการภัยพิบัติแบ่งออกเป็น ๒ แนวทางสำคัญ คือ การแสวงหาทางออกทั้งในรูปแบบใช้โครงสร้าง (Structural Measures) และรูปแบบไม่ใช้โครงสร้าง (Non-Structural Measures)

สำนักงานว่าด้วยภัยพิบัติระหว่างประเทศเพื่อการลดภัยพิบัติแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Strategy for Disaster Reduction: UNISDR) ได้นิยามมาตรการทั้งสองประการไว้ ดังนี้

ประการแรกมาตรการที่ใช้โครงสร้าง หมายถึง มาตรการที่เน้นการก่อสร้างในเชิงกายภาพ การประยุกต์ใช้เทคนิคหรือเทคโนโลยีทางวิศวกรรมที่ช่วยลดหรือหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติ รวมถึงช่วยสร้างความทนทานและความสามารถในการปรับตัวให้กับโครงสร้างในการรับมือต่อภัยพิบัติตัวอย่างของมาตรการที่ใช้โครงสร้างที่มีการปฏิบัติโดยทั่วไป ได้แก่ การก่อสร้างเขื่อนและทำนบกั้นน้ำ (Dams) การสร้างคันกั้นน้ำ (Flood Levees) การสร้างแนวกันคลื่น (Wave Barriers) การออกแบบสิ่งก่อสร้างให้มีความต้านทานแรงแผ่นดินไหว (Earthquake-Resistant Construction) และการสร้างสถานที่พักผู้อพยพ (Evacuation Shelter) เป็นต้น

ประการที่สอง มาตรการที่ไม่ใช้โครงสร้างหมายถึงมาตรการที่นำองค์ความรู้ระเบียบวิธีปฏิบัติและระเบียบข้อตกลงเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติโดยเฉพาะการจัดทำมาตรการผ่านการวางแผนนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายการสร้างความรู้การให้การศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติตัวอย่างของมาตรการที่ไม่ใช้โครงสร้างโดยทั่วไป ได้แก่ การสร้างหลักเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ (Codes) การบังคับใช้กฎหมายด้านการจัดการภัยพิบัติ (Enforcement) การวิจัยและการประเมิน (Research and Assessment) รวมถึงการจัดทำกิจกรรมและโครงการเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติ (Public Awareness Programmes) เป็นต้น

ภายใต้แผนงานและโครงการที่กำหนดภายใต้กระบวนการขับเคลื่อนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ไปสู่การนำไปปฏิบัติทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการตามภารกิจตามมาตรการทั้งใช้โครงสร้างและไม่ใช้โครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจมีพันธกิจที่ครอบคลุมทั้งสองแนวทางซึ่งมีความสำคัญและมีความเชื่อมโยงกันโดยขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสียไม่ได้ต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติทั้งสองแนวทางควบคู่กันไป สำหรับพัฒนาการทางแนวคิดด้านการจัดการภัยพิบัติแนวคิดการจัดการภัยพิบัติที่ผ่านมามีพลวัตความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและส่งผลต่อนโยบายและการปฏิบัติงานด้านภัยพิบัติในทุกกระบวนการแนวคิดสำคัญ ๒ แนวคิด คือ

๑. แนวคิดการจัดการภัยพิบัติ (Disaster Management: DM)

๒. การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Management: DRAM)

เป็นแนวคิดมุ่งเน้นการช่วยเหลือรักษาชีวิตให้การบรรเทาทุกข์และเผชิญกับสถานการณ์ในภาวะวิกฤตเมื่อภัยได้เกิดขึ้นแล้วและรวมไปถึงการฟื้นฟูหลังเกิดภัยจึงมีลักษณะการจัดการและการปฏิบัติการแบบเชิงรับแต่จากความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติและความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่มากขึ้นทำให้มีการปรับกระบวนการที่สอดคล้องตามกรอบในระดับสากลคือการพัฒนาและการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกรอบของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) และกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติหรือกรอบเซนได (Sendai Framework) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติของโลก และเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นการป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติภายใต้กลไกและมาตรการที่ใช้อยู่เดิมเช่นมาตรการเชิงสถาบันมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางเศรษฐกิจรวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว นำมาสู่การปรับกระบวนการที่สอดคล้องจากจัดการภัยพิบัติแบบเดิมมาสู่การจัดการโดยให้ความสำคัญตั้งแต่ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยนำแนวคิดเรื่องการลดความเสี่ยงเข้ามาสู่ทุกกระบวนการด้านจัดการสาธารณภัย

ประภาพรณ อุ๋นอบ และคณะ (๒๕๕๖ : ๑๐) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการภัยพิบัติแนวคิดเรื่องการจัดการภาวะฉุกเฉิน (Emergency management) ด้วยว่าภัยพิบัติทางธรรมชาติเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือจากมนุษย์เป็นผู้ก่อให้เกิด มักเกิดขึ้นทันทีครั้งเดียว หรือต่อเนื่อง และส่งผลให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบรุนแรง ทำให้ต้องตอบโต้ด้วยมาตรการที่เกินขีดความสามารถของชุมชนอย่างฉับพลัน จัดเป็นภาวะฉุกเฉินที่มีผลกระทบต่อชุมชนโดยที่ชุมชนไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกโดยทันที ในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินนั้น เป็นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อหยุดภาวะฉุกเฉิน หรือสถานการณ์รุนแรงให้กลับสู่ภาวะปกติในระยะสั้นที่สุดด้วยมาตรการที่มีความพร้อมไว้รับมืออย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการป้องกันควบคุมยับยั้งไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น โรคและภัยสุขภาพแพร่กระจายออกไปในวงกว้าง การจัดการภาวะฉุกเฉินสามารถดำเนินการได้ในทุกระยะตามวงจรของการเกิดเหตุการณ์ที่เป็นภาวะฉุกเฉิน โดยสามารถจำแนกวงจรการจัดการภาวะฉุกเฉินได้ออกเป็น ๔ ระยะ ดังนี้

๑. ระยะบรรเทาภัย (Mitigation phase) ระยะที่มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกำจัดหรือลดโอกาสการเกิด หรือลดผลกระทบของการเกิดภัยพิบัติหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น การจัดทำมีระบบเฝ้าระวังหรือข่าวกรองที่ดีเพื่อให้สามารถเตือนภัยล่วงหน้าได้ หรือมีการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติแล้วหาทางลดปัจจัยเหล่านั้นลง

๒. ระยะเตรียมความพร้อม (Preparedness phase) เป็นระยะที่ต้องเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนที่จะเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ หรือ การเตรียมแผนโต้ตอบภาวะฉุกเฉินอันเกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติมีการซ้อมแผน และมีการเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ไว้ให้พร้อม เป็นต้น

๓. ระยะตอบโต้เหตุการณ์ฉุกเฉิน (Response phase) ในช่วงระยะที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ถือเป็นภาวะฉุกเฉิน ทีมงานตอบโต้ภาวะฉุกเฉินจะเข้าพื้นที่ประสบภัยทันทีเพื่อ

ดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้การช่วยเหลือและบรรเทาความเสียหายของประชาชนในพื้นที่ประสบภัย รวมทั้งดำเนินการป้องกันหรือควบคุมผลแทรกซ้อนอื่น ๆ ที่อาจเกิดตามหลังจากเกิดภัยพิบัติด้วยเช่น โรคระบาด เป็นต้น

๔. ระยะเวลาฟื้นฟูบูรณะ (Recovery phase) เป็นระยะที่ความเสียหายอันเกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติได้รับการแก้ไขบรรเทาแล้ว ที่พักพิงชั่วคราวสามารถปิดตัวได้ ระบบบริการต่าง ๆ ในพื้นที่เริ่มเปิดให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ได้แล้ว ประชาชนเริ่มกลับเข้าสู่วิถีชีวิตปกติ ที่ทีมงานตอบโต้ภาวะฉุกเฉินที่เข้ามาช่วยเหลือพื้นที่ประสบภัย สามารถทยอยถ่ายโอนภารกิจให้หน่วยงานในพื้นที่ และถอนตัวออกจากพื้นที่ได้

ทวิตา กมลเวชช (๒๕๕๔ : ๕๓-๖๓) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเชิงรุกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำเสนอกระบวนการจัดการสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยแบ่งระยะการจัดการออกเป็น ๓ ระยะดังนี้

๑. ระยะก่อนเกิดภัย จะมีการเตรียมความพร้อมทางด้านทรัพยากร ได้แก่งบประมาณกำลังพล และความพร้อมต่อการเผชิญภัยของประชาชนมีการประเมินความเสี่ยงและความอ่อนแอของสภาพพื้นที่เพื่อเตรียมการเฝ้าระวังและหาแนวทางจัดการได้อย่างเหมาะสม ทันท่วงที และจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยรวมถึงเตรียมหาแนวทางประสานการปฏิบัติกับภาคส่วนอื่นในพื้นที่โดยมีการดำเนินการผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้ และฝึกอบรมทักษะเรื่องภัยพิบัติให้กับเจ้าหน้าที่และเผยแพร่องค์ความรู้ต่อไปให้กับชุมชนการวิเคราะห์ความเสี่ยงของแต่ละภัยแต่ละพื้นที่การจัดทำแบบจำลองสถานการณ์, การจัดทำแผนอพยพ, การฝึกซ้อมการอพยพ, การเตือนภัยอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

๒. ระยะเกิดภัย ในระยะนี้จะเป็นการบริหารจัดการในสภาวะฉุกเฉินเป็นขั้นตอนของการบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นเพื่อลดระดับความรุนแรงลงจนเข้าสู่สภาวะปกติโดยมีเครื่องมือที่ช่วยให้การดำเนินการระหว่างเกิดภัยมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การทำความเข้าใจต่อนโยบายและแผนปฏิบัติการในการจัดการภัยพิบัติ, การใช้ระบบการบัญชาการ, การระดมหน่วยงานหลักและหน่วยประสานงาน, การประเมินสถานการณ์และการเข้ากู่ภัย, การอพยพระหว่างสถานการณ์, การทำงานกับสื่อหรือการจัดการพื้นที่หลบภัย เป็นต้น

๓. ระยะหลังเกิดภัย เป็นการดำเนินการเมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติได้ยุติลงจึงอยู่ในลักษณะของการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่และเยียวยาประชาชนให้กลับสู่สภาพปกติโดยมีเครื่องมือที่จะช่วยดำเนินการ เช่น การติดตามประเมินความเสียหาย, การฟื้นฟูบูรณะทางกายภาพและจิตใจ, การระดมร่องรอยภัยพิบัติหรือการสร้างชุมชนสามารถฟื้นคืนจากภัย เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนิกา สุขเรือง (๒๕๖๑) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เมื่อเกิดภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน ของข้าราชการตำรวจสังกัด กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จากการศึกษาพบว่าแนวทางแก้ไขเรื่องการบริหารงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลเมื่อเกิดภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉิน ดังนี้

๑. ผู้บริหารระดับสูงควรหันมาให้ความสำคัญกับงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในกรณีเกิดภัยพิบัติให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเกิดภัยพิบัติมากขึ้น

๒. สนับสนุนให้บุคลากรมีทักษะความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานพร้อมทั้งดำเนินการจัดทำฝึกอบรมให้กับข้าราชการตำรวจ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (DI) ทั่วประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจในงานด้านนี้ โดยด่วนควรมีการซ่อมแผนการใช้งานเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างเป็นประจำเพื่อให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องได้มีการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้งานไปพร้อม ๆ กันอีกทั้งยังช่วยให้เกิดความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบเป็นไปในทิศทางเดียวกันมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น

๓. การส่งเสริมให้ประชาชนคนไทยควรมีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญ เช่น ฐานข้อมูลด้านดีเอ็นเอ (DNA) ทันตกรรม (DENTAL) และลายนิ้วมือ (FINGER PRINT) ที่มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นศูนย์กลางคอยรับผิดชอบ หรือสามารถเชื่อมโยงกันกับทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

๔. ควรสนับสนุนพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้กับข้าราชการอย่างจริงจังภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาที่สองที่ควรเรียนรู้เพราะสามารถนำมาใช้ได้จริง รวมถึงรัฐบาลควรมีงบประมาณส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินงานนอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์การฝึกอย่างจริงจังให้ประชาชนชาวไทยได้รับทราบ และตระหนักถึงความสำคัญของการเกิดภัยพิบัติตั้งแต่ก่อนการฝึกระหว่างการฝึกและหลังการฝึกเนื่องจากการฝึกเป็นสิ่งสำคัญอีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน

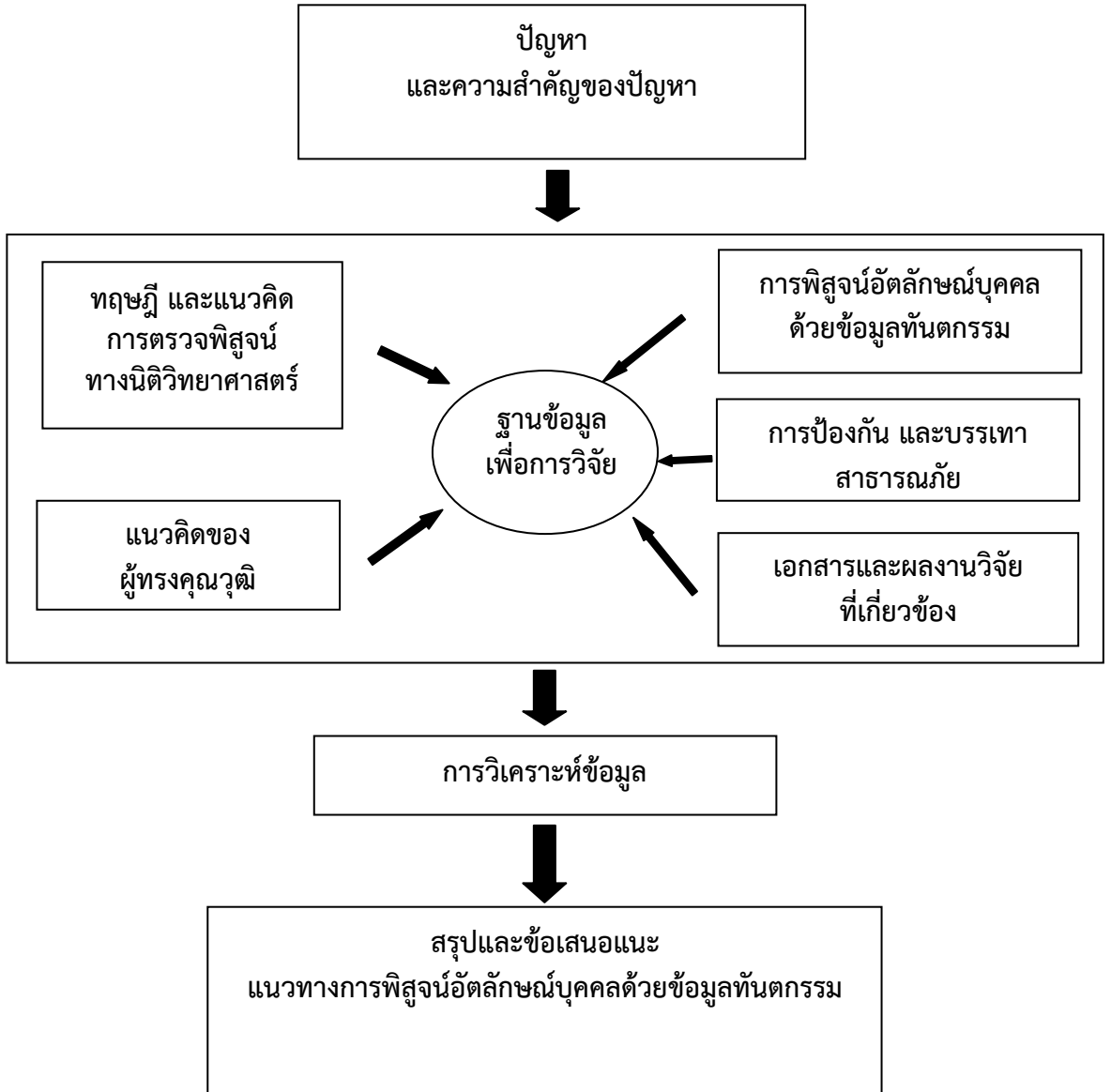
นัฐภูมิ รอดโฉม (๒๕๕๓) ได้ศึกษาเรื่อง การพิสูจน์หาเอกลักษณ์บุคคลหลังการจัดฟันด้วยภาพถ่ายทางรังสี จากการศึกษาพบว่าการศึกษาในแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ ๒ - ๓ ปี ในสถานที่ที่เดียว และจะมีการนัดตรวจซ้ำเกือบทุกเดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตัวในการมารับการรักษาของแต่ละคนด้วยซึ่งเป็นข้อมูลที่ยากต่อการติดตามมาเปรียบเทียบ ถ้าเกิดการเสียชีวิตที่จำเป็นต้องพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลหากผู้ที่ได้รับการจัดฟันด้วยแผนการรักษาด้วยการถอนฟันกรามน้อยซี่ที่ ๑ ทั้ง ๔ ด้านหรือฟันกรามน้อยซี่ใดที่หนึ่งหายไป แต่ลักษณะของฟันยังเรียงชิดติดกันไม่มีปัญหาด้านการสบฟัน หรือฟันที่มีลักษณะการซ้อนเกของฟันรวมไปถึงการที่ถูกถอนฟันกรามใหญ่ซี่ที่ ๑ ซึ่งมักจะเป็นฟันคู่รวมด้วยนั้น ก็สามารถช่วยระบุได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มบุคคลที่ทำการจัดฟันได้ แต่ในแผนการรักษาที่ไม่มีการถอนฟันอาจหาเอกลักษณ์ได้ยากขึ้น การดูแลรักษาฟันหลังการจัดฟันมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ฟันคงสภาพสวยงามอยู่ได้ หากมีการปฏิบัติตัวที่ไม่ดีก็อาจจะทำให้ฟันเกิดการซ้อนเกขึ้นอีกได้เช่นเดียวกันเมื่อทราบถึงเอกลักษณ์ของการจัดฟันแล้ว นักนิติวิทยาศาสตร์ก็จะสามารถคัดแยกเอกลักษณ์ดังกล่าวได้รวดเร็วถูกต้องมากขึ้นเพื่อส่งต่อให้ทันตแพทย์ช่วยระบุตัวบุคคลต่อไป และมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยข้อมูลทางทันตกรรมมีประโยชน์ต่องานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อหาเอกลักษณ์บุคคล พบว่าลักษณะของฟันกรามน้อยซี่ที่ ๑ ทั้ง ๔ ด้านหลังการจัดฟันมีความแตกต่างกับก่อนการจัดฟันข้อมูลนี้จึงใช้เป็นแนวทางในการนำไปใช้ในทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ ๆ เอกลักษณ์บุคคลในกลุ่มผู้มีประวัติจัดฟันได้ทำให้มีการระบุตัวบุคคล

ที่รวดเร็วแม่นยำมากขึ้น และเป็นแนวทางในการจัดเก็บฐานข้อมูลเพื่อระบุตัวบุคคลสำหรับผู้ทำการจัดฟันต่อไป

ภูพิชิต เมืองนาม (๒๕๕๔) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้คอมพิวเตอร์ตรวจสอบเอกลักษณ์บุคคลโดยใช้รอยพิมพ์ฟัน จากการศึกษาตัวอย่างรอยพิมพ์ฟันพบว่ารอยพิมพ์ฟันของแต่ละบุคคลนั้นมีการจัดเรียงตัวของรอยกัดบนแผ่นเก็บตัวอย่างที่ไม่เหมือนกันโดยปรากฏรอยจุดของรอยพิมพ์ฟัน เมื่อศึกษาเอกลักษณ์ของรอยพิมพ์ฟันดังกล่าวโดยใช้ตำแหน่งของรอยกัดฟันค้ำมุมเป็นองศาของจุดรอยพิมพ์ฟันระยะห่างของรอยพิมพ์ฟันในแต่ละจุดเทียบกับรอยพิมพ์ฟันอ้างอิง และการวิเคราะห์ความยาวของแต่ละด้าน พบว่าข้อมูลเหล่านี้สามารถใช้จำแนกเอกลักษณ์บุคคลได้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์บุคคลนั้น อาจเกิดจากอุปนิสัย การกิน การดูแลรักษาฟัน เป็นต้น ข้อดีของการเก็บรอยพิมพ์ฟัน คือ สามารถเก็บในรูปแบบของดิจิทัลไฟล์ได้ จึงไม่มีการเสื่อมสภาพของข้อมูล ซึ่งการใช้กระบวนการทั้งหมดเป็นการประเมินเบื้องต้นเท่านั้น จึงไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าข้อมูลที่ทำการทดลองนั้นสามารถยืนยันได้จริงเพราะว่าสุดท้ายต้องได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญจากการวิเคราะห์ทางสายตา เช่นเดียวกับ รอยพิมพ์นิ้วมือ หากมีการพัฒนาขึ้นเป็นการเก็บฐานข้อมูลควรทำการเก็บทุก ๆ 10 ปี เพื่อป้องกันการบิดเบือนของข้อมูล เพราะฟันอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงตามการเวลา อีกทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการสืบสวนในคดีที่มีรอยกัดเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามวิจัยนี้จะเป็นตัวช่วยในการคัดกรองในกรณีที่มีข้อมูลมาก ๆ และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์รอยพิมพ์ฟัน หรือมีทฤษฎีมาสนับสนุนในกรณีที่ต้องมีการระบุตัวตนจากรอยพิมพ์ฟันต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่า การใช้นิติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม สามารถนำมาใช้ในกรณีที่มีภัยพิบัติขนาดใหญ่ เนื่องจาก มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ รวดเร็ว ใช้งบประมาณน้อย และถ้ามีการบูรณาการตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และถ้าจัดให้มีการเตรียมความพร้อม การเก็บรวบรวมข้อมูลทางทันตกรรมที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เมื่อเกิดภัยพิบัติ และจำเป็นต้องพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลก็จะสามารถประสานหน่วยงานที่รับผิดชอบระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทางด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ได้อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ ๓

สรุปบทบาทการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม

การตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล โดยการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์และวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ในการตรวจพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลว่าบุคคลมีชีวิต, ศพ, เศษชิ้นส่วนของศพ, โครงกระดูก, เศษชิ้นส่วนกระดูก, เลือดหรือเนื้อเยื่อ ตลอดจนคราบต่าง ๆ ที่เกิดจากเนื้อเยื่อ หรือสารคัดหลั่งจากมนุษย์ เป็นใครหรือเป็นของใคร ความรู้ทางด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการระบุตัวของศพ และยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์อย่างมากในกระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อยืนยันตัวบุคคลผู้กระทำความผิดกฎหมาย

ปัจจุบันมีวิธีการตรวจพิสูจน์บุคคลหลายวิธี เช่น การใช้ความจำของมนุษย์ จำได้ว่าบุคคล หรือศพที่พบเห็นเป็นใคร โดยใช้เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องตรวจพิสูจน์ยืนยันด้วย ลายพิมพ์นิ้วมือ, ฟัน หรือดีเอ็นเอ อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถใช้วิธีการอื่น ๆ เป็นแนวทาง แล้วใช้ลายพิมพ์นิ้วมือหรือลักษณะฟัน หรือดีเอ็นเอ แต่ลักษณะฟันมีโครงสร้าง และลักษณะเฉพาะที่สามารถนำมาใช้แยกอัตลักษณ์ของบุคคลได้ ลักษณะของฟันสามารถตรวจได้ในศพผู้เสียชีวิต และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลก่อนการเสียชีวิตของบุคคลที่สงสัยว่าเป็นผู้เสียชีวิต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มาสามารถหาได้ประวัติการรักษาฟันกับทันตแพทย์ในขณะที่คนนั้นยังมีชีวิตอยู่ เนื่องจากฟันของมนุษย์นั้นถูกปกป้องอยู่ภายในช่องปาก และมีความแข็งแรงในการทนทานต่อแรงกระทำภายนอก ทั้งในขณะที่เสียชีวิต หรือหลังจากที่เสียชีวิตแล้ว นอกจากนี้ แม้ว่าร่างกายจะเกิดการเน่าสลายไปแล้วแต่ฟันจะยังคงสามารถคงสภาพต่อไปได้อีกนานจึงสามารถนำมาใช้ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลได้เป็นอย่างดี การตรวจฟันนั้นยังสามารถอาศัยลักษณะการรักษาฟันต่าง ๆ เช่น การอุดฟัน การครอบฟัน การรักษารากฟัน ฟันปลอม ซึ่งวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการรักษาฟันนั้น ก็อาจมีลักษณะแตกต่างกัน ก็นเฉพาะบุคคลตามแต่ลักษณะความผิดปกติที่รักษา นอกจากลักษณะทางกายวิภาคของฟันในแต่ละคนก็สามารถนำมาใช้แยกเอกลักษณ์บุคคลได้เช่นกันถึงแม้ว่าจะไม่เคยรับการรักษาดندانมาก่อน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนเป็นข้อมูลที่ประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง

ผลการตรวจพิสูจน์ต่าง ๆ ที่อาจเป็นไปได้จากการตรวจเปรียบเทียบลักษณะฟัน ได้แก่ สามารถเปรียบเทียบเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลว่าเป็นบุคคลนั้นได้ในกรณีที่มีข้อมูลที่แน่นอนของผู้เสียชีวิตทั้งก่อน และหลังการเสียชีวิต, น่าจะเป็นบุคคลนั้นในกรณีที่มีข้อมูลทั้งก่อนและหลังการเสียชีวิตแต่ข้อมูลที่มีข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งนั้นมีน้อยมาก, มีความเป็นไปได้ว่าเป็นบุคคลนั้นในกรณีที่มีข้อมูลทั้งก่อน และหลังการเสียชีวิตนั้นมีน้อย แต่ไม่มีข้อมูลใดที่จะบอกว่าไม่ใช่บุคคลนั้น, ไม่ใช่บุคคลนั้น ในกรณีที่มีข้อมูลก่อนและหลังการเสียชีวิตขัดแย้งกันอย่างชัดเจน, ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบกันได้

เนื่องจากฟันของแต่ละคนจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาในแต่ละช่วงของการเจริญเติบโตของร่างกายตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาในการตรวจของทันตแพทย์นั้น อาจสามารถให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้ตายจากการตรวจสภาพฟัน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยหา

ข้อมูลของบุคคลที่เป็นไปได้ว่าอาจเป็นผู้เสียชีวิต เช่น ผลการตรวจพบว่าผู้เสียชีวิตมีอายุน้อยก็จะช่วยตีกรอบการค้นหาให้แคบลง รวมถึงลักษณะบางอย่างที่อาจบ่งบอก เชื้อชาติ ลักษณะการกินอาหาร หรือสุขภาพช่องปากของบุคคลได้ลักษณะของการรักษาฟันก็อาจบอกได้ว่ามีที่มาจากประเทศหรือบริเวณใด

เหตุการณ์เมื่อ ๑๖ ปีที่แล้วที่ประเทศเราประสบกับภัยธรรมชาติครั้งร้ายแรงของคลื่นยักษ์สึนามิทำให้ได้เรียนรู้ว่าการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล เมื่อเกิดเหตุผู้เสียชีวิตจำนวนมากด้วยหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น หลักฐานทางทันตกรรมซึ่งเทียบเท่าลักษณะลายพิมพ์นิ้วมือ หรือ ดีเอ็นเอ เป็นหลักฐานสำคัญที่ใช้ในการพิสูจน์บุคคลชาวต่างชาติได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งได้เห็นความก้าวหน้าในความรู้ด้านนิติทันตวิทยา(Forensic Odontology) ของทันตแพทยนานาชาติที่มาร่วมร่วมพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล หลังเหตุการณ์นี้ทำให้วิชาชีพทันตแพทย์เริ่มต้นตัวในด้านนิติทันตวิทยา ทันตแพทยสภาเริ่มวางแผนแก้ไขปัญหาด้านข้อมูลทันตกรรมของคนไทย เพื่อให้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลหากเกิดเหตุ โดยหลายมหาวิทยาลัยมีการเพิ่มเนื้อหาการเรียนการสอนด้านนี้ในหลักสูตรปริญญาตรี ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย เริ่มมีอนุมัติบัตรสาขานิติทันตวิทยา เพื่อพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้

เมื่อบทบาทของหลักฐานทางทันตกรรม เริ่มเป็นที่รู้จักจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ภาพเหตุการณ์ที่ทันตแพทย์อาสาสมัครจากทั่วประเทศร่วมเดินทางไปช่วยตรวจศพผู้เสียชีวิต ล้วนมีส่วนทำให้งานด้านนิติทันตวิทยาเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพทันตแพทย์มากขึ้น ซึ่งแต่เดิมอาจจำกัดอยู่ในโรงพยาบาลตำรวจทันตแพทย์เริ่มเป็นหนึ่งในทีมตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวชผู้รับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดในพื้นที่ เช่น เหตุสังหารหมู่ ๑๓ ลูกเรือชาวจีนที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย (๒๕๕๔), เหตุหญิงสาวถูกฆ่าแล้วเผา ที่อำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่ (๒๕๕๘), เหตุการณ์ไฟไหม้หอพักนักเรียนตาย ๑๗ ศพที่อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย (๒๕๕๙), เหตุการณ์เรือฟินิกซ์ล่มนักท่องเที่ยวตาย ๔๗ ศพที่จังหวัดภูเก็ต (๒๕๖๑) เป็นต้น

ตารางที่ ๓ - ๑ จำนวนทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยแยกตามสาขา

สาขาทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ	จำนวน
ศัลยศาสตร์ช่องปาก และแม็กซิลโลเฟเชียล	๓๙๑
ปริทันตวิทยา	๑๔๗
ทันตกรรมสำหรับเด็ก	๑๙๙
ทันตกรรมจัดฟัน	๓๙๒
ทันตกรรมประดิษฐ์	๑๘๓
ทันตสาธารณสุข	๑๕๖
วิทยาเอ็นโดดอนต์	๑๒๘
ทันตกรรมหัตถการ	๕๗
วิทยาการวินิจฉัยโรคช่องปาก	๘๖
ทันตกรรมทั่วไป	๒๓๐

ตารางที่ ๓ - ๑ จำนวนทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทยแยกตามสาขา (ต่อ)

สาขาทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ	จำนวน
ทันตกรรมบดเคี้ยวและความเจ็บปวดช่องปากใบหน้า	๒๙
นิติทันตวิทยา	๒๔
รวมทั้งสิ้น	๒,๐๒๒

ที่มา : ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๖๓

ซึ่งงานนิติทันตวิทยา มีความสำคัญอย่างมากต่อการพิสูจน์อัตลักษณ์ และประเมินอายุบุคคล ขณะที่แพทย์นิติเวชมีจำนวนเพิ่มขึ้นกระจายอยู่ในโรงพยาบาลทั่วทุกภูมิภาค ทำให้งานนิติวิทยาได้รับการดำเนินการโดยบุคลากรในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ย่อมทำให้ทันตแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในงานดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยาทั่วประเทศมีอยู่เพียง ๒๔ คน โดยอยู่ในสังกัดโรงพยาบาลกระทรวงสาธารณสุขเพียง ๒ คน การผลิตนิติทันตแพทย์จึงเป็นสิ่งที่สภาวิชาชีพควรต้องวางแผนพัฒนาเช่นเดียวกับการผลิตทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่น ๆ เพื่อให้ทัดเทียมอารยประเทศ และเมื่อหากเกิดเหตุที่ต้องมีการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยเฉพาะเมื่อมีผู้ประสบภัยจำนวนมาก ก็จะมีนิติทันตแพทย์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับวิชาชีพแพทย์นิติเวชได้อย่างทัดเทียม

ตารางที่ ๓ - ๒ ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	หน่วยงาน	จังหวัด
๑.	ทพ.การุณ เวโรจน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เชียงใหม่
๒.	พ.ต.ท.หญิง จิตรณี เกียรติบุรณกุล	เกียรติบุรณกุลสทคลินิก	นครปฐม
๓.	ทพ.ทวีพงศ์ อารยะพิศิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหิดล	กรุงเทพมหานคร
๔.	รศ.ทพ.เทอดพงษ์ ตีร์รัตน์	มหาวิทยาลัยมหิดล	กรุงเทพมหานคร
๕.	ทพ.นพ.พรตระกูลเสรี	โรงพยาบาลลำพูน	ลำพูน
๖.	พ.ต.อ.นันทชัย กุศลศิลป์วุฒิ	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๗.	พ.ต.อ.หญิง บุณชรีกา สุวรรณวโไซ	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๘.	พล.ต.ต.บุรี รัตนสุวรรณ	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๙.	พ.ต.ท.หญิง ปัญญาพร ชาศะคุณ	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๑๐.	พล.ต.ต.พิมล บำรุง	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๑๑.	อ.ทพญ.ดร.พิสชา พิทยพัฒน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรุงเทพมหานคร
๑๒.	ทพญ.ภัทรานันท์ มหาสันติปิยะ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เชียงใหม่
๑๓.	ทพญ.เมทินี เพชรจุ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพังงา	พังงา

ตารางที่ ๓ - ๒ ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	หน่วยงาน	จังหวัด
๑๔.	พ.ต.อ.หญิง รพีพรรณ โชคสมบัติชัย	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๑๕.	พ.ต.อ.หญิง วสุ เทพชาตรี	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๑๖.	พ.ต.ต.หญิง วันวิสาข์ นามวงษ์	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๑๗.	พ.ต.ท.หญิง ศศลักษณ์ ดวงอัมพร	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๑๘.	ผศ.ทพญ.ศิรินันท์ วิเศษสินธุ์	มหาวิทยาลัยมหิดล	กรุงเทพมหานคร
๑๙.	ทพ.สิทธิชัย วนจันทร์รักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เชียงใหม่
๒๐.	ทพญ.สีตลา แสงกาญจนวนิช	โรงพยาบาลรามาริบัติ	กรุงเทพมหานคร
๒๑.	พล.ต.ต.สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ	ข้าราชการบำนาญ	กรุงเทพมหานคร
๒๒.	ทพญ.อภิรม จันทน์หอม	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	กรุงเทพมหานคร
๒๓.	พ.ต.อ.หญิงอมรรัตน์ วณิชโยบล	โรงพยาบาลตำรวจ	กรุงเทพมหานคร
๒๔.	ทพ.ดร.อะนัฆ เอี่ยมอรุณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เชียงใหม่

ที่มา : ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๖๓

ส่วนหน้าที่การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมตามกฎหมาย มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบตามกฎหมาย คือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

จิตรินี เกียรติบุรณกุล (สัมภาษณ์, ๒๕๖๓) ศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถูกประกาศใช้หลังจากที่เกิดกรณีภัยพิบัติคลื่นทะเลขนาดใหญ่ (สึนามิ), โคลนถล่มจังหวัดทางภาคเหนือ,สายการบินวันทูโกเส้นไกลออกนอกรันเวย์ และไฟไหม้ขานติเก้าอี้เกิดขึ้นแล้ว และสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของศพไม่ทราบชื่อ และบุคคลสูญหาย ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล คือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจ และสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการสนับสนุนการทำงานของ พนักงานสอบสวนพื้นที่ที่เกิดเหตุ ประกอบกับสภาพความมั่นคงแห่งชาติได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ๑๗ ด้าน โดยมอบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนด้านพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและนิติวิทยาศาสตร์ จึงได้มีการตั้งศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (NATIONAL IDENTIFICATION MANAGEMENT CENTRE - NIMC) มีสถานที่ทำการตั้งอยู่ ณ กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล อาคาร ๑๙ ชั้น ๑๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถนนพระรามที่ ๑ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร แต่ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ บทที่ ๔ ศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลสำนักงานตำรวจแห่งชาตินี้ไม่ได้มีการระบุขั้นตอนในการปฏิบัติงานของทันตแพทย์ที่ทำงานในด้านนี้แต่อย่างใด มีเพียงการระบุอำนาจหน้าที่ในข้อ ๒.๓.๓ ฐานข้อมูลทันตกรรม ผู้รับผิดชอบคือ กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลตำรวจ นอกจากนั้นแล้ว ต่อมาได้มีการจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการคนหายและศพนิรนาม สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ (ศบค.ตร.) (Missing Person Management Center--MPMC) แทนที่ NIMC ตามคำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๗๖/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ เพื่อเป็นศูนย์กลาง รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคลสูญหาย บุคคลนิรนาม ศพไม่ทราบชื่อ และศพไร้ญาติ ที่มีสาเหตุ มาจากภัยพิบัติ เหตุอาชญากรรม และเหตุอื่น ๆ รวมทั้งสนับสนุนการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวน พื้นที่เกิดเหตุ โดย MPMC นี้ตั้งอยู่ ณ อาคาร ๑๙ ชั้น ๑๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถนนพระราม ๑ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๑๕๙๙ และ ๐ ๒๒๕๑ ๑๒๘๓ โทรสาร ๐ ๒๒๕๑ ๑๒๘๓ โดยมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของทันตแพทย์ผู้ทำงานด้านนี้ไว้ในข้อ ๒ ฝ่ายนิติวิทยาศาสตร์ ตามแผนก ข ข้อ ๔ งานนิติทันตกรรม มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ดำเนินการตรวจสอบ เก็บข้อมูลและหลักฐานทางด้านนิติทันตกรรม เพื่อทำการ ตรวจพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล

๒. งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

ซึ่งตามระเบียบฉบับเดิมสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการชั้นสูตรพลศึกษา บทที่ ๓ การพิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคลในกรณีวินาศภัย ฉบับ พ.ศ.๒๕๔๓ นั้นมี การระบุขั้นตอนการทำงาน และได้กำหนดหน้าที่ของสำหรับทันตแพทย์ที่ทำหน้าที่ในด้านนี้ ไว้อย่างชัดเจนดังนี้

ข้อ ๙ ให้คณะกรรมการซึ่งเป็นแพทย์ร่วมมือกับพนักงานสอบสวน ในการตรวจ พิจารณา และเก็บ รวบรวมวัตถุที่ติดมากับศพ ดังนี้

๙.๓ ฟันปลอม ชิ้นส่วนของฟันปลอม เศษของฟันปลอมหรือวัตถุที่คิดว่า เป็นชิ้นส่วนของฟันมนุษย์ให้เก็บใส่ถุง พร้อมทั้งบรรยายว่าได้มาจากบริเวณใด ในที่เกิดเหตุ

ข้อ ๑๐ เมื่อศพหรือส่วนของศพได้ถูกนำส่งโรงพยาบาล สถาบันนิติเวชวิทยา หรือ สถานที่ซึ่งไว้พิสูจน์ศพให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับการสถาบันนิติเวชวิทยาเป็นผู้รับผิดชอบ และ ประสานงานในการตรวจศพตามหลักนิติเวชศาสตร์ โดยเน้นความสำคัญในหัวข้อต่อไปนี้

๑๐.๑๐ ฟัน บรรยายรายละเอียดดังต่อไปนี้เท่าที่จะทำได้

๑๐.๑๐.๑ จำนวนฟันที่เหลืออยู่ในปาก (เริ่มจากบนขวา-บน ซ้าย-ล่าง ขวา-ล่างซ้าย)

๑๐.๑๐.๒ จำนวนฟันที่หลุดหายไป ต้องระบุว่าหลุดไปก่อนหรือ หลังเสียชีวิต

๑๐.๑๐.๓ โพรงบนตัวฟัน ให้บรรยายว่าเกิดจากการผุ หรือเกิด จาก เครื่องมือกรอฟัน ถ้ามีวัสดุอุดฟันให้บรรยายว่าเป็นวัสดุประเภทใด อยู่ใน สภาพอย่างไร ใหญ่ หรือ เล็กดีหรือเลว สะอาดหรือสกปรก เรียบหรือขรุขระ

๑๐.๑๐.๔ การเรียงตัวของฟันทั้งบน-ล่าง เรียบสม่ำเสมอหรือ มีฟันยื่น ยาวกว่าปกติบริเวณไหน จากสาเหตุใด

๑๐.๑๐.๕ ช่องระหว่างซี่ฟัน มีตรงไหนบ้าง ขนาดโดยประมาณเท่าไร

๑๐.๑๐.๖ การสบฟัน มีลักษณะคางยื่นหรือไม่

๑๐.๑๐.๗ ฟันปลอม ถ้าพบในศพให้บรรยายว่าเป็นชนิดใด แบบใด และถ้าเป็นเครื่องมือจัดฟันก็ให้บรรยายในลักษณะเดียวกันแล้วนำเครื่องมือจัด ฟันที่ถอดได้ ใส่ถุงให้ มิดชิด เขียนหมายเลขประจำตัวศพไว้ด้วย

- ๑๐.๑๐.๘ กระดุกงอก ตำแหน่งและขนาดด้วย
 ๑๐.๑๐.๙ การบิดตัวของฟันแต่ละซี่ มากหรือน้อย
 ๑๐.๑๐.๑๐ ในกรณีที่ผู้เสียชีวิตเป็นเด็ก ต้องบรรยายถึงการ

พัฒนาของฟัน

- ๑๐.๑๐.๑๑ ให้พิมพ์ปากจำลองฟันไว้ทุกศพ ถ้าทำได้
 ๑๐.๑๐.๑๒ ประมาณอายุทุกศพไว้ด้วย โดยอาศัยข้อมูลอะไรในช่องปาก
 สรุศักดิ์ จ้อยจำรูญ (สัมภาษณ์, ๒๕๖๓) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ
 ทันตแพทย์เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติของประเทศไทย ที่เกิดขึ้นในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งมีเหตุการณ์ที่สำคัญ ดังนี้
๑. เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๐ เหตุเครื่องบินโดยสาร (โบพัด) ของ บริษัท
 เดินอากาศไทย ตกข้างสนามบินจังหวัดเชียงใหม่
 ๒. เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๑๙ เหตุเครื่องบินโดยสาร (เครื่องเจท) ของ อีลิปต์แอร์
 ตกลงในโรงงานทอผ้า ข้างสนามบินดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
 ๓. เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๓ เหตุเครื่องบินโดยสาร (โบพัด) ของ บริษัท
 เดินอากาศไทย ตกบริเวณ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
 ๔. เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ เหตุโรงงานเก็บอาวุธหนักบริเวณ เขตบางซื่อ
 กรุงเทพมหานคร ระเบิดอย่างรุนแรง
 ๕. เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๐ เหตุเครื่องบินโดยสาร (เครื่องเจท) ของการบินไทย
 ตกที่อ่าวปอ จังหวัดภูเก็ต
 ๖. เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๓๑ เหตุเครื่องบินโดยสาร (เครื่องเจท) “แอร์เวียดนาม” ตกที่
 บริเวณ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
 ๗. เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ เหตุพายุไต้ฝุ่นเกย์ เกิดที่อ่าวไทย พัดเข้าฝั่งที่
 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร
 ๘. เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๓ เหตุรถบรรทุกใหญ่พุ่งถล่ม ก๊าซไวไฟ คว้าและ
 ระเบิด สามแยก ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กับ ถนนวิฑู กรุงเทพมหานคร
 ๙. เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เหตุเครื่องบินโดยสาร(โบพัด) ของบางกอก
 แอร์เวย์ ตกที่ อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ๑๐. เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ เหตุรถบรรทุกขนาดใหญ่บรรทุกแก๊ส คว้าและ
 ระเบิด ที่อำเภอย้ายเหมือง จังหวัดพังงา
 ๑๑. เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๔ เหตุเครื่องบินโดยสาร(เครื่องเจท) ของเลาด้าแอร์
 ตกในพื้นที่ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
 ๑๒. เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เหตุเรือโดยสารข้ามฝาก ชนกับเรือบรรทุก
 น้ำมัน อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี
 ๑๓. เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๕ เหตุเครื่องบินโดยสาร(เครื่องเจท) ของการบินไทย
 พุ่งชนภูเขาหิมาลัย ประเทศเนปาล
 ๑๔. เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ เหตุโรงงานทำตุ๊กตาเคเดอร์ ไฟไหม้ทำให้
 คนงานเสียชีวิตจำนวนมาก จังหวัดนครปฐม

๑๕. เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๓๖ เหตุโรงแรมรอยัลพลาซ่าถล่มเหตุจากการต่อเติมอาคารไม่ถูกต้อง จังหวัดนครราชสีมา

๑๖. เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เหตุโรงแรมรอยัลจอมเทียนไฟไหม้ บริเวณหาดจอมเทียน พัทยาใต้ จังหวัดชลบุรี

๑๗. เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ เหตุเครื่องบินโดยสาร (เครื่องเจท) ของการบินไทยตกที่สนามบิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑๘. เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ เหตุสึนามิ สืบเนื่องจากธรณีพิบัติภัย ในพื้นที่ ๖ จังหวัดภาคใต้ของประเทศ

๑๙. เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๙ เหตุดินภูเขาถล่ม น้ำท่วม หมู่บ้านริมน้ำถูกกวาดหายไปเป็นจำนวนมาก จังหวัดอุดรธานี

๒๐. เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐ เหตุรถโดยสารพลิกคว่ำ และไฟไหม้ เป็นเหตุให้เด็กนักเรียนหญิงเสียชีวิตทั้งหมด จังหวัดสระบุรี

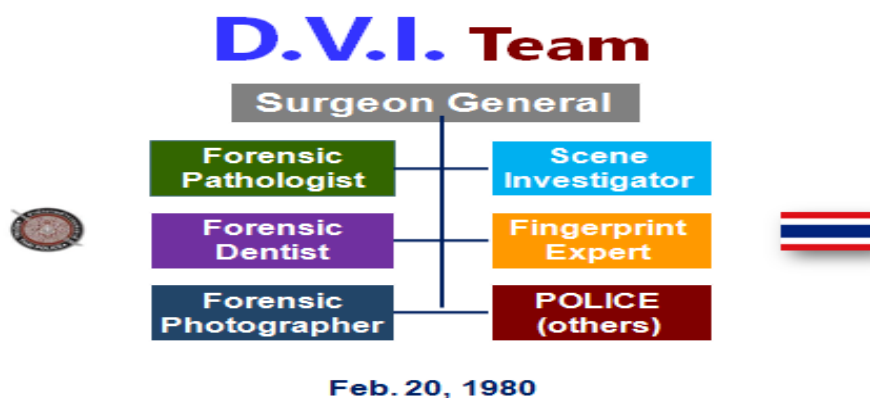
๒๑. เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๐ เหตุเครื่องบินโดยสาร (เครื่องเจท) หลุดออกจากรันเวย์สนามบิน และไฟไหม้ จังหวัดภูเก็ต

๒๒. เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ เหตุไฟไหม้สถานบันเทิงซานติกา้บทำให้มีผู้เสียชีวิต จำนวนมาก เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร

๒๓. เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เหตุเรือโดยสารของนักท่องเที่ยวล่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีน บริเวณเกาะเฮ จังหวัดภูเก็ต

ดังนั้นจากเหตุการณ์ภัยพิบัติ และอุบัติเหตุขนาดใหญ่ต่าง ๆ จึงเป็นเหตุให้หน่วยงานต้นตวรรษเริ่มมีบทบาทในการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล โดยจากเหตุการณ์เครื่องบินอียิปต์แอร์ตกที่ดอนเมือง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นการเข้าสู่ระบบมาตรฐาน ในการบริหารจัดการเหตุภัยพิบัติอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการเมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ กรมตำรวจ จัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (DVI Team) เป็นครั้งแรกของประเทศไทยประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งหมด ๑๔ นาย นายแพทย์ใหญ่ตำรวจเป็นหัวหน้าทีม

แผนภาพที่ ๓ - ๑ การบูรณาการบุคลากรผู้เชี่ยวชาญใน Disaster Victim Identification Team

Feb. 20, 1980

ที่มา : สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ, ๒๕๖๓

แผนภาพที่ ๓ - ๒ รูปแบบการปฏิบัติงานครบวงจร ในกรณีเหตุภัยพิบัติ ที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก

ที่มา : สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ, ๒๕๖๓

ตามแผนภาพที่ ๓ - ๒ ได้กำหนดให้เข้าที่เกิดเหตุ (Scene) ภายใน ๒๔ ชั่วโมงหลังเหตุเกิด เพื่อรีบไปเก็บข้อมูลก่อนที่จะสูญหายไป เป็นหน้าที่ของหน่วยพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งจะต้องหาสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติให้ได้มากที่สุด เช่น ถ้าเครื่องบินตกเพราะสาเหตุใด เกิดจากเครื่องยนต์หรือความผิดพลาดของนักบิน หรือเกิดจากภาวะระเบิดจากการก่อการร้าย เป็นต้น

และยังจะเป็นผู้ดำเนินการเตรียมหาที่ตรวจศพ (Examination Site) ให้ใกล้กับที่เกิดเหตุมากที่สุดจะได้ไม่ต้องลำเลียงศพไกลเกินไป พื้นที่สำหรับการตรวจศพนั้นจะกว้างใหญ่ขนาดใหญ่ขึ้นขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เสียชีวิต โดยควรปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของสถาบันนิติเวช โรงพยาบาลตำรวจ ให้แน่นอนก่อนดำเนินการ ซึ่งจุดนี้จะได้ข้อมูลจากศพ (Post Mortem(PM) Data) ในส่วนของ Family Assist จะมีเจ้าหน้าที่ เช่น นักจิตวิทยาคอยช่วยญาติผู้เสียชีวิตที่จะนำข้อมูลซึ่งผู้ตายทำไว้ก่อนเสียชีวิต(Ante Mortem(AM) Data) มาให้ จากนั้นข้อมูลทั้ง AM และ PM จะถูกส่งเข้าสู่ Information Management Center(IMC) เพื่อส่งเข้าไปเปรียบเทียบข้อมูลโดยเครื่อง Automate แล้วจึงนำไปตัดสินขั้นตอนสุดท้ายในห้อง Reconciliation ซึ่งมีตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ ที่มีพลเมืองของประเทศนั้นมาเสียชีวิต เมื่อข้อมูลตรงกัน ก็ทำการคืนศพให้กับญาติต่อไป ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๓ ปรับปรุงระเบียบ DVI Team ให้ทันสมัยมากขึ้น (ครบรอบ ๑๐ ที่ใช้ระเบียบเดิมมา) และเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๓ ปรับปรุงระเบียบ DVI Team ให้ทันสมัยมากขึ้น (ครบรอบ ๒๐ ปีที่ใช้ระเบียบเดิมมา)

ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครนั้น ทำได้ ๒ วิธี คือ

๑. กลุ่มที่ใช้วิธีซึ่งไม่ใช่เป็นวิทยาศาสตร์ (Non Scientific method) เช่น การจดจำใบหน้า หรือรูปลักษณะอื่น ๆ ของร่างกาย, เอกสารติดตัวเช่น บัตรประจำตัวประชาชน, เสื้อผ้า หรือเครื่องประดับในร่างกาย, ร่องรอยบนร่างกายที่เป็นมาแต่กำเนิด เช่น ปาน แผลเป็นบนร่างกาย หรือรอยสักต่าง ๆ, ความผิดปกติรูปร่างจากปกติของร่างกาย, รอยรอยของการเคยทำการผ่าตัด เป็นต้น ซึ่งในกลุ่มนี้จำเป็นต้องใช้หลาย ๆ อย่างร่วมกันเพราะอาจจะมีการไปซ้ำกับคนอื่นได้

๒. กลุ่มที่ถือว่าเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method) ซึ่งในกลุ่มนี้จะไม่มีการไปซ้ำกับคนอื่นอย่างแน่นอน ซึ่งในปัจจุบันนี้มีอยู่ ๓ อย่างเท่านั้น คือ ฟัน, ลายนิ้วมือ และ ดี.เอน.เอ โดยหลักการแล้วขอให้หนึ่งในสามอย่างดังกล่าวตรงกันก็ถือว่าการพิสูจน์จบแล้ว ซึ่งวิธีนี้เป็นที่ยอมรับกันมากที่สุด ในทางนิติวิทยาศาสตร์

สิ่งที่ควรคำนึงถึง ในเรื่องของการพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครโดยใช้ข้อมูลทางทันตกรรมในความเป็นจริง การพิสูจน์บุคคลว่าเป็นใครด้วยข้อมูลฟันนั้น หลักการพื้นฐานก็คือ การเอาข้อมูลก่อนตาย (AM Dental Data) และหลังตาย (PM Dental Data) มาเปรียบเทียบว่าตรงกันหรือไม่ ซึ่งเราทำเหมือนกันทั้งในกรณีของการตายรายเดี่ยว (Single case) ไม่ว่าจะเกิดจากการฆาตกรรมหรือไม่เกี่ยวกับคดี และในกรณีของการตายหมู่ (Mass casualty) ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จะต่างกันก็เพียงแต่เวลาที่ใช้ในการพิสูจน์เท่านั้น ยิ่งภัยพิบัติที่มีคนตายเป็นจำนวนมากจะต้องใช้เวลามากกว่าแน่นอน

แต่เนื่องด้วยระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้แล้วว่าหน้าที่ของทันตแพทย์โรงพยาบาลตำรวจในภาวะปกติก็ให้ประกอบวิชาชีพทันตแพทย์ แต่เมื่อมีเหตุเกิดในเรื่องของนิติทันตวิทยา (กรณีผู้ป่วยทางคดี, การตรวจหาอายุ, รอยฟันกัดบนผิวหนังผู้ตายหรือผู้เสียหาย, และการพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครด้วยฟัน) ทางสถาบันนิติเวชวิทยาจะเป็นผู้แจ้งให้ทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ตายอันมีชาวต่างประเทศมาเสียชีวิต หรือเป็นเหตุภัยพิบัติอันมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากด้วย

ดังนั้น เมื่อได้เข้าร่วมกับทีม DVI ตั้งแต่เครื่องบินการบินไทยตกที่อ่าวปอ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งในห้วงเวลานั้นบุคลากรยังมีไม่มากนักในทีมก็จะมีนิติเวชแพทย์ นิติทันตแพทย์ อย่างละคนเท่านั้นที่ทำหน้าที่พิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใคร แต่ในเวลาต่อมา ในเหตุภัยพิบัติสีนามิ นั้น ได้มีบุคลากรทางทันตแพทย์มากพอที่จะทำการตรวจพิสูจน์ศพอย่างเต็มรูปแบบตามมาตรฐานสากล และในส่วนของทันตกรรมนั้นประเทศในยุโรปได้เสนอตัวมาช่วยสร้างอาคารเพื่อทำเป็นห้องตรวจฟันจากศพ โดยทำเป็นห้องขนาดใหญ่ปรับอากาศด้วยในบริเวณพื้นที่ตรวจศพ Site 1-B ภายในวัดบางม่วง จังหวัดพังงา พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์การทำงานมาให้ด้วย เช่น เครื่องมือตรวจ เครื่องเอกซเรย์ฟัน อีกทั้งยังช่วยแนะนำวิธีการที่ตำรวจสากลกำหนดไว้ในการตรวจศพ คือการตรวจศพต้องมีทันตแพทย์สองคน คนที่ตรวจเรียกว่า dirty dentist ทำไปพูดไป คนบันทึกอยู่อีกข้างของศพเรียกว่า Clean dentist มีหน้าที่จดบันทึกตามคำพูดลงในแบบฟอร์มตำรวจสากล (Post Mortem Data, Pink Form) จากนั้นก็ถ่ายรูปในช่องปาก และเอกซเรย์ฟันทั้งหมดที่อยู่ในปากศพด้วย เมื่อเสร็จแล้วก็รวบรวมข้อมูลที่ได้จากศพทุกอย่างเข้าด้วยกัน เขียนเลขประจำตัวศพด้วย แล้วส่งให้เจ้าหน้าที่เก็บต่อไป ในบางครั้งถ้ามีเวลาพอก็ให้สลับหน้าที่ระหว่างทันตแพทย์ทั้งสองคนนั้น เพื่อเป็นการ Double check ทำให้การตรวจศพได้ผลถูกต้องแน่นอนมาก

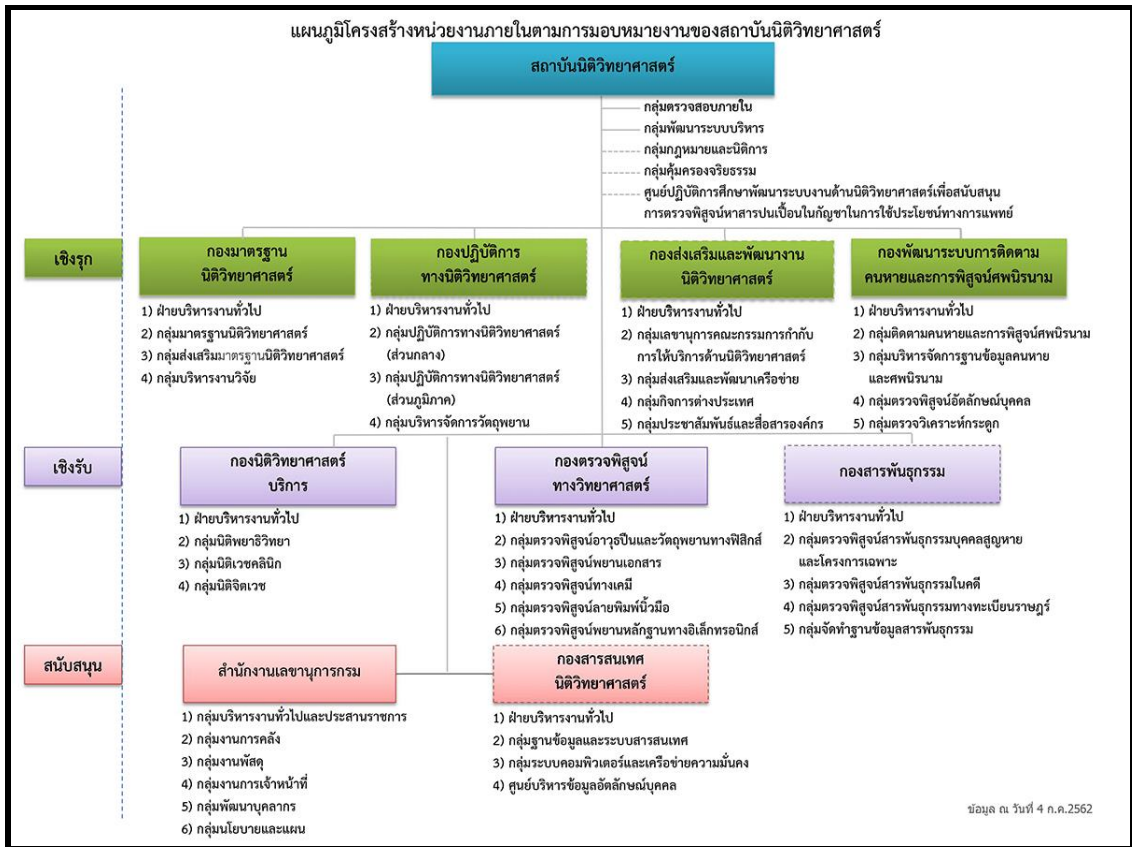
ขึ้น จากนั้นส่งข้อมูลเข้าสู่ศูนย์ IMC (Information Management Center) เพื่อรอข้อมูลก่อนตาย (Ante Mortem Data, Yellow Form) มาเปรียบเทียบต่อไป และเมื่อผ่านห้อง Reconciliation โดยมีข้อมูลก่อนและหลังตายตรงกันแล้วจึงปล่อยศพนั้นให้ญาติรับต่อไป ซึ่งในเหตุการณ์สึนามิที่เกิดเมื่อ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ นั้นทีม DVI ประเทศไทย โดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ได้มอบหมายให้รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ ตามระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งได้เข้าสำรวจในจุดที่เสียหายทุกแห่ง จากนั้นเริ่มปฏิบัติงานตรวจศพที่จังหวัดกระบี่ สองอาทิตย์ต่อมาหลังจากได้ตรวจศพที่อยู่ในพื้นที่ของจังหวัดกระบี่ได้หมดรวมทั้งการเก็บพินจากศพเพื่อเตรียมนำไปตรวจหาดี.เอน.เอ. เพื่อเปรียบเทียบต่อไป จากนั้นก็เข้าไปทำงานในศูนย์ข้อมูล (IMC) และได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นตัวแทนของประเทศไทยในด้านบริหารจัดการใน IMC จังหวัดภูเก็ต ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทั้งหมด ร่วมกับอีก ๓๓ ประเทศ ในระบบของตำรวจสากล เพื่อดำเนินการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังตาย โดยมีผู้เสียชีวิต ๕,๓๙๕ ราย จาก ๓๙ ประเทศ ใช้เวลาในการทำงาน ๓๔๖ วัน จึงปิดศูนย์ข้อมูลที่จังหวัดภูเก็ต

ส่วนสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ (Central Institute of Forensic Science ย่อ : CIFS) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีบทบาทหน้าที่ในด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์และการแพทย์เพื่อประกอบการดำเนินคดี รวมถึงการกำกับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ มีฐานะเทียบเท่ากรมของกระทรวงยุติธรรม เริ่มให้บริการนิติเวชบริการเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕

การจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๗๕ ที่บัญญัติให้รัฐดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันต้องสนองตอบนโยบายของรัฐบาลด้วย โดยคณะรัฐมนตรีได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและการปฏิรูปกฎหมาย เรื่อง เร่งรัดการจัดโครงสร้างกระทรวงยุติธรรมให้มีบทบาทและหน้าที่ครอบคลุมกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทำให้มีการจัดตั้งสถาบันแห่งนี้ขึ้น

ซึ่งการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลใน สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ได้มี กลุ่มตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กองพัฒนาระบบการติดตามคนหาย และการพิสูจน์ศพนิรนาม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ตามโครงสร้างแผนภาพที่ ๓ - ๓

แผนภาพที่ ๓ - ๓ โครงสร้างหน่วยงานภายในตามการมอบหมายงานของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ที่มา : สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, ๒๕๖๓

อุปสรรค และข้อจำกัด

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (วิเคราะห์เชิงเนื้อหา Content Analysis) จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ รวมจำนวน ๑๖ ราย ได้แก่

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน ๕ ราย ได้แก่

- ๑.๑ พล.ต.ต.สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ ทันตแพทย์, ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ
- ๑.๒ พล.ต.ต.พิมล บำรุง ทันตแพทย์ (สบ ๖) โรงพยาบาลตำรวจ
- ๑.๓ พ.ต.ท.หญิง ปัญจมาพร ชาตะคุณ ทันตแพทย์ (สบ ๓) โรงพยาบาลตำรวจ
- ๑.๔ พ.ต.ท.หญิง วิภาดา มาดแย้ม สารวัตรฝ่ายสืบสวนวิฑูรกระจายเสียง
- ๑.๕ พ.ต.ท.หญิง จิตริณี เกียรติบุรณกุล ปัจจุบันเป็นทันตแพทย์เอกชนที่เกียรติ

บุรณกุลสหคลินิก

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และเกี่ยวข้องในการประสานงานในกรณีภัยพิบัติหมู่ จำนวน ๕ ราย ได้แก่

๒.๑ พล.ต.ปราโมทย์ อิมวัฒนา รองเจ้ากรมแพทย์ทหารบก กรมแพทย์ทหารบก และเลขาธิการศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน

๒.๒ พ.อ.หญิง จอมขวัญ แสงบัวแก้ว ผู้อำนวยการกองทันตแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก

๒.๓ น.พ.วิศาล วรสุวรรณรักษ์ หน่วยนิติเวช โรงพยาบาลรามาริบัติ

๒.๔ ทพ.นพ พรตระกูลเสรี กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลลำพูน

๒.๕ ทพญ.เมทินี เพชรจุ คลินิกเอกชนจังหวัดพังงา

๓. ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จำนวน ๖ ราย ได้แก่

๓.๑ นาย โกมล พรหมเพ็ง รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๓.๒ น.พ.กอเทพ เทพสิทธิ หัวหน้ากลุ่มนิติพยาธิวิทยา สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๓.๓ น.พ.ปิยนันต์ มธรมน นายแพทย์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๓.๔ น.พ.ปนิษฐ์ กรอบทอง นายแพทย์ปฏิบัติการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๓.๕ ร.ต.อ.หญิง รัชดาภรณ์ มรม่วง ผู้อำนวยการกองบุคคลสูญหาย และศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๓.๖ นางนฤมล ภราสมพงษ์ หัวหน้ากลุ่มตรวจวิเคราะห์กระดูก สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ รวมจำนวน ๑๖ ราย พบประเด็นอุปสรรค และข้อจำกัดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นอุปสรรค และข้อจำกัดในทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑. ไม่สามารถหาประวัติการทำฟันก่อนเสียชีวิต (Ante Mortem Dental Data) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับันได้

๒. การบริหารจัดการเพราะสายงานบังคับบัญชาการสั่งการมีหลายหน่วยงานซึ่งไม่ขึ้นตรงต่อการประสานงานบางครั้งจะไม่สะดวก

๓. ระยะเวลาการปฏิบัติงานถ้าใช้เวลานานจะมีปัญหาเช่นในกรณีสินามิภาคใต้มีศพติดค้างเป็นจำนวนมากทำให้ทันตแพทย์ โรงพยาบาลตำรวจต้องผลัดเวรกันไปปฏิบัติงานที่ภาคใต้เป็นเวลาเกือบ ๑ ปี

๔. การระดมสรรพกำลังเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากยังขาดกลไกการขับเคลื่อน และการประสานงานเพื่อดำเนินการต่าง ๆ

๕. ประเทศไทยไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทางทันตกรรมที่ดีพอ ทำให้ใช้เวลาในการหาข้อมูลทางทันตกรรมก่อนเสียชีวิต (Ante-mortem) นาน หรือหาไม่ได้ เพราะผู้ที่รวบรวมข้อมูลให้เราคือ ญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งเขาอาจจะไม่ทราบว่าผู้ตายได้รับการรักษาจากที่ใดบ้าง

๖. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ ดังนั้นการเตรียม Mortuary ที่เหมาะสม มีความสำคัญมาก เพื่อให้งานพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลเป็นไปโดยเรียบร้อย

๗. การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งในแง่ของความพร้อมบุคลากรเครื่องมือ และงบประมาณ

๘. ขอบเขตหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องรวมถึงสายการบังคับบัญชา

๙. ขาดแคลนเครื่องมือที่ต้องใช้จำนวนมาก ๆ รวมถึงความชำนาญในการใช้ อุปกรณ์ เช่น การถ่ายภาพรังสี การกรอกแบบฟอร์มของ Interpol

ประเด็นอุปสรรค และข้อจำกัดในทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และเกี่ยวข้องในการประสานงานในกรณีภัยพิบัติหมู่

๑. บุคลากรไม่เพียงพอ และไม่มีความรู้พื้นฐาน

๒. ไม่มีเครื่องมือแพทย์ เช่น Digital X-Ray แบบ Mobile

๓. ขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

๔. การปรับตัวให้สามารถปฏิบัติงานในสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะดวกสบาย เช่น การปฏิบัติงาน Outdoor หรือห้องโถงที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ การสวมชุดป้องกันการติดเชื้อ

๕. ฐานข้อมูล Pre mortem ไม่ครบถ้วน

๖. ความเป็นเอกภาพของการสั่งการบังคับบัญชา ความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง หรือ ภายในกระทรวงเดียวกันแต่ต่างกองทัพ ต่างระดับ

๗. ความพร้อมทั้งองค์ความรู้ สิ่งอุปกรณ์ และงบประมาณ

๘. ไม่มีการกำหนดแนวทางชัดเจนลงในแผนป้องกันภัยแห่งชาติ

๙. ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงอาจไม่เห็นด้วยในการที่ต้องทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ๆ

๑๐. ทันตแพทย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเชิงนิติทันตวิทยา (Forensic dentistry) แต่ละศูนย์อาจมีทันตแพทย์ที่สามารถตรวจฟันเพื่อการพิสูจน์บุคคลได้เพียง ๑ – ๒ คนเท่านั้น และศพแต่ละรายใช้เวลาตรวจพอสมควรในการทำ Dental chart จึงเป็นงานที่หนักหากมีศพจำนวนมาก

๑๑. การ Matching จาก Dental chart ของประเทศไทยยังล้าสมัย โดยการใช้เอกสารแบบดั้งเดิม ทำให้เสียเวลามากกว่าจะได้ Match ในแต่ละราย

๑๒. ขาดงบประมาณ ทั้งเป็นค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าเอกซเรย์ ค่าเครื่องมือแพทย์ต่าง ๆ

๑๓. สถานที่และอุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวยให้ตรวจฟันได้ในพื้นที่ที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียง

๑๔. ญาติไม่สามารถหาประวัติฟันมาเทียบได้ อาจเนื่องจากไม่ทราบว่าผู้ตายเคยไปตรวจที่ใดมา หรือทันตแพทย์ไม่เคยทำ Dental chart ของผู้ป่วย และประเทศไทยไม่มีทันตแพทย์ประจำบ้านเหมือนบางประเทศ

๑๕. ปัญหาและอุปสรรคของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมไม่ได้ขึ้นกับหน่วยงานหรือ องค์กรวิชาชีพทางทันตกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นกับหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คงต้องมองในภาพรวมของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ที่มีปัจจัยหลักใดบ้างที่เกี่ยวข้อง

๑๖. การที่ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของการบริหารจัดการศพจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่เข้าใจบริบทการทำงานในด้านนี้อย่างแท้จริง

๑๗. ไม่มีการซักซ้อมแผนการอย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอ แผนต่าง ๆ จึงไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง หรือบางหน่วยงานยังไม่ทราบว่า มีแผนที่ตนเองต้องไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้นก็ไม่สามารถทำการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๘. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลทางทันตกรรมโดยตรงที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการประสานการทำงานที่เหมาะสม และสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานทำให้มาตรฐานการปฏิบัติ งานที่ไม่เหมือนกัน

ประเด็นอุปสรรค และข้อจำกัดในทัศนคติของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

๑. ทะเบียนประวัติข้อมูลทางด้านทันตกรรมมีการเก็บเป็นรายบุคคล มีรูปแบบการจัดเก็บที่แตกต่างกัน และเป็นข้อมูลเฉพาะของสถานพยาบาลเท่านั้น

๒. ระบบของประเทศไทยไม่มีการเชื่อมต่อข้อมูลทางด้านทันตกรรมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และขาดเจ้าภาพในการดำเนินการ ทั้งในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่และในสถานการณ์ปกติ

๓. การพิสูจน์ทางทันตกรรมต้องมีบุคคลและพยานหลักฐานขั้นต้นมายืนยัน หลังจากนั้นต้องหาข้อมูลจากสถานพยาบาลมายืนยันทำให้เสียเวลา และในบางกรณีไม่สามารถสืบหาที่มาในการรักษาทางทันตกรรมได้

๔. ขาดกฎหมายรองรับในการกำหนดให้สถานพยาบาลทางด้านทันตกรรมทั้งในส่วน of ภาครัฐและเอกชนในการจัดเก็บข้อมูล การเชื่อมต่อระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล สิทธิการเข้าถึงข้อมูล ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน กำหนดเจ้าภาพหลักในการบูรณาการความร่วมมือ

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงานจำเป็นต้องใช้เวลาค่อนข้างมากเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน เมื่อมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากอาจไม่สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งขั้นตอนในการตรวจ เช่น การเอกซเรย์ ต้องอาศัยเครื่องมือที่อาจไม่สามารถจัดหาเพื่อใช้ปฏิบัติงานได้บางพื้นที่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานบางอย่าง เช่น การผ่าบริเวณช่องปากเพื่อเก็บข้อมูลทางทันตกรรมอาจไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยเนื่องจากทำให้เกิดร่องรอยบนใบหน้า และข้อมูลที่เก็บได้จากศพนั้น อาจไม่ได้ถูกนำไปใช้เนื่องจากการเก็บข้อมูลทางทันตกรรมก่อนการเสียชีวิตยังมีไม่มากนัก

๖. อุปสรรคเชิงระบบเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่มักมีปัญหาทางการบริหารจัดการการวางโครงสร้างของการบัญชาเหตุการณ์ย่อยในหน่วย, สายการบังคับบัญชาเมื่อมีการทำงานร่วมกันจากหลายหน่วยงาน, การมอบหมายหน้าที่การหมุนเวียนสับเปลี่ยนของหน่วยงานและบุคคล

๗. อุปสรรคในขั้นตอนการปฏิบัติไม่ได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์-มาตรฐานเอกสารในการบันทึก, ขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน-ระบบการบันทึก, การจัดเก็บ-การเตรียม / การได้มาของข้อมูลประวัติการทำฟันของผู้ประสบเหตุ

๘. การขาดแคลนความรู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติทันตวิทยาซึ่งทำให้มีการแปลผลทางนิติทันตวิทยาผิดพลาดระหว่างข้อมูลก่อนเสียชีวิตและข้อมูลหลังการเสียชีวิตนำไปสู่การมอกบศพ

ที่ผิดพลาดหากได้รับข้อมูลเพียงทันตกรรมอย่างเดียวและสืบเนื่องมาจากประเทศไทยไม่มีการบันทึกข้อมูลทางทันตกรรมที่เป็นระบบทำให้มีการสืบค้นข้อมูลดังกล่าวได้ยาก

๙. การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยทันตแพทย์ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้เฉพาะทาง ทั้งในด้านการเก็บข้อมูลฟันจากบุคคลที่ยังมีชีวิตและจากศพ ยังเป็นสาขาขาดแคลนในประเทศไทย ทำให้มีข้อจำกัดในด้านการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาเปรียบเทียบเพื่อการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล เช่น การบันทึกข้อมูลฟันของทันตแพทย์แต่ละที่ใช้ระบบที่แตกต่างกัน ความยุ่งยากในการเก็บข้อมูลทันตกรรมจากศพ

๑๐. ข้อมูล AM ซึ่งจะได้จากครอบครัวคนหาย โดยทั่วไปถ้าคนหายไม่มีการแจ้งหรือบอกครอบครัวว่าทำฟันหรือมีผลเอ็กซเรย์ฟันเก็บไว้ที่ไหนครอบครัวจะไม่มีข้อมูล และทำให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูล PM จากศพได้ นอกจากนี้ในประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลฟันของคนไทย ซึ่งฟันเป็นหนึ่งในวิธีการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามมาตรฐานสากล ที่ใช้ระยะเวลาที่น้อยที่สุดสะดวกรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุด ข้อมูลจำกัดในเรื่องการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลทางด้านทันตกรรมอีกประการหนึ่งคือการตรวจพิสูจน์ต้องเป็นทันตแพทย์เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในกรณีภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก นอกจากนี้การบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกของ DVI ซึ่งมีแผนภาพ หมายเลขตำแหน่งของฟัน ซึ่งจะยากสำหรับผู้บันทึกข้อมูลที่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรมในเรื่องนี้

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ดั ว ย ข อ มู ล ท น ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ</p>	
<p>ทันตแพทย์ที่ทำงานด้านนี้ (Forensic Dentist) คงเข้าใจตรงกันว่าสิ่งที่นับว่าเป็นอุปสรรคหรือ ข้อจำกัด คือสิ่งที่เรานำเอามาใช้เปรียบเทียบกันเพื่อให้ได้ผลออกมาว่าตรงกันหรือไม่นั่นเอง สิ่งที่ เรานำเอามาเปรียบเทียบนั้นก็คือ ข้อมูลฟันทั้งก่อนตาย(Ante Mortem Dental Data) และหลัง ตาย(Post Mortem Dental Data) ซึ่งถ้าการเปรียบเทียบขาดข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่งไปแล้ว ผลของการเปรียบเทียบก็คงไม่มีแน่นอน ดังนั้น ส่วนใหญ่ในเรื่องของการพิสูจน์เปรียบเทียบว่า ผู้ตายเป็นใครโดยใช้ฟันนั้น สิ่งที่น่าจะเป็นปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัดนั่นคือ ไม่สามารถหา ประวัติการทำฟันก่อนเสียชีวิต(Ante Mortem Dental Data) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันได้ ซึ่ง จะเห็นได้ชัดเจนในชาวต่างประเทศที่มาเสียชีวิตในคราวสิ้นยามประเทศไทย เมื่อปี ๒๕๔๗ นั้น มักจะมีข้อมูลฟันก่อนเสียชีวิต ส่งผ่านมาทางสถานทูตของแต่ละประเทศ ทำให้ในช่วงแรกของ การพิสูจน์เปรียบเทียบ สามารถได้ผลถึงขั้น Established โดยใช้ข้อมูลฟันเป็นจำนวนมากถึง ๓ พันกว่าราย หลังจากนั้นเมื่อหมดข้อมูลฟันของชาวต่างประเทศไปแล้วก็ทำให้ต้องใช้ข้อมูลอย่าง อื่นมาแทนต่อไป</p>	<p>ควรจะมีการคิดค้นหาวิธีการทำให้ประชากรคนไทย มีประวัติทำฟันที่ละเอียดอย่างมากทุกคนซึ่งน่าจะเป็น หนทางที่ดีกว่า และในการเก็บข้อมูลหรือประวัติการทำ ฟันของคนไทยอาจจะมีการ ถ่ายภาพเอกซเรย์แบบเห็น ฟันครบทุกซี่ในปากโดยใช้ฟิล์มเดี่ยวเท่านั้น แล้วบันทึก ไว้ในบัตรประจำตัวประชาชนไว้ ส่วนใหญ่เมื่อไปทำฟัน ทันตแพทย์คงจะบันทึกลงในแฟ้มประวัติอยู่แล้ว ซึ่ง ปัจจุบันมีการเก็บข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมืออยู่แล้วในเครื่อง AFIS (Automated Fingerprint Identification System) ถ้าเป็นข้อมูลฟันก่อนตายที่นำมาเก็บรวมไว้ในเครื่องก็จะ เรียก ADIS(Automated Dental Identification System) เรา ก็เพียงเอาข้อมูลจากศพใส่เข้าไปในเครื่องก็จะรู้ผลการ เปรียบเทียบเลยว่าเป็นหรือไม่</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ล ัก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข ้อมูล ทัน ต กร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>๑. การบริหารจัดการเพราะสายงานบังคับบัญชาการสั่งการมีหลายหน่วยงานซึ่งไม่ขึ้นตรงต่อการประสานงานบางครั้งจะไม่สะดวก ๒. ระยะเวลาการปฏิบัติงานถ้าใช้เวลานานจะมีปัญหาเช่นในกรณีสึนามิภาคใต้มีศพติดค้างเป็น จำนวนมากทำให้ทันตแพทย์รพ. ตำรวจต้องผลัดเวรกันไปปฏิบัติงานที่ภาคใต้เป็นเวลาเกือบ ๑ ปี</p>	<p>ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ และออกระเบียบวิธี ปฏิบัติที่ชัดเจน</p>
<p>จากประสบการณ์ทำงานของข้าพเจ้า ขอเรียนว่า การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันต กรรมในครั้งเหตุภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ นั้น เป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของ ผู้เชี่ยวชาญด้านทันตกรรม ได้แก่ ทันตแพทย์ และ ODONTOLOGIST ทั้งจากฝ่ายไทยและ ต่างชาติ โดยมีเครื่องมือการจัดการข้อมูลที่สำคัญ คือ แบบฟอร์ม DVI Form ขององค์การ ตำรวจสากล และ Disaster Victim Identification System International (Plass data) ผู้ปฏิบัติงานได้ร่วมมือกันทำงานอย่างมืออาชีพ โดยระหว่างการทำงานมีการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ซึ่งกันและกัน โดยในความร่วมมือระดับนานาชาติครั้งนั้น พวกเขามี อุปกรณ์ในการตรวจพิสูจน์ฯ ที่ทันสมัยและได้รับการสนับสนุนเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการข้อมูล ศพซึ่งมีมาตรฐานในระดับสากล ถือว่าสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการ ทำงานครั้งนั้นก็ว่าได้ จากเหตุภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ เป็นตัวอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้ถึง ความสำคัญในการ</p>	<p>ด้วยผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายการ บริหารจัดการข้อมูลผู้เสียชีวิตของหน่วยงานพิสูจน์ เอกลักษณ์บุคคล ในสังกัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ตอบจึงมีความเห็นไปในกรอบการแก้ไขทางด้าน การบริหารจัดการ มากกว่าที่จะไปมีความสัมพันธ์ กับข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ อ้างอิงจากประสบการณ์ทำงานของผู้ตอบ พบว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและ ประสบการณ์ที่สามารถปฏิบัติงานด้านการพิสูจน์ ทางทันตกรรมนั้น ปัจจุบันยังมีจำนวนน้อยมาก เมื่อ ลองเทียบกับปริมาณงานที่เกิดขึ้นเมื่อครั้งการจัดการ</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ดั ว ย ข อ ม ล ท ัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>เตรียมความพร้อมเพื่อรับมือภัยพิบัติครั้งต่อไปที่อาจเกิดขึ้นอีก การเตรียมพร้อมดังกล่าวได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การเตรียมบุคลากร ทั้งในด้านจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และในด้านองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่ถูกต้องในงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ของผู้ปฏิบัติงาน ๒. การเตรียมเครื่องมือสำคัญในการทำงานตรวจพิสูจน์และการจัดการข้อมูล <p>สิ่งที่จะเป็นอุปสรรคในกระบวนการตรวจพิสูจน์ฯ ในครั้งต่อไป หากเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่และ จำเป็นต้องพิสูจน์ฯ ศพจำนวนมาก น่าจะมีเหตุมาจากประเด็น การระดมสรรพกำลัง จะเป็นไป ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากยังขาดกลไกการขับเคลื่อนและการประสานงานเพื่อดำเนินการ ต่าง ๆ ต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การรวบรวมรายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางทันตกรรมที่มีความรู้ความสามารถด้านการพิสูจน์ เอกลักษณ์บุคคลในกรณีภัยพิบัติขนาดใหญ่ ๒. การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ใช้ในการตรวจพิสูจน์ฯ ทางทันตกรรม ๓. การดำเนินการด้านงบประมาณ เพื่อการสนับสนุนด้านการเดินทางและที่พักให้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ <p>ข้าพเจ้ามีข้อสังเกตว่า ประเทศไทยต้องเพิ่มความตระหนักเรื่องการเตรียมพร้อมบุคลากรด้านการ ตรวจพิสูจน์ทางทันตกรรม องค์กรที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ในเรื่องการจัดการศพจำนวนมากและการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ด้วยการจัดให้มีการ</p>	<p>ศพในเหตุคลื่นยักษ์สึนามิ อีกทั้ง กลุ่มงานพิสูจน์ เอกลักษณ์บุคคล (หน่วยรับผิดชอบของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ ในการระดมสรรพกำลังผู้เชี่ยวชาญ สาขาต่าง ๆ ในกรณีภัยพิบัติขนาดใหญ่) ยังไม่มี ข้อมูลเกี่ยวกับ จำนวนและรายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้าน การตรวจพิสูจน์ทางทันตกรรม อย่างเป็นทางการ ดังนั้น จึงเป็นที่น่าคิดว่า หากถึงคราวจำเป็นที่ต้อง ปฏิบัติงาน เราจะระดม ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างไร ถึง จะเรียกว่า ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับ การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม จึงเห็นควรพิจารณา ในส่วนของการจัดการกำลังพล ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ห้องค์กร (ที่เป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงาน ทางทันตกรรมระดับชาติที่มีอยู่) จัดทำบัญชีรายชื่อ

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อี ต ล ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข อ มู ล พ ัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อี ต ล ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข อ มู ล พ ัน ต ก ร ร ม ได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>ฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมวิชาการด้านพันธุกรรม ควรมีหัวข้อการบรรยายหรือ สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านตรวจพิสูจน์รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ ทุกองค์กร ที่มีทันตแพทย์ปฏิบัติงานควรส่งเสริมให้บุคลากรไปร่วมประชุมทั้ง ระดับชาติ และระดับ นานาชาติ เกี่ยวกับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วย</p>	<p>(ประจำปีงบประมาณ) และเสนอไปยัง สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ เพื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขอแจ้งรายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์ เอกลักษณ์บุคคลที่มีความพร้อมในการร่วม ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลใน กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ ทั้งนี้ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติมีความต้องการข้อมูลส่วนนี้อยู่ตลอดแต่ไม่เคยปรากฏข้อมูลดังกล่าวอยู่ในสารบบ - ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติสนับสนุน กรณี เกี่ยวกับ ที่พักและการเดินทางของผู้เชี่ยวชาญ <p>๒. ทันตแพทย์สภา (หรือองค์กรอื่นที่มีพันธกิจ เกี่ยวกับทันตแพทย์) ควรสร้างโอกาสเพื่อนำเสนอ ข้อมูลให้กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาจัดทำ แผนการเตรียมพร้อมบุคลากรทางการแพทย์ ในด้าน การตรวจพิสูจน์ศพทางพันธุกรรม ด้วยการส่งเสริม</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ล ัก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข ้อมูล ท ัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
	<p>ความรู้ความสามารถในเรื่องการจัดการศพจำนวนมากและการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ด้วยการ จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุม วิชาการด้านพันธุกรรม ควรมีหัวข้อการบรรยายหรือ สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้าน ตรวจพิสูจน์รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ ทุกองค์กรที่มี ทันตแพทย์ปฏิบัติงานควรส่งเสริมให้บุคลากรไปร่วม ประชุมทั้ง ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เกี่ยวกับการพิสูจน์เอกลักษณ์ด้วย</p>
<p>๑. ประเทศไทยไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทางพันธุกรรมที่ดีพอ ทำให้ใช้เวลาในการหาข้อมูลทาง พันธุกรรมก่อนเสียชีวิต (Ante-mortem) นาน หรือหาไม่ได้ เพราะผู้ที่รวบรวมข้อมูลให้เรา คือ ญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งเขาอาจจะไม่ทราบว่าผู้ตายได้รับการรักษาจากที่ใดบ้าง ๒. เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ ดังนั้นการเตรียม Mortuary ที่เหมาะสม มี ความสำคัญมาก เพื่อให้งานพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลเป็นไปโดยเรียบร้อย</p>	<p>๑. ควรมีการทำ bigdata ข้อมูลทางพันธุกรรม ซึ่งอาจจะเก็บเป็น Panoramic film แบบ Digital file อาจจะฝากข้อมูลไว้กับทะเบียนราษฎร์ แบบลายพิมพ์นิ้ว มือ ๒. ในส่วน Mortuary เป็นความรับผิดชอบของ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม และอุปกรณ์</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ช้ อ มู ล ท ัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
	<p>จำเป็นพื้นฐานที่ทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ไม่สามารถ นำไปเองได้ เช่น ตู้เก็บศพความเย็นติดลบ,รถเข็นศพ เป็นต้น และ Mortuary ควรเป็นพื้นที่ปิดอยู่คนละ บริเวณกับส่วนจัดหาข้อมูล Ante-mortem ซึ่งญาติ ผู้เสียชีวิตจะรวมกันอยู่บริเวณนั้น</p>
<p>๑. การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งในแง่ของความพร้อมบุคลากรเครื่องมือ และ งบประมาณ ๒. ขอบเขตหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องรวมถึงสายการบังคับบัญชา ๓. ขาดแคลนเครื่องมือที่ต้องใช้จำนวนมาก ๆ รวมถึงความชำนาญในการใช้ อุปกรณ์ เช่น การถ่ายภาพรังสี การกรอกแบบฟอร์มของ Interpol</p>	<p>๑. จัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และ การบริหารจัดการ เกี่ยวกับ ผู้เสียชีวิต กรณีเกิด สาธารณภัยขนาดใหญ่หรือสาธารณภัยร้ายแรง ให้จัดตั้งเป็น ๓ ระดับ คือระดับชาติ ระดับภาค และ ระดับจังหวัด ๒. กำหนดภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยแบ่งแยกหน้าที่ความ รับผิดชอบและ ทำการตกลงกันไว้ให้ชัดเจน ๓. เตรียมการและตรวจความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งอุปกรณ์</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล พัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
	<p>ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง</p> <p>๔. ระดมความร่วมมือแบบบูรณาการการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาทางด้านการแพทย์และ สาธารณสุข องค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัคร ต่าง ๆ</p> <p>๕. สำรวจและขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่ง อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่อง ใช้เฉพาะด้าน เพื่อนำมา สนับสนุนภารกิจที่เกิดขึ้นได้ทันที</p> <p>๖. การควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ</p> <p>๖.๑ ให้มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ เข้า ควบคุมสั่งการ โดยมี ให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไป ในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งต้องกำหนดให้มี ระบบการ จัดทำเครื่องหมายตำแหน่งที่พบศพ และออก</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข อ มู ล พัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
	<p>หมายเลขศฟให้ เป็นระบบเดียว มิให้เกิดการซ้ำซ้อน หรือสับสน</p> <p>๖.๒ ให้มีการกำหนดสถานที่รองรับศพ และการ เคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพไปตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ บุคคลตามระเบียบและกฎหมายที่ กำหนดอย่างมี ประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องมีการฝึกอบรม บุคลากรที่ จะปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการพิสูจน์เอกลักษณ์ บุคคลร่วมกัน</p>
<p>ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และเกี่ยวข้องในการประสานงานในกรณีภัยพิบัติหมู่</p>	
<p>๑. บุคลากร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่เพียงพอ - ต้องมีความรู้พื้นฐาน <p>๒. เครื่องมือแพทย์ เช่น Digital X-Ray แบบ Mobile</p> <p>๓. ขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล</p> <p>๔. การปรับตัวให้สามารถปฏิบัติงานในสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะดวกสบาย เช่น การปฏิบัติงาน</p>	<p>๑. ด้านบุคลากร</p> <ul style="list-style-type: none"> - เตรียมความพร้อมตั้งแต่ในยามปกติ - จัดทำบัญชีบุคลากร - ชักซ้อมการปฏิบัติ <p>๒. ด้านยุทธโธปกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำบัญชียุทธโธปกรณ์

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล พัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>Outdoor หรือห้องโถงที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ การสวมชุดป้องกันการติดเชื้อ ๕. ฐานข้อมูล Pre mortem ไม่ครบถ้วน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดหาเพิ่มเติม ๓. ขั้นตอนการปฏิบัติ - กำหนด CPGในการปฏิบัติให้ชัดเจน และสอดคล้อง กับมาตรฐานสากล ๔. การปรับตัวในสามารถปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อม ยากลำบาก -ปรับ Attitude, เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก ๕. เตรียมฐานข้อมูล pre mortem เป็น Big Data
<p>อุปสรรคและข้อจำกัดที่ดิฉันเห็นอยู่ในปัจจุบันคือความเป็นเอกภาพของการสั่งการบังคับบัญชา ความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง หรือ ภายในกระทรวงเดียวกันแต่ต่างกองทัพ ต่างระดับ ปัจจุบันเรื่องงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยทั่วไป เป็นเรื่องของทันตแพทย์สังกัดสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติซึ่งตามกฎหมายก็ระบุเช่นนั้น แต่เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับ ผู้เสียชีวิตจำนวนมากจนลำพังทันตแพทย์ตำรวจเองรับมือไม่ไหว ทันตแพทย์ตำรวจเองก็ต้องร้อง ขอทันตแพทย์สังกัดอื่นที่มีความพร้อมทั้งองค์ความรู้ สิ่งอุปกรณ์ และงบประมาณ แต่การร้องขอระดับกระทรวงเรื่องนี้ในขณะนี้ยังไม่มีกำหนดแนวทางชัดเจนลงในแผน ปก.</p>	<p>ในขณะนี้ กทพ.พบ กำลังดำเนินการจัดทำร่างขอ อนุมัติการจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลฯ สนับสนุนกองทัพบก ถ้าได้รับการอนุมัติจาก กองทัพบก ก็จะประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทราบถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติ ภารกิจ และมีส่วนร่วมในการฝึกทั้งในและ ต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดตัวเองเข้าไปอยู่</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล ทัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>คิดว่าถ้าเกิดเหตุการณ์ขึ้นจริงคงพบปัญหาอุปสรรคมากมาย (มีผู้บังคับบัญชาระดับล่างบางท่านแจ้งว่านโยบายผู้บังคับบัญชาชั้นสูงอาจไม่เห็นด้วยในการที่ ต้องทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ๆ)</p> <p>นอกจากนั้น ภายในกระทรวงกลาโหมเอง ก็ไม่ได้แจ้งหน่วยล่างลงมาเมื่อมีการฝึกในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ทั้งที่บางครั้งประเทศที่ร่วมฝึกร้องขอมา อาจจะเป็นเพราะไม่ทราบว่ามีการ ฝึกที่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานทางด้านนี้อยู่ในกองทัพบก ทันตแพทย์กองทัพบกได้เตรียม ความพร้อมในเรื่องนี้มาพอสมควรแล้ว</p> <p>เมื่อดูจำนวนสัดส่วนทันตแพทย์และโรงพยาบาลในสังกัดที่ให้บริการแล้ว ทันตแพทย์ ทหารบกมีจำนวนที่มากกว่าเหล่าทัพอื่น รวมทั้งทันตแพทย์ทหารบกส่วนหนึ่งก็มีจิตอาสาในการ ทำงานภัยพิบัติอยู่แล้ว แต่ต้องมีการฝึกทบทวนตามวงรอบอย่างได้มาตรฐานและเหมาะสม</p>	<p>ในโครงสร้างของแผนกภัยพิบัติแห่งชาติให้มีความ ชัดเจนในการปฏิบัติ ที่พร้อมปฏิบัติหน้าที่เมื่อทาง ตำรวจร้องขอ</p>
<p>๑. ทันตแพทย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเชิงนิติทันตวิทยา (Forensic dentistry) แต่ละศูนย์อาจมี ทันตแพทย์ที่สามารถตรวจฟันเพื่อการพิสูจน์บุคคลได้เพียง ๑ - ๒ คนเท่านั้น และศพแต่ละราย ใช้เวลาตรวจพอสมควรในการทำ Dental chart จึงเป็นงานที่หนักหากมีศพจำนวนมาก</p> <p>๒. การ Matching จาก Dental chart ของไทยยังล่าช้า โดยการใช้เอกสารแบบดั้งเดิม ทำให้ เสียเวลามากกว่าจะได้ Match ในแต่ละราย</p>	<p>๑. ให้มีทันตแพทย์ที่มีความรู้ด้านนิติทันตวิทยา ประจำแต่ละศูนย์ของประเทศไทย หรือมีจุดที่เป็น ศูนย์กลางการติดต่อ (Contact point) และสามารถ กระจายงานตามเครือข่ายที่มี โดยที่ถ้ามีการเรียกตัว ขอให้หาทันตแพทย์มาร่วมได้โดยไว</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล ทัน ต ก ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>๓. ขาดงบประมาณ ทั้งเป็นค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าเอกซเรย์ ค่า เครื่องมือแพทย์ต่าง ๆ</p> <p>๔. สถานที่และอุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวยให้ตรวจฟันได้ในพื้นที่ที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียง</p> <p>๕. ญาติไม่สามารถหาประวัติฟันมาเทียบได้ อาจเนื่องจากไม่ทราบว่าผู้ตายเคยไปตรวจที่ไหนมา หรือทันตแพทย์ไม่เคยทำ Dental chart ของผู้ป่วย และประเทศไทยไม่มีทันตแพทย์ประจำบ้าน เหมือนบางประเทศ</p>	<p>๒. มีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการพิสูจน์อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ทัน ต ก ร ม ไว้ให้พร้อมเสมอ และมี จำนวนมากพอ เคลื่อนย้ายไปยังจุดใกล้เคียงจุดเกิด เหตุได้</p> <p>๓. หากไม่มีทันตแพทย์ประจำบ้าน ก็ควรให้ทันต แพทย์ทุกคนทำ Dental chart ของผู้ป่วยของ ตนเองทุกราย เพื่อประโยชน์ในเชิงพิสูจน์อัตลักษณ์ บุคคล</p> <p>๔. สร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ ข้อมูล (Matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว อาจใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย</p> <p>๕. จัดทำคู่มือ พร้อม VI อย่างละเอียดในการดำเนินการ ในส่วนของทันตแพทย์ แจกจ่ายให้รับรู้ถ้วนทั่ว</p>
<p>- ปัญหาและอุปสรรคของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมไม่ได้ขึ้นกับหน่วยงาน หรือ องค์กรวิชาชีพทางทันตกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นกับหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คง</p>	<p>- จัดให้มีการซ้อมแผนการจัดการศพจำนวนมาก พร้อมกับการซ้อมแผนอุบัติภัยหมู่เป็นประจำทุกปี</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ เอกลักษณ์บุคคลด้วย ข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>ต้องมองในภาพรวมของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ที่มีปัจจัยหลักใดบ้างที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การที่ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของการบริหารจัดการศพจำนวนมาก ทำให้ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่เข้าใจบริบทการทำงานในด้านนี้อย่างแท้จริงในอดีตก่อนปี พ.ศ.๒๕๕๗ ประเทศไทยไม่มีการเตรียมแผนการรองรับเมื่อเกิดเหตุที่เหมาะสม หลังเหตุการณ์ คลื่นยักษ์ ถล่มชายฝั่งอันดามันในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ได้มีการเตรียมแผนรองรับ แต่ยังไม่มีการ รับผิดชอบโดยตรง และไม่เคยมีการซักซ้อมแผนการอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ แผนต่าง ๆ จึงไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง หรือบางหน่วยงานยังไม่ทราบว่า มีแผนฯ ที่ตนเองต้องไปมีส่วน เกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้นก็ไม่สามารถทำการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้อย่างมี ประสิทธิภาพ - หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลทางทันตกรรมโดยตรงที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่ มีการประสานการทำงานที่เหมาะสม และสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานทำให้มาตรฐานการ ปฏิบัติงานที่ไม่เหมือนกัน 	<p>กระจายในทุกพื้นที่หลักของประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรมีกฎหมายเรื่องมาตรฐานการ ตรวจรักษา และบันทึกเวชระเบียนอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านของมาตรฐานการรักษาที่ดี และในด้าน ของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ข้อมูลการตรวจ รักษาที่มีคุณภาพมักส่งผลเป็นประโยชน์ต่อการ พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล โดยเฉพาะมาตรฐานการ ถ่ายภาพรังสีในงานทันตกรรม เป็นต้น - ประเทศไทยควรมีกฎหมายในการเก็บข้อมูลทาง ทันตกรรม ข้อมูลทางการแพทย์อย่างเป็นระบบ และเก็บรักษาไว้ยาวนานเพียงพอ ทำให้สามารถ เข้าถึงได้แม้ในกรณีที่มีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่เกิด ความเสียหายอย่างกว้างขวางที่ทำให้ไม่สามารถกู้ ข้อมูลทางกายภาพได้ - กำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิสูจน์

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล พัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
	<p>เอกลักษณ์บุคคลทางพันธุกรรมโดยตรงที่ชัดเจน โดยแบ่งตามเขตสุขภาพ ตามระบบของกระทรวง สาธารณสุข เพราะการการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล นิติทันตแพทย์ต้องทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวชที่มี กระจายตามโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาล ศูนย์ทั่วประเทศ</p> <p>- เพิ่มปริมาณนิติทันตแพทย์ในหน่วยงานของ กระทรวงสาธารณสุขให้มากขึ้น</p>
<p>บทบาท</p> <p>๑. รวบรวมข้อมูลจากญาติผู้สูญหาย</p> <p>๒. สนับสนุนการทำงานในพื้นที่ของทีมทันตแพทย์ที่เดินทางมาจากทั่วประเทศ</p> <p>การดำเนินงาน</p> <p>๑. จัดตั้งศูนย์ประสานงาน และขอสนับสนุนอุปกรณ์ กำลังพลจากผู้บังคับบัญชา (นพ.สสจ.)</p>	<p>-</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล พัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>๒. ประสานงานกับทีมทันตแพทย์ส่วนกลาง(ทันตแพทย์สภา)</p>	
<p>ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - ทะเบียนประวัติข้อมูลทางด้านพันธุกรรมมีการเก็บเป็นรายบุคคลมีรูปแบบการจัดเก็บที่ แตกต่างกัน และเป็นข้อมูลเฉพาะของสถานพยาบาลเท่านั้น - ระบบของประเทศไทยไม่มีการเชื่อมต่อข้อมูลทางด้านพันธุกรรมทั้งหน่วยงานภาครัฐและ เอกชน และขาดเจ้าภาพในการดำเนินการ ทั้งในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่และในสถานการณ์ ปกติ - การพิสูจน์ทางพันธุกรรมต้องมีบุคคลและพยานหลักฐานขั้นต้นมายืนยัน หลังจากนั้นต้องหา ข้อมูลจากสถานพยาบาลมายืนยันทำให้เสียเวลา และในบางกรณีไม่สามารถสืบหาที่มาในการ รักษาทางพันธุกรรมได้ - ขาดกฎหมายรองรับในการกำหนดให้สถานพยาบาลทางด้านพันธุกรรมทั้งในส่วนของภาครัฐ และเอกชนในการจัดเก็บข้อมูล การเชื่อมต่อระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูล สิทธิการเข้าถึงข้อมูล ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน กำหนดเจ้าภาพหลักในการบูรณาการความร่วมมือ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการกำหนดเจ้าภาพหลักในการตรวจ พิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลกรณีภัยพิบัติขนาดใหญ่ ซึ่งควรเป็นแพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ โดยมี ทันตแพทย์สภาเป็นเจ้าภาพหลักในการพิสูจน์ ทางด้านพันธุกรรม ในกรณีที่ไม่สามารถพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยวิธีการอื่นได้ - ควรจัดทำมาตรฐานการเก็บและนำเข้าสู่ข้อมูล อัตลักษณ์บุคคลทางด้านพันธุกรรมภายในประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เหมือนกัน และทำการ เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลให้ เป็นปัจจุบันตลอดเวลา - กำหนดกฎหมายรองรับในการปฏิบัติงานและ จัดระเบียบงานด้านพันธุกรรมทั้งระบบ

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล ท ัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>ข้อจำกัดในการปฏิบัติงานที่สำคัญคือขั้นตอนการปฏิบัติงานจำเป็นต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเมื่อมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากอาจไม่สามารถดำเนินการได้ในระยะเวลาที่ เหมาะสม รวมทั้งขั้นตอนในการตรวจ เช่น การเอกซเรย์ ต้องอาศัยเครื่องมือที่อาจไม่สามารถ จัดหามาใช้ปฏิบัติงานได้บางพื้นที่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานบางอย่าง เช่น การผ่าบริเวณช่อง ปากเพื่อเก็บข้อมูลทางพันธุกรรมอาจไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยเนื่องจากทำ ให้เกิดร่องรอยบนใบหน้า และข้อมูลที่เก็บได้จากศพนั้นอาจไม่ได้ถูกนำไปใช้เนื่องจากการเก็บ ข้อมูลทางพันธุกรรมก่อนการเสียชีวิตยังมีไม่มากนัก</p>	<p>เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการอาจเพิ่มศักยภาพ การตรวจด้วยการพัฒนาบุคลากรที่สามารถสนับสนุน การตรวจพื้นฐานให้กับทันตแพทย์ได้ และจัดหา เครื่องมือซึ่งอาจเป็นเครื่องมือที่สามารถเคลื่อนย้าย ได้สะดวกเพื่อนำลงไปใช้ในพื้นที่ปฏิบัติได้โดยง่าย และการส่งเสริมให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลทาง พันธุกรรมเพื่อให้มีฐานข้อมูลที่มีความสามารถในการนำไปเปรียบเทียบเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติได้</p>
<p>๑. อุปสรรคเชิงระบบเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่มักมีปัญหาทางด้านการบริหารจัดการการ วางโครงสร้างของการบัญชาเหตุการณ์ย่อยในหน่วย, สายการบังคับบัญชาเมื่อมีการทำงาน ร่วมกันจากหลายหน่วยงาน, การมอบหมายหน้าที่การหมุนเวียนสับเปลี่ยนของหน่วยงานและ บุคคล</p> <p>๒. อุปสรรคในขั้นตอนการปฏิบัติไม่ได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐานเอกสารในการบันทึก, ขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน - ระบบการบันทึก,การจัดเก็บ 	<p>การกำหนดแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอย่างเป็น รูปธรรมนั้นต้องมีการประชุมจากตัวแทนทันตแพทย์ ทุกหน่วยงานเพื่อวางโครงสร้างการบริหารจัดการที่ ชัดเจนโดยอาจนำระบบการบัญชาเหตุการณ์ใน ต่างประเทศหรือที่มีอยู่ในประเทศไทยมาปรับให้เข้า กับสถานการณ์ปัจจุบัน, การวางโมเดลสมมติ, การ ชักซ้อมเหตุการณ์จำลอง, รวมถึงการประเมินผลการ</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ดั ว ย ขั อ มู ล พ ัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>- การเตรียมการได้มาของข้อมูลประวัติการทำฟันของผู้ประสบเหตุ</p>	<p>ดำเนินงานในอดีตเพื่อปรับปรุงต่อไป</p>
<p>การขาดแคลนความรู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติทันตวิทยาซึ่งทำให้มีการแปลผลทางนิติ ทันตวิทยาผิดพลาดระหว่างข้อมูลก่อนเสียชีวิตและข้อมูลหลังการเสียชีวิตนำไปสู่การombokศพที่ ผิดพลาดหากได้รับข้อมูลเพียงพันธุกรรมอย่างเดียวและสืบเนื่องมาจากประเทศไทยไม่มีการ บันทึกรหัสข้อมูลทางพันธุกรรมที่เป็นระบบทำให้มีการสืบค้นข้อมูลดังกล่าวได้ยาก</p>	<p>มีการจัดทำข้อมูลทางพันธุกรรมอย่างเป็นระบบ โดยยมีองค์ภาครัฐอาทิเช่นทะเบียนราษฎรร่วมกับ ทันตแพทยสภาในการหาหรือจัดทำฐานข้อมูลทาง พันธุกรรมขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อนำไปสืบค้น และเปรียบเทียบข้อมูลอัตลักษณ์ทางพันธุกรรม ระหว่างก่อนเสียชีวิตและหลังการเสียชีวิตได้อย่าง ถูกต้องแม่นยำ</p>
<p>การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยทันตแพทย์ หรือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้เฉพาะทาง ทั้งในด้านการเก็บข้อมูลพันธุกรรมที่ยังมีชีวิตและ จากศพ ยังเป็นสาขาขาดแคลนในประเทศไทย ทำให้มีข้อจำกัดในด้านการรวบรวมข้อมูลเพื่อ นำมาเปรียบเทียบเพื่อการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล เช่น การบันทึกข้อมูลพันธุกรรมของแต่ละ ที่ใช้ระบบที่แตกต่างกัน ความยุ่งยากในการเก็บข้อมูลพันธุกรรมจากศพ</p>	<p>๑. ควรมีการกำหนดรูปแบบการบันทึกข้อมูลพันต กรรมทั้งในคนเป็น/ศพ ในระบบเดียวกัน ๒. มีการกำหนดแนวทางการเก็บรักษาและส่งข้อมูล รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศ และ รองรับกับแนวทางของสากล ๓. สร้างเครือข่าย/สนับสนุนให้มีทันตแพทย์ด้านนิติ</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ด้วย ข้ อ มู ล ทั น ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
	<p>วิทยาศาสตร์ รองรับการปฏิบัติงานทั่วประเทศ ๔. สร้างบุคลากรเก็บข้อมูลด้านพันธุกรรมจากศพใน ทุกโรงพยาบาลหรือหน่วยที่มีการชันสูตรศพ ๕. มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ๖. มีระบบฐานข้อมูลพันธุกรรม ที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลอย่างเหมาะสม ๗. สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีการเข้ารับ บริการทางพันธุกรรมและเก็บประวัติตามจริงอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>ข้อมูล AM ซึ่งจะได้จากครอบครัวคนหาย โดยทั่วไปถ้าคนหายไม่มีการแจ้งหรือบอกครอบครัวว่า ทำพินหรือมีผลเอ็กซ์เรย์พินเก็บไว้ที่ไหนครอบครัวจะไม่มีข้อมูล และทำให้ไม่สามารถนำมา เปรียบเทียบกับข้อมูล PM จากศพได้ นอกจากนี้ในประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลพิน ของคนไทย ซึ่งพินเป็นหนึ่งในวิธีการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามมาตรฐานสากล ที่ใช้ระยะเวลา น้อยที่สุดสะดวกรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุด ข้อมูลจำกัดในเรื่องการพิสูจน์อัตลักษณ์ บุคคลทางด้านพันธุกรรมอีกประการหนึ่งคือการตรวจพิสูจน์ต้องเป็นทันตแพทย์เท่านั้น ซึ่งอาจ</p>	<p>การเก็บข้อมูลทางด้านพันธุกรรม เป็นหนึ่งในวิธีการ พิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามมาตรฐานสากล ซึ่ง ประหยัดค่าใช้จ่ายและใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ไม่ นาน แต่ประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำระบบการเก็บ ข้อมูลทางด้านพันธุกรรมเพื่อใช้ในการพิสูจน์ศพนิร นามจึงควรกำหนดให้ทันตแพทย์สมาคมแห่ง</p>

ตารางที่ ๓ - ๓ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นอุปสรรค ข้อจำกัด และแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล (ต่อ)

<p>ท่านคิดว่าอะไรคืออุปสรรค และข้อจำกัดที่มีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่</p>	<p>ท่านคิดว่า จะสามารถกำหนดแนวทางการพิสูจน์ อัต ลั ก ษ ณ์ บุ ค ค ล ดั ว ย ช้ อ มู ล พ ัน ต ก ร ร ม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่นอกเหนือไปจาก แนวทางที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมได้อย่างมี นัยสำคัญ</p>
<p>เป็นข้อจำกัดในกรณีภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก นอกจากนี้การบันทึกข้อมูลในแบบบันทึก ของ DVI ซึ่งมีแผนภาพ หมายเลขตำแหน่งของฟัน ซึ่งจะยากสำหรับผู้บันทึกข้อมูลที่ไม่เคยผ่าน การฝึกอบรมในเรื่องนี้</p>	<p>ประเทศไทย กำหนดแนวทางการจัดทำระบบการ เก็บข้อมูลทางด้านพันธุกรรมให้เป็นระบบเดียวกัน ทั้งประเทศ จัดทำการบันทึกข้อมูลฟันเป็นระบบ เดียวกันและจัดทำฐานข้อมูลฟันคนไทยทั้งประเทศ รวมเป็นศูนย์กลางข้อมูล</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๓ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ สรุปได้ ดังนี้

บทบาทของหลักฐานทางทันตกรรม เริ่มเป็นที่รู้จักจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ภาพเหตุการณ์ที่ทันตแพทย์อาสาสมัครจากทั่วประเทศร่วมเดินทางไปช่วยตรวจศพผู้เสียชีวิต ล้วนมีส่วนทำให้งานด้านนิติวิทยาศาสตร์เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพทันตแพทย์มากขึ้น แต่เดิมอาจจำกัดอยู่แต่ในโรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งทันตแพทย์เริ่มเป็นหนึ่งในทีมตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวชผู้รับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยหน้าที่การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมตามกฎหมาย มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบตามกฎหมาย คือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (DVI Team) เพื่อรองรับสถานการณ์โดยเฉพาะ

แต่เมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ก็ยังมีอุปสรรคในการระดมสรรพกำลังเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากยังขาดกลไกการขับเคลื่อนการประสานงานเพื่อดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงความเป็นเอกภาพของการสั่งการบังคับบัญชา ความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง หรือแม้แต่ภายในกระทรวงเดียวกันแต่ต่างระดับ ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการ เพราะสายงานบังคับบัญชาการสั่งการมีหลายหน่วยงานซึ่งไม่ขึ้นตรงต่อการประสานงานบางครั้งจะไม่สะดวก และบางครั้งผู้บังคับบัญชาอาจไม่เห็นด้วยในการที่ต้องทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลทางทันตกรรมโดยตรงที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการประสานการทำงานที่เหมาะสม และสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งมาตรฐานการปฏิบัติ งานที่ไม่เหมือนกัน ขอบเขตหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องรวมถึงสายการบังคับบัญชาไม่มีการกำหนดแนวทางชัดเจนลงในแผนป้องกันภัยแห่งชาติ และไม่มีการซักซ้อมแผนการอย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอ แผนต่าง ๆ จึงไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง หรือบางหน่วยงานยังไม่ทราบว่าตนเองต้องไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้นก็ไม่สามารถทำการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อจำกัดเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ก็มีปัญหาทางด้านการบริหารจัดการการวางโครงสร้างของการบัญชาเหตุการณ์ย่อยในหน่วย, สายการบังคับบัญชาเมื่อมีการทำงานร่วมกันจากหลายหน่วยงาน, การมอบหมายหน้าที่การหมุนเวียนสับเปลี่ยนของหน่วยงานและบุคคล ซึ่งประเทศไทยไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทางทันตกรรมที่ดีพอ ทำให้ใช้เวลาในการหาข้อมูลทางทันตกรรมก่อนเสียชีวิต (Ante-mortem) นาน หรือหาไม่ได้ เพราะผู้ที่รวบรวมข้อมูล คือ ญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งอาจจะไม่ทราบว่าผู้เสียชีวิตได้รับการรักษาจากที่ใดบ้าง จึงทำให้ไม่สามารถหาประวัติการทำฟันก่อนเสียชีวิต (Ante Mortem Dental Data) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันได้ ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ การเตรียมการที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญมากเพื่อให้งานพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลเป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อให้หาฐานข้อมูล Pre mortem ครบถ้วน ซึ่งบางครั้งการ Matching จาก Dental chart ของประเทศไทยยังล้าสมัย โดยการใช้เอกสารแบบดั้งเดิม ทำให้เสียเวลามากกว่าจะได้ Match ในแต่ละราย รวมถึงระบบทะเบียนประวัติข้อมูลทางด้านทันตกรรมมีการเก็บเป็นรายบุคคล มีรูปแบบการจัดเก็บที่แตกต่างกัน และเป็นข้อมูลเฉพาะของสถานพยาบาลเท่านั้น โดยเมื่อเกิดภัยพิบัติระยะเวลาการปฏิบัติงานถ้าใช้เวลานานจะมีปัญหา และ

ขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งในแง่ของความพร้อมบุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณ ไม่เพียงพอ ไม่มีความรู้พื้นฐาน ขาดแคลนเครื่องมือที่ต้องใช้จำนวนมาก ๆ รวมถึงความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ เช่น การถ่ายภาพรังสี การกรอกแบบฟอร์มของ Interpol ไม่มีเครื่องมือแพทย์ เช่น Digital X-Ray แบบ Mobile และทันตแพทย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเชิงนิติทันตวิทยา (Forensic dentistry) แต่ละศูนย์อาจมีทันตแพทย์ที่สามารถตรวจฟันเพื่อการพิสูจน์บุคคลได้เพียง ๑ - ๒ คนเท่านั้น และศพแต่ละรายใช้เวลาตรวจพอสมควรในการทำ dental chart จึงเป็นงานที่หนักหากมีศพจำนวนมากรวมทั้งการปรับตัวให้สามารถปฏิบัติงานในสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะดวกสบาย สถานที่และอุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวยทำให้ตรวจฟันได้ในพื้นที่ที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียง การบูรณาการฐานข้อมูลของประเทศไทยไม่มีการเชื่อมต่อข้อมูลทางด้านทันตกรรม ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และขาดเจ้าภาพในการดำเนินการ ทั้งในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่และในสถานการณ์ปกติ ซึ่งบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ นั้น ต้องมีความเป็นเอกภาพ บูรณาการทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงจึงจะทำให้การตรวจพิสูจน์ประสบผลสำเร็จ

บทที่ ๔

วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ และกำหนดแนวทาง การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม

จากการศึกษาบทบาทการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม และอุปสรรคข้อจำกัด เมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ พบว่า การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ยังมีอุปสรรคในการระดมสรรพกำลังเป็นไปด้วยความยากลำบาก ขาดกลไกการขับเคลื่อนการประสานงานเพื่อดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงความเป็นเอกภาพของการสั่งการบังคับบัญชา ความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง หรือแม้แต่ภายในกระทรวงเดียวกันแต่ต่างระดับ ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการ เพราะสายงานบังคับบัญชาการสั่งการมีหลายหน่วยงานซึ่งไม่ขึ้นตรงต่อการประสานงานบางครั้งจะไม่สะดวก ซึ่งบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ นั้น ต้องมีความเป็นเอกภาพ บูรณาการทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงจึงจะทำให้การตรวจพิสูจน์ประสบผลสำเร็จ จึงพอวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ และกำหนดแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ตามลำดับดังนี้

วิเคราะห์บทบาทหน้าที่

พลตำรวจตรี สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ อดีตผู้บังคับการสถาบันนิติเวชวิทยา ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา และมีประสบการณ์พิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม โดยเฉพาะภัยพิบัติที่มีความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น เหตุพายุเกย์ เมื่อ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๒, เหตุเครื่องบินบางกอกแอร์เวย์ตกที่อำเภอสมุย เมื่อ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๓, เหตุสึนามิ ในพื้นที่ ๖ จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย เมื่อ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ เป็นต้น

กล่าวว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึง ในเรื่องของการพิสูจน์ว่าผู้ตายเป็นใครโดยใช้ข้อมูลทางทันตกรรมในความเป็นจริง การพิสูจน์บุคคลว่าเป็นใครด้วยข้อมูลฟันนั้น หลักการพื้นฐานก็คือการเอาข้อมูลก่อนตาย (AM Dental Data) และหลังตาย (PM Dental Data) มาเปรียบเทียบว่าตรงกันหรือไม่ ซึ่งเราทำเหมือนกันทั้งในกรณีของการตายรายเดียว (Single Case) ไม่ว่าจะเกิดจากการฆาตกรรม หรือไม่เกี่ยวกับคดี และในกรณีของการตายหมู่ (Mass Casualty) ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จะต่างกันไปเพียงแต่เวลาที่ใช้ในการพิสูจน์เท่านั้น ยิ่งภัยพิบัติที่มีคนตายเป็นจำนวนมากจะต้องใช้เวลามากกว่าแน่นอน

ขั้นตอนในการพิสูจน์เปรียบเทียบข้อมูลฟัน เมื่อดำเนินการไปตามระบบ ก่อนที่จะดำเนินการต่อไปในส่วนสุดท้าย คือ Reconciliation นั้น จะมีเอกสารที่เกี่ยวข้องที่ควรทราบคือการลงบันทึกในแบบฟอร์มเอกสารของ Comparison Report ซึ่งเป็นเอกสารที่มีความสำคัญตามแผนภาพที่ ๔-๑ ซึ่งจะประกอบไปด้วย ข้อมูลของ Dead Body ส่วนที่สำคัญคือ หมายเลข

ของศพ เพศ ถัดลงไปจะเป็นข้อมูลของ Missing Person ประกอบด้วยหมายเลขประจำข้อมูลศพ ชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด ส่วนที่เหลือถัดลงมาจะเป็นผลการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลก่อนและหลังตายจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจ (สากล) โดยผู้ดำเนินการจะบันทึกผลการเปรียบเทียบในส่วนของเขาว่าอยู่ในระดับไหน และอีก ๓ ส่วนที่เหลือถัดลงมาจะเป็นการรายงานผลการเปรียบเทียบของข้อมูลฟัน, ข้อมูลของลายพิมพ์นิ้วมือ และข้อมูลของ ดี.เอน.เอ ตามลำดับ ซึ่งใน ๓ ส่วนดังกล่าวนี้ถ้ามีผลสรุปได้ออกมาจากส่วนใดส่วนหนึ่งก็ถือว่าเป็นผลที่แน่นอนแล้ว ไม่ต้องทำหมดทั้ง ๓ ส่วนก็ได้

สำหรับสิ่งที่สำคัญมากในการใช้ฟันเป็นตัวพิสูจน์เปรียบเทียบ คือรายละเอียดของข้อมูลฟันทุกซี่ที่มีอยู่ในปากของศพ ซึ่งเราสามารถดูได้จากในส่วนของ Dental Reconciliation Sheet ตามแผนภาพที่ ๔-๒ จะมีรายละเอียดของข้อมูลฟันจากศพ ซึ่งได้จากการตรวจฟันในปากของผู้ที่เสียชีวิต และข้อมูลฟันที่ทำไว้ก่อนตายโดยการดูในเบื้องต้นว่าใกล้เคียงกัน พอที่จะนำมาเปรียบเทียบให้ดูชัดเจนขึ้น จากนั้นทันตแพทย์ผู้ตรวจจะต้องสรุปว่าผลของการเปรียบเทียบออกมาเป็นอย่างไร โดยให้สรุปว่า Identity จากการพิสูจน์เปรียบเทียบนั้น ควรจะอยู่ในระดับไหน โดยที่ตำรวจสากลได้กำหนดไว้ว่าจะมีผลที่ได้ออกเป็น ๕ ลักษณะ ดังนี้คือ

๑. Established หมายถึง ผลการเปรียบเทียบตรงกันทั้งหมด ๑๐๐ % โดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ซึ่งในกรณีแบบนี้การเปรียบเทียบจะเสียเวลาในการตรวจผลไม่เกิน ๓๐ นาทีแน่นอน

๒. Probable หมายถึง ผลที่ได้นั้น ยังไม่เต็มร้อย แต่ก็อยู่ในขั้น ๘๐ % ขึ้นไปแล้ว อาจเกิดจากฟันในปากของศพอาจจะมีน้อยกว่าตอนที่เคยทำไว้ก่อนตาย

๓. Possible หมายถึง ผลการเปรียบเทียบ ไม่ต่ำกว่า ๕๐ % อาจเกิดจากการที่ข้อมูลฟันที่บันทึกไว้ก่อนตายนั้น ไม่ได้บันทึกรายละเอียดของฟันไว้เพราะอาจจะเห็นว่าเป็นฟันปกติที่ไม่ม่บิ่นหรือแตก ไม่มีการอุด หรือทำครอบฟันไว้ ซึ่งอาจจะต้องมีตัวช่วยอื่นเพื่อความมั่นใจ (เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ หรือ ดี.เอน.เอ.) ก็ได้

๔. Insufficient evidence หมายถึง ข้อมูลที่ได้นั้น อาจไม่เพียงพอสำหรับการเปรียบเทียบ เช่นประวัติการทำฟันมีแต่การอุดหินปูนตลอดมา เพราะฟันดีมาก หรือสภาพในช่องปากอาจจะแตกหักไป เป็นต้น

๕. Excluded ตัดทิ้งได้เลยไม่ใช่แน่นอน เช่น ในประวัติการทำฟัน แสดงให้เห็นว่าฟันซี่กลางขวาถอนไปแล้วทั้งหมด ๘ ซี่ แต่ในข้อมูลจากศพ พบว่ายังมีฟันอยู่ครบทั้ง ๘ ซี่ เป็นต้น

แผนภาพที่ ๔-๑ รายงานการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังตาย (Comparison Report) ว่าได้ผลเป็นอย่างไร

COMPARISON REPORT			
DEAD BODY			
Nature of disaster : <u>TSUNAMI</u>		No : <u>PM61-1-00377</u>	
Place of disaster : <u>THAILAND</u>		Sex unknown ☐	
Date of disaster : <u>26</u> Day <u>12</u> Month <u>2004</u> Year		Male ☐ Female ☒	
MISSING PERSON			
Family name : <u>Hallin</u>		No : <u>AM46-0259</u>	
Forename(s) : <u>LOUISE Carin Victoria</u>			
Date of birth : <u>11</u> Day <u>06</u> Month <u>1993</u> Year		Male ☐ Female ☒	
Findings in the unknown DEAD BODY have been compared with information of MISSING PERSON			
Conclusion of the police officer (mark with X)		Reasons: Several similarities AM / PM: 1. Sex (Female); 2. Age: 11 years old AM and 9 - 10 years PM. 3. Height : 1.50 cm; 4. Build: Medium; 5. Bikini pink and colour dot; 6. Earrings PM discription looks like the same as on the AM photo.	
Identity possible	1	Stamp / Institution	Place and date Phukat, Thailand 2005-01-13 Signature BROER, Marinus Signature
Identity probable	☒		
Identity established	3		
Conclusion of the odontologist (mark with X)		Reasons: Four (4) deciduous second molars with consistent resorption between AM and PM radiographs. Absolute concordance of hypoplastic defects (12, 11, 21 and 22) renders dental identification established.	
Identity possible	1	Stamp / Institution	Place and date Phukat, Thailand 2005-01-13 Signature SAUNDERSON, William Signature TINSEL, Laurens
Identity probable	2		
Identity established	☒		
Conclusion of the Fingerprint expert (mark with X)		Reasons: Not used	
Identity possible	1	Stamp / Institution	Place and date Signature Signature
Identity probable	2		
Identity established	3		
Conclusion of the DNA expert (mark with X)		Reasons: Not used	
Identity possible	1	Stamp / Institution	Place and date Signature Signature
Identity probable	2		
Identity established	3		

ที่มา : สຸรศັກດີ จ້อยจํารูญ, ๒๕๖๓

แผนภาพที่ ๔-๒ แบบฟอร์มการเปรียบเทียบข้อมูลฟันก่อนและหลังตาย และผลสรุป

Dental Reconciliation Sheet			
Disaster: TSUNAMI THAILAND		Date: 1/13/2005	
T o t h	PM number: PM61-1-00377	AM number: AM46-0259 Name: LOUISE Carin Victoria Hallin	T o t h
18	no information	no information	18
17	tooth present, erupting * apparent on photo	no information	17
16	intact tooth	sound tooth	16
55	intact tooth	sound tooth	55
14	intact tooth	sound tooth	14
13	intact tooth	sound tooth	13
12	intact tooth * hypocalcification V (polaroid)	*enamel hypoplasia (photograph)	12
11	intact tooth * hypocalcification V (polaroid)	*enamel hypoplasia (photograph)	11
21	intact tooth * hypocalcification V (polaroid)	*enamel hypoplasia (photograph)	21
22	intact tooth * hypocalcification V (polaroid)	*enamel hypoplasia (photograph)	22
23	intact tooth	sound tooth	23
24	intact tooth	sound tooth	24
65	intact tooth	sound tooth	65
26	intact tooth	sound tooth	26
27	tooth present, erupting * apparent on photo	no information	27
28	no information	no information	28
38	tooth present, unerupted	no information	38
37	tooth present, erupting * apparent on photo	impacted tooth	37
36	tooth present *hypoplasia V, D	sound tooth *enamel hypoplasia	36
75	intact tooth	sound tooth	75
34	intact tooth	sound tooth	34
33	intact tooth	sound tooth	33
32	intact tooth	no information	32
31	intact tooth	no information	31
41	intact tooth	no information	41
42	intact tooth	no information	42
43	intact tooth	sound tooth	43
44	intact tooth	sound tooth	44
85	intact tooth	sound tooth	85
46	intact tooth	sound tooth	46
47	tooth present, erupting * apparent on photo	impacted tooth	47
48	tooth present, unerupted * half crown formed upside down	no information	48
Total			5

X = elimination; * = uncertain; O = identification*

Conclusion

- 4 deciduous second molars with consistent description between AM and PM radiographs
- absolute concordance of hypoplastic defects (12, 11, 21 and 22) renders dental identification established

Identity: established probable possible insufficient evidence excluded

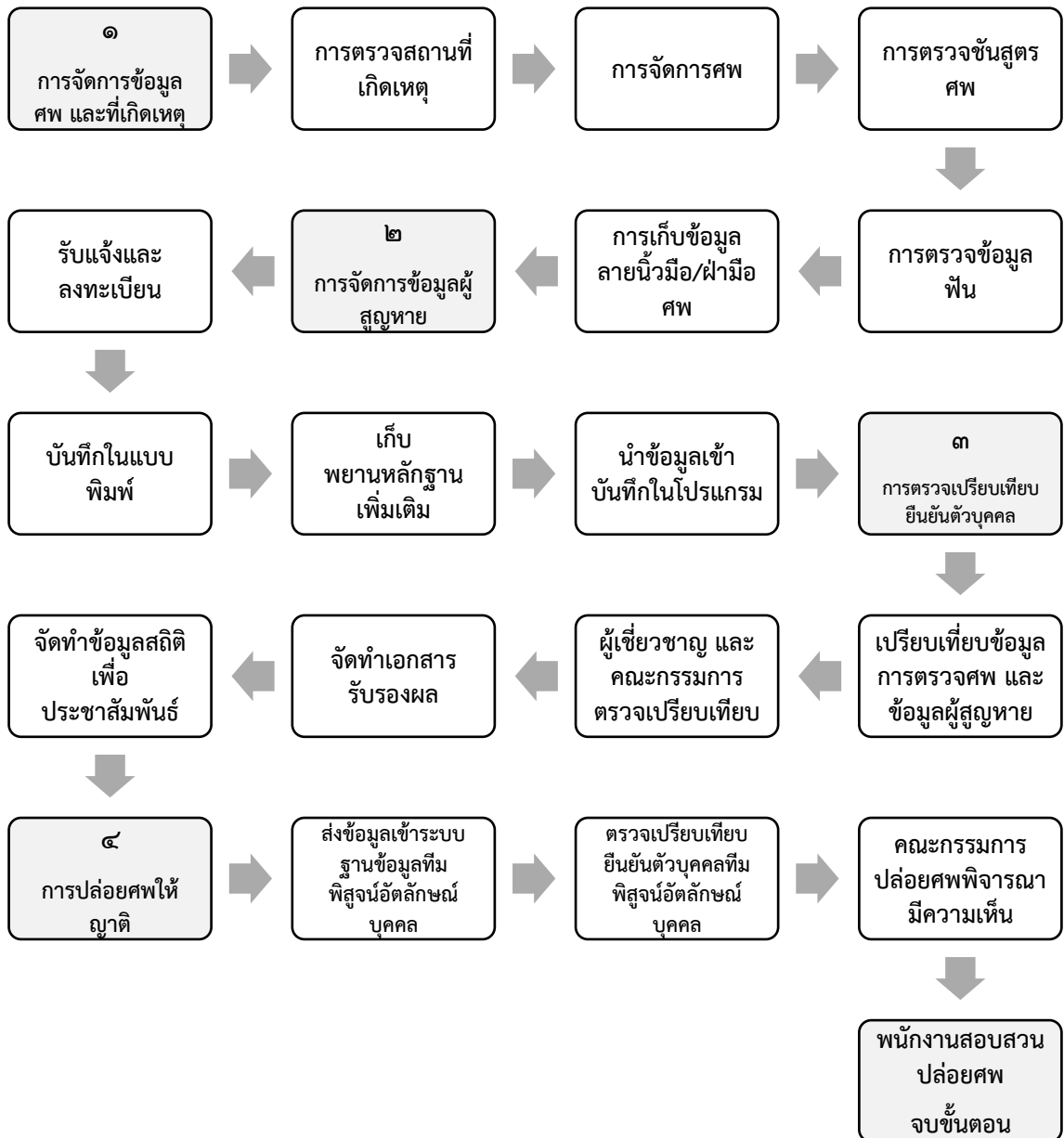
Date: 13-1-05	Signature:	Date: 13-1-05	Signature:
---------------	------------	---------------	------------

* According to the Disaster Victim Identification Guide by Interpol

ที่มา : สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ, ๒๕๖๓

แผนภาพที่ ๔-๓ ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

ที่มา : สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ, ๒๕๖๓

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม เป็นที่ทราบแล้วว่าในการพิสูจน์เปรียบเทียบว่าผู้ตายเป็นใคร โดยใช้ข้อมูลฟันนั้น นำเชื่อถือมากในวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ ข้อมูลที่นำมาเปรียบเทียบนั้น คือ ข้อมูลทันตกรรมก่อนตายและหลังตาย โดยถ้าขาดข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่งไปก็ไม่สามารถทำการพิสูจน์เปรียบเทียบได้ และส่วนใหญ่ข้อมูลที่มีมักจะเป็นตัวปัญหา คือ ประวัติการทำฟันก่อนเสียชีวิตซึ่งญาติไม่สามารถนำมาให้ได้ ด้วยอาจจะไม่ทราบว่าผู้ตายไปทำฟันจากที่ใดไว้บ้าง อาจจะเป็นคลินิก โรงพยาบาล หรือคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ไม่ทราบได้ ส่วนข้อมูลอีกด้านหนึ่ง คือ ข้อมูลจากศพ หรือผู้ตาย ซึ่งนับว่าเป็นข้อมูลชัดเจน และพร้อมอยู่แล้ว เพื่อรอการเปรียบเทียบได้เลย เพราะมี Forensic Dentist ได้ตรวจไว้เรียบร้อยแล้วนั่นเอง ยกเว้นว่าในรายศพที่เสียชีวิตแล้วนั้น ชิ้นส่วนของร่างกายบางส่วนหายไป เช่น ศีรษะหายไปไม่พบในที่เกิดเหตุ เป็นต้น ซึ่งแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมในกรณีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดรูปแบบหรือแนวทางใหม่ขึ้นก็น่าจะเป็นทางที่ดี แต่ปัจจุบันที่เราเห็นชัด คือ เรื่องข้อมูลที่จะนำมาพิสูจน์เปรียบเทียบ และได้ผลแน่นอน คือ ส่วนของข้อมูลฟันก่อนเสียชีวิต ซึ่งคงเป็นเรื่องระดับชาติเหมือนกันที่จะทำให้คนไทยมีประวัติทำฟันที่ดีมาก ๆ ทุกคน และหน่วยงานที่น่าจะมีส่วนในการช่วยพิจารณาเรื่องประวัติการทำฟันนั้นน่าจะเป็นทันตแพทยสภา

ดังนั้น จุดที่ควรจะมีการคิดค้นหาวิธีการทำให้ประชากรคนไทย มีประวัติทำฟันที่ละเอียดอย่างมากทุกคนซึ่งน่าจะเป็นหนทางที่ดีกว่า และในการเก็บข้อมูลหรือประวัติการทำฟันของคนไทยอาจจะมีภาพถ่ายเอกซเรย์แบบเห็นฟันครบทุกซี่ในปากโดยใช้ฟิล์มเดี่ยวเท่านั้น แล้วบันทึกไว้ในบัตรประจำตัวประชาชนไว้ ส่วนใหญ่เมื่อไปทำฟัน ทันตแพทย์คงจะบันทึกลงในแฟ้มประวัติอยู่แล้ว ซึ่งปัจจุบันมีการเก็บข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมืออยู่แล้วในเครื่อง AFIS (Automated Fingerprint Identification System) ถ้าเป็นข้อมูลฟันก่อนตายที่นำมาเก็บรวมไว้ในเครื่องก็จะเรียก ADIS (Automated Dental Identification System) เราก็เพียงเอาข้อมูลจากศพใส่เข้าไปในเครื่องก็จะรู้ผลการเปรียบเทียบเลยว่าใช่หรือไม่

และควรดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ด้านการพิสูจน์บุคคล โดย เตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในอนาคตนั้น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและกระทรวงมหาดไทย โดย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหลายส่วนได้กำหนดให้มี ดังนี้

๑. แผนปฏิบัติการ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับจังหวัด

๒. แผนปฏิบัติการ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ระดับกระทรวง (ประเทศ)

สิ่งที่สำคัญตั้งแต่เริ่มต้น คือ การประเมินสถานการณ์ในอดีตที่ผ่านมา (เหตุภัยพิบัติต่าง ๆ ที่มีผู้คนเสียชีวิตและสูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก) แล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับในปัจจุบัน เช่น อากาศยานเกิดอุบัติเหตุ, แผ่นดินไหวเนื่องด้วยรอยเลื่อนที่ต่าง ๆ เช่น ที่อยู่ใกล้จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดกาญจนบุรี, คลื่นพายุซัดชายฝั่ง เช่น สมุทรปราการ, เหตุการณ์พิบัติภัยจนเกิดเป็นคลื่นยักษ์สึนามิ บริเวณชายฝั่งอันดามัน หลายจังหวัด, อุทกภัย-วาตภัย ที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออก และชายฝั่งจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดชุมพร, อุบัติภัยโรงงาน, ไฟไหม้ และ ตึกหรืออาคารสูงถล่ม เป็นต้น

สำหรับแผนปฏิบัติการ ดังกล่าวควรมีนโยบายให้มีการทำแผน หรือปรับปรุง ๓ ปี/ครั้ง, ให้ทำการฝึกซ้อมการปฏิบัติการ ๒ ปี/ครั้ง, ให้ทำการประเมินผลทุก ๒ ปี และการทบทวนแผน ให้ทุกหน่วยทำทุกระยะเวลา ๓ ปี

พลตำรวจตรี พิมล บำรุง ทันตแพทย์ (สบ ๖) โรงพยาบาลตำรวจ ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา และมีประสบการณ์พิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม โดยเฉพาะภัยพิบัติที่มีความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กล่าวว่า ทันตแพทย์ที่โรงพยาบาลตำรวจทุกคนนั้น จะมีหน้าที่ตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลซึ่งจะมีตารางเวรทุกวัน และเวลามีเหตุก็จะมีการตรวจ และทำรายการตรวจพิสูจน์ก็จะมีการตรวจ ทำรายงานส่งพนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ตรวจอายุคนต่างด้าวหรือผู้ที่ถูกทำร้าย และล่วงละเมิดทางเพศ คนอายุน้อยจะมีผลต่อรูปคดี เป็นต้น ส่วนในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ก็จะมีเวรซึ่งแบ่งชุด ๑,๒,๓ และ จะมีข้อกำหนดว่าจะส่งชุด ๑,๒,๓ ไปปฏิบัติงานอย่างไร

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ และออกระเบียบวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน เวลามีเหตุการณ์เกิดขึ้นตำรวจพิสูจน์หลักฐานจะได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติงานทันที และจะมีคำสั่งขอแพทย์นิติเวช และทันตแพทย์นิติเวชจากโรงพยาบาลตำรวจไปร่วมปฏิบัติการด้วยเกือบทุกครั้ง โรงพยาบาลตำรวจมีบุคลากรและเครื่องมือในการตรวจที่พร้อมในกรณีที่เหตุอุบัตินี้ไม่ใหญ่มากนัก เช่น เครื่องบินตกมีผู้เสียชีวิต ๑๐๐-๒๐๐ ศพ เคยมีทันตแพทย์จากพื้นที่เข้ามาช่วยเหลือบ้าง แต่จะมีปัญหาเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้ในการตรวจไม่พอ เพราะทางพื้นที่ไม่เคยมีแผนรองรับเหมือนที่โรงพยาบาลตำรวจจึงแนะนำว่า หน่วยงานที่สามารถเป็นแกนนำนั้นจะเป็นหน่วยไหนก็ได้ที่มีความพร้อมเมื่อเกิดเหตุการณ์ ดังนี้

๑. สามารถออกปฏิบัติการได้ทันทีประกอบด้วยทันตแพทย์นิติเวช ๒-๓ คนต่อชุด และมีชุดสำรองผลัดเวียนกันทำงานต่อเนื่องจนเสร็จภารกิจ

๒. มีเครื่องมือที่สามารถใช้งานได้พร้อมโดยเฉพาะ Portable xray พร้อม Censor

๓. รองรับสถานการณ์ที่จะต้องตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ได้อย่างน้อย ๑๐๐-๒๐๐ ศพ

๔. ควรมีหน่วยงานเสริมอื่น ๆ ที่คอยสนับสนุนทั้งบุคลากรพร้อมเครื่องมือเมื่อเกิดกำลังหน่วยงานแกนนำ

พันตำรวจโทหญิง ปัญญาพร ชาตะคุณ ทันตแพทย์ (สบ ๓) โรงพยาบาลตำรวจ ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา และมีประสบการณ์พิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม โดยเฉพาะภัยพิบัติที่มีความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีหน้าที่ตรวจฟันผู้เสียชีวิตในส่วน post mortem และลงความเห็นในการปล่อยศพ

กล่าวว่า สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ ควรเป็นแกนนำในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล โดยปกติเมื่อมีภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น จะมีอำนาจบังคับบัญชาในทุกส่วน ในกรณีมีผู้เสียชีวิตจะเป็นงานคดีในส่วนของตำรวจ โดยการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลอยู่ในความดูแลของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบันนิติเวชวิทยา

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ควรมีการทำ Bigdata ข้อมูลทางทันตกรรม ซึ่งอาจจะเก็บเป็น Panoramic film แบบ Digital file อาจจะฝากข้อมูลไว้กับทะเบียนราษฎร์ แบบลายพิมพ์นิ้วมือ และในส่วน Mortuary เป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ใน

พื้นที่ที่จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม และอุปกรณ์จำเป็นพื้นฐานที่ทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ไม่สามารถนำไปเองได้ เช่น ตู้เก็บศพความเย็นติดลบ, รถเข็นศพ เป็นต้น และ Mortuary ควรเป็นพื้นที่ปิดอยู่คนละบริเวณกับส่วนจัดหาข้อมูล Ante-mortem ซึ่งญาติผู้เสียชีวิตจะรวมกันอยู่บริเวณนั้น

พันตำรวจโทหญิง วิภาดา มาตแย้ม มีประสบการณ์ด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล โดยเคยดำรงตำแหน่ง ในหน่วยงานด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สังกัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๖๐) โดยมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการข้อมูลผู้เสียชีวิต (Post Mortem data) ซึ่งเป็นข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการตรวจศพโดยแพทย์, ทันตแพทย์ และจากผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น ๆ พร้อมทั้งจัดหาวัสดุ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการข้อมูลผู้เสียชีวิต ได้แก่ แบบฟอร์มสีชมพู (INTERPOL Form) สำหรับแพทย์ และ ทันตแพทย์ รวมถึง softwear ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลผู้เสียชีวิต (Plass Data) และมีหน้าที่ประสานงานกับแพทย์, ทันตแพทย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์สาขาอื่น ๆ เพื่อให้การจัดการข้อมูลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

กล่าวว่า จากเหตุภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ เป็นตัวอย่างให้ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้ถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือภัยพิบัติครั้งต่อไปที่อาจเกิดขึ้นอีก การเตรียมพร้อมดังกล่าว ได้แก่ การเตรียมบุคลากร ทั้งในด้านจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และในด้านองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องในงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ของผู้ปฏิบัติงาน และการเตรียมเครื่องมือสำคัญในการทำงานตรวจพิสูจน์ และการจัดการข้อมูล

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม หน่วยงานที่สามารถเป็นแกนนำในการดำเนินการควรให้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจาก เป็นเจ้าภาพหลักในเรื่องการจัดการศพในกรณีเกิดภัยพิบัติ และทันตแพทยสภา หรือ องค์กรเรียกชื่ออย่างอื่นที่มีพันธกิจเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ให้กับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม จึงควรพิจารณา ในส่วนของการจัดการกำลังพลให้ องค์กรที่เป็นศูนย์กลางเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานทางพันธุกรรมระดับชาติที่มีอยู่ จัดทำบัญชีรายชื่อ และเสนอไปยัง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขอแจ้งรายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลที่มีความพร้อมในการร่วมปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ ทั้งนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความต้องการข้อมูลส่วนนี้อยู่ตลอดแต่ไม่เคยปรากฏข้อมูลดังกล่าวอยู่ในสารบบ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติสนับสนุน กรณีเกี่ยวกับ ที่พักและการเดินทางของผู้เชี่ยวชาญ และให้ทันตแพทยสภา หรือองค์กรอื่นที่มีพันธกิจเกี่ยวกับทันตแพทย์ ควรสร้างโอกาสเพื่อนำเสนอข้อมูลให้กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาจัดทำแผนการเตรียมพร้อมบุคลากรทางการแพทย์ ในด้านการตรวจพิสูจน์ศพทางพันธุกรรม ด้วยการส่งเสริมความรู้ความสามารถในเรื่องการจัดการศพจำนวนมากและการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ด้วยการ จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมวิชาการด้านพันธุกรรม ควรมีหัวข้อการบรรยายหรือ สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านตรวจพิสูจน์รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ ทุกองค์กรที่มีทันตแพทย์ปฏิบัติงานควรส่งเสริมให้บุคลากรไปร่วมประชุมทั้ง ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เกี่ยวกับการพิสูจน์เอกลักษณ์ด้วย

พันตำรวจโทหญิง จิตริณี เกียรติบุรณกุล ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา และมีประสบการณ์พิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมโดยเฉพาะภัยพิบัติที่มีความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

กล่าวว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล คือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ โรงพยาบาลตำรวจ และสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการสนับสนุนการทำงานของพนักงานสอบสวนพื้นที่ที่เกิดเหตุ ประกอบกับสมาคมมั่นคงแห่งชาติได้ กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ๑๗ ด้าน โดยมอบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผน ด้านพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และนิติวิทยาศาสตร์ จึงได้มีการตั้งศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม หน่วยงานหลักที่ต้องดำเนินการด้านนี้ ควรเป็น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และทันตแพทยสภา ซึ่งเป็นสถาบันที่กำกับดูแลทันตแพทย์ทั่วประเทศ และมีบทบาทสำคัญ โดยได้เป็นหน่วยกลางประสานทันตแพทย์ทั้งในส่วนของรัฐ และเอกชน รวมทั้งในสถาบันการศึกษาด้วย จัดหาทันตแพทย์อาสาสมัครเข้าตรวจศพ มีการจัดเป็นผลัดเวรสับเปลี่ยน เข้าทำงานโดยให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างทันตแพทย์ที่สังกัดโรงพยาบาลตำรวจ ที่ทำงานด้านนี้ (Forensic dentist) กับทันตแพทยสภา เพื่อจัดทำร่างการพิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคลโดยใช้หลักฐานทางทันตกรรมในกรณีเกิดภัยพิบัติ เมื่อนำเสนอให้รัฐบาลเห็นชอบไปแล้ว จึงได้หลักประกันไว้แล้วว่า ถ้าจำนวนผู้เสียชีวิต มีมากเกินกว่าที่ทันตแพทย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะรับมือได้ก็สามารถร้องขอกำลังเสริมได้ทันที และในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลควรดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และการบริหารจัดการ เกี่ยวกับผู้เสียชีวิต กรณีเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือสาธารณภัยร้ายแรง ให้จัดตั้งเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัด

๒. กำหนดภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยแบ่งแยกหน้าที่ความ รับผิดชอบ และ ทำการตกลงกันไว้ให้ชัดเจน

๓. เตรียมการและตรวจความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จากหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง

๔. ระดมความร่วมมือแบบบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาทางด้านการแพทย์และ สาธารณสุข องค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัครต่าง ๆ

๕. สสำรวจและขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่อง ใช้เฉพาะด้าน เพื่อนำมาสนับสนุนภารกิจที่เกิดขึ้นได้ทันที

๖. การควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ

๖.๑ ให้มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ เข้าควบคุมสั่งการ โดยมีให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งต้องกำหนดให้มี ระบบการจัดทำเครื่องหมายตำแหน่งที่พบศพ และออกหมายเลขศพให้ เป็นระบบเดียว มิให้เกิดการซ้ำซ้อนหรือสับสน

๖.๒ ให้มีการกำหนดสถานที่รองรับศพ และการเคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพไปตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลตามระเบียบและกฎหมายที่ กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องมีการฝึกอบรม บุคลากรที่จะปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลร่วมกัน

พลตรี ปราโมทย์ อัมวัฒนา รองเจ้ากรมแพทย์ทหารบก กรมแพทย์ทหารบก และ เลขาธิการศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน และมีประสบการณ์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลเป็นหัวหน้าชุดแพทย์ กองทัพบก ภารกิจภัยพิบัติสีนามิ ๒๕๔๘ มีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติทางเทคนิคของทีมทันตแพทย์ สนามิ เตรียมสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการตรวจทางทันตกรรม จัดทำทะเบียนศพ เคลื่อนย้ายศพ และเก็บรักษาศพ

กล่าวว่า การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมโดยเฉพาะภัยพิบัติควรให้ ทีมทันตแพทย์สภา ร่วมกับ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นหน่วยงานหลัก และมีการทำ Workshop, ทำ Joint Plan และซักซ้อมการปฏิบัติตาม Joint Plan โดยมีแนวทางการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วย ข้อมูลทันตกรรม

๑. ด้านบุคลากรต้องเตรียมความพร้อมตั้งแต่ในยามปกติ จัดทำบัญชีบุคลากร และ ซักซ้อมการปฏิบัติ
๒. ด้านยุทธโศปกรณ์ ควรจัดทำบัญชียุทธโศปกรณ์ และ จัดหาเพิ่มเติม
๓. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติกำหนด CPG ในการปฏิบัติให้ชัดเจน และสอดคล้อง กับมาตรฐานสากล
๔. การปรับตัวในสามารถปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมยากลำบาก และปรับ Attitude พร้อมทั้ง เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก

พันเอกหญิง จอมขวัญ แสงบัวแก้ว ผู้อำนวยการกองทันตแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก และมีประสบการณ์จัดอบรมทันตแพทย์ทหารบกเกี่ยวกับบทบาทของทันตแพทย์ทหารบก ในงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลที่โรงแรมพูลแมนในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และได้ดำรงตำแหน่ง Chairman of defense force dentistry commission ของ Asia Pacific Dental Federation เป็นองค์กรทันตแพทย์นานาชาติในอาณาบริเวณภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกมีสมาชิก ๓๔ ประเทศ

กล่าวว่า ได้มีโอกาสพัฒนาแนวทางการดำเนินการเรื่องการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ให้ได้มาตรฐานไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความช่วยเหลือกันได้ระหว่างประเทศสมาชิกกรณีเกิด ภัยพิบัติขนาดใหญ่ จึงได้เสนอโครงการ “Action plan in disaster management of the victims in the asia pacific region” เพื่อกำหนดแนวทางให้ประเทศสมาชิกได้ใช้ร่วมกัน โดยประเทศ สมาชิกได้มีการนำเสนอแนวทางที่แต่ละประเทศปฏิบัติอยู่และได้จัดตั้งเครือข่ายทันตแพทย์ทหารของ ประเทศสมาชิกในส่วนของเอเชียแปซิฟิกเอง และทันตแพทย์ทหารจากทั่วโลก หลังจากนั้นเมื่อ ตัวแทนทันตแพทย์ทหารจากประเทศอื่น ๆ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นประธาน ก็ยังดำรงความมุ่งหมาย ในเรื่องนี้อยู่ จนล่าสุดห้วงวันที่ ๒๕-๒๙ พ.ย.๖๒ ได้เสนอโครงการยุทธศาสตร์ ตามแผนแม่บทของ กรมแพทย์ทหารบก ที่จะจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (โดยงานทันตกรรมจะเป็นส่วนหนึ่งของทีม พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ร่วมไปกับงานนิติวิทยาศาสตร์) มีการเตรียมกำลังพลทันตแพทย์ และนายสิบ ทันตกรรม โดยอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในเรื่องนี้โดยใช้มาตรฐานของ Interpol ตามที่ประเทศ ต่าง ๆ ปฏิบัติกันทั่วโลก และมีการจัดหาซื้อสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นเพิ่มเติมเตรียมไว้ให้ชุดทำงานชุดนี้ ขึ้นตอนต่อไป คือ เสนอขออนุมัติการจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลนี้ และเข้าร่วมการฝึกในส่วนที่ เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ควรดำเนินการในส่วนการเตรียมบุคลากร และสิ่งอุปกรณ์ โดยน่าจะเป็นกรมแพทยทหารบก ส่วนการดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าร่วมการฝึก การฝึกพร้อมจะผ่านมาทางกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งกองบัญชาการกองทัพไทยน่าจะเป็นแกนกลางในการจัดการฝึกพร้อม กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีการจัดการอบรม และการฝึกพร้อมเป็นวงรอบทุกปี และควรดำเนินการจัดทำร่างขออนุมัติการจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สนับสนุนกองทัพบก ถ้าได้รับการอนุมัติจากกองทัพบก ก็จะประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติการ และมีส่วนร่วมในการฝึกทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดหน่วยเข้าไปอยู่ในโครงสร้างของแผนกภัยพิบัติแห่งชาติให้มีความชัดเจนในการปฏิบัติพร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่เมื่อทางตำรวจร้องขอ

นายแพทย์ วิศาล วรสุวรรณรักษ์ แพทย์นิติเวช โรงพยาบาลรามาริบัติ ไม่ได้ตรวจทางทันตกรรมโดยตรงแต่มีหน้าที่ส่งศพไปตรวจทางทันตกรรมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแปลผล และสรุปว่า ผู้ตายเป็นใคร การดำเนินการ เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก แพทย์นิติเวชจะถูกเรียกตัวให้ไปดำเนินการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๘ - ๑๕๖ โดยจะมุ่งเน้นในการพิสูจน์บุคคลเป็นหลัก

กล่าวว่า แพทย์แต่ละสาขามีราชวิทยาลัยของสาขาตนเองเป็นผู้ควบคุมและสร้างแนวทางต่าง ๆ ในการดำเนินการที่ละเอียดขึ้น รวมไปถึงจะมีกระทรวงสาธารณสุข และกรมต่าง ๆ ที่จะสร้างกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในระดับประเทศ แต่ละจังหวัดจะมีการสร้างแผนการรับมือภัยพิบัติระดับจังหวัด นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และ ปก. (ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ร่วมกับแพทย์นิติเวช และแพทย์ในโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ดังนี้

๑. ให้มีทันตแพทย์ที่มีความรู้ด้านนิติทันตวิทยาประจำแต่ละศูนย์ของประเทศไทย หรือมีจุดที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อ (Contact point) และสามารถกระจายงานตามเครือข่ายที่มี โดยที่ถ้ามีการเรียกตัวขอให้หาทันตแพทย์มาร่วมได้โดยไว

๒. มีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยทันตกรรมไว้ให้พร้อมเสมอ และมีจำนวนมากพอ เคลื่อนย้ายไปยังจุดใกล้เคียงจุดเกิดเหตุได้

๓. หากไม่มีทันตแพทย์ประจำบ้าน ก็ควรให้ทันตแพทย์ทุกคนทำ Dental chart ของผู้ป่วยของตนเองทุกราย เพื่อประโยชน์ในเชิงพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

๔. สร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ข้อมูล (Matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว อาจใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย

๕. จัดทำคู่มือ พร้อม WI อย่างละเอียดในการดำเนินการในส่วนของทันตแพทย์ แจกจ่ายให้รับรู้ถ้วนทั่ว

ทันตแพทย์ นพ พรตระกูลเสรี กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลลำพูน ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา และมีประสบการณ์ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลร่วมกับทีมตำรวจสากล (Interpol) ดำเนินงานในการจัดการข้อมูล AM, PM ของผู้สูญหายและศพ และดำเนินการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลทางทันตกรรม ทำหน้าที่กรรมการในคณะกรรมการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และปฏิบัติหน้าที่ในส่วนบัญชาการระดับปฏิบัติการโดยร่วมวางแผน

แผนการปฏิบัติงานกับผู้บัญชาการเหตุการณ์ และประสานงานให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดสถานที่ตรวจศพ ระบบการปฏิบัติงานจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน การจัดการด้านกำลังคน การหมุนเวียนทันตบุคลากร การเดินทาง ที่พัก อาหาร ประสานงานกับสถานทูต ทันตแพทย์ต่างชาติ ให้ข้อมูลกับสื่อมวลชน

กล่าวว่า การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมไม่ได้ขึ้นกับหน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพทางทันตกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นกับหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ควรจัดตั้งหน่วยงานใหม่ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศพจำนวนมากจากภัยพิบัติ โดย สังกัดกระทรวงมหาดไทย ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทบทวนและปรับปรุงแผนฯ ที่มีอยู่ จัดทำงบประมาณในการฝึกซ้อมแผนฯเป็นประจำ จัดให้มีการซ้อมแผนการจัดการศพจำนวนมาก พร้อมกับการซ้อมแผนอุบัติภัยหมู่เป็นประจำทุกปี กระจายในทุกพื้นที่หลักของประเทศ และประเทศไทยควรมีกฎหมายเรื่องมาตรฐานการตรวจรักษา และบันทึกเวชระเบียนอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านของมาตรฐานการรักษาที่ดี และในด้านของการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ข้อมูลการตรวจ รักษาที่มีคุณภาพมักส่งผลเป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล โดยเฉพาะมาตรฐานการ ถ่ายภาพรังสีในงานทันตกรรม เป็นต้น และควรมีกฎหมายในการเก็บข้อมูลทางทันตกรรม ข้อมูลทางการแพทย์อย่างเป็นระบบ และเก็บรักษาไว้อย่างยาวนานเพียงพอ ทำให้สามารถเข้าถึงได้แม้ในกรณีที่มีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่เกิดความเสียหายอย่างกว้างขวางที่ทำให้ไม่สามารถกู้ข้อมูลทางกายภาพได้ โดยกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลทางทันตกรรมโดยตรงที่ชัดเจน โดยแบ่งตามเขตสุขภาพตามระบบของกระทรวงสาธารณสุข เพราะการการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล นิติทันตแพทย์ต้องทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวชที่มีกระจายตามโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ทั่วประเทศ พร้อมทั้งเพิ่มปริมาณนิติทันตแพทย์ในหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขให้มากขึ้น

ทันตแพทย์หญิง เมธินี เพชรจู ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา และมีประสบการณ์พิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมโดยเฉพาะภัยพิบัติโดยมีหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากญาติผู้สูญหาย และสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ของทีมทันตแพทย์ที่เดินทางมาจากทั่วประเทศ

กล่าวว่า แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ควรมีแผน คู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการซ้อมแผนเป็นระยะ ๆ โดยกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และจัดตั้งศูนย์ประสานงาน และขอสนับสนุนอุปกรณ์ กำลังพลจากผู้บังคับบัญชา ประสานงานกับทีมทันตแพทย์ส่วนกลาง (ทันตแพทย์สภา)

นายโกมล พรหมเพ็ง รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่หลักในการอำนวยความสะดวก และคุ้มครองสังคมด้วยกระบวนการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานสากล

กล่าวว่า ภารกิจในการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลในกรณีที่เป็นคนนิรนาม และศพนิรนามทั้งทางด้านภาพ ตาหารูปพรรณ ลายพิมพ์นิ้วมือ DNA และข้อมูลทางด้านทันตกรรม ซึ่งหากมีกรณีภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่ทำให้มีคนตายเป็นจำนวนมาก และศพมีการเปลี่ยนแปลงสภาพ เช่น กรณีเกิดสึนามิ ดินโคลนถล่ม อุทกภัย หรือไฟไหม้ เป็นต้น ทำให้ยากลำบากในการพิสูจน์ตัวบุคคลด้วย

วิธีการอย่างอื่น การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลทางด้านทันตกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งและมีต้นทุนที่ต่ำเมื่อเทียบกับการพิสูจน์ด้วยวิธีการอย่างอื่น

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ทันตแพทย์สภาควรเป็นผู้นำและเจ้าภาพหลักในการพัฒนาการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม โดยควรมีการกำหนดเจ้าภาพหลักในการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลกรณีมีภัยพิบัติขนาดใหญ่ ซึ่งควรเป็นแพทย์ทางด้านนิติเวชศาสตร์ โดยมีทันตแพทย์สภาเป็นเจ้าภาพหลักในการพิสูจน์ทางด้านทันตกรรม ในกรณีที่ไม่สามารถพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยวิธีการอื่นได้ และควรจัดทำมาตรฐานการเก็บและนำเข้าข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลทางด้านทันตกรรมภายในประเทศทั้งภาครัฐและเอกชนให้เหมือนกัน และทำการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล และแลกเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นปัจจุบันตลอดเวลา พร้อมทั้งกำหนดกฎหมายรองรับในการปฏิบัติงาน และจัดระเบียบงานด้านทันตกรรมทั้งระบบ

นายแพทย์ กอเทพ เทพลีธา หัวหน้ากลุ่มนิติพยาธิวิทยา สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

กล่าวว่า มีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลทางทันตกรรม แต่เนื่องจากแพทย์มีองค์ความรู้ทางทันตกรรมจำกัด ทำให้การตรวจพิสูจน์ทางทันตกรรมทำได้เพียงการเก็บข้อมูลของตำแหน่งฟันและความผิดปกติของของฟันที่สังเกตเห็นได้โดยง่ายเท่านั้น รวมทั้งไม่สามารถดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงลึกเช่นลักษณะของการรักษาฟันได้ แต่หากการปฏิบัติงานสามารถกระทำร่วมกับทันตแพทย์ได้ แพทย์นิติเวชสามารถร่วมกับทันตแพทย์เพื่อเก็บข้อมูลทันตกรรมให้ครบถ้วนมากขึ้นได้

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ควรให้หน่วยงานหลักในการบริหารจัดการภัยพิบัติเป็นศูนย์การในการบริหารจัดการโดยใช้ความร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพ เช่น ทันตแพทย์สภา เพื่อให้เกิดการบริหารทรัพยากรบุคคลได้อย่างคุ้มค่า ในส่วนของการจัดทำฐานข้อมูลของชาติอาจจำเป็นต้องมีหน่วยงานกลางเพื่อจัดเก็บอัตลักษณ์บุคคลในทุกมิติต่อไป เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการอาจเพิ่มศักยภาพการตรวจด้วยการพัฒนาบุคลากรที่สามารถสนับสนุนการตรวจพื้นฐานให้กับทันตแพทย์ได้ และจัดหาเครื่องมือซึ่งอาจเป็นเครื่องมือที่สามารถเคลื่อนย้ายได้สะดวกเพื่อนำลงไปใช้ในพื้นที่ปฏิบัติได้โดยง่าย และการส่งเสริมให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลทางทันตกรรมเพื่อให้มีฐานข้อมูลที่มีความสามารถในการนำไปเปรียบเทียบเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติได้

นายแพทย์ ปิยนันต์ มธุรมน นายแพทย์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

กล่าวว่า แพทย์นิติเวชในส่วนของ การพิสูจน์อัตลักษณ์ทางทันตกรรมนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจ และดำเนินการบันทึกรายละเอียดของฟันแบบพื้นฐานเพื่อเป็นข้อมูลให้ทันตแพทย์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญนำไปใช้ในการวินิจฉัยเปรียบเทียบและให้ความเห็นโดยการบันทึกนั้นจะแบ่งเป็นสองส่วน คือ การบันทึกจากการตรวจฟันทั่วไป และ การส่งตรวจทาง X-ray panoramic หรือ CT Scan

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม การบริหารจัดการเหตุภัยพิบัติหมู่ ควรจัดเป็นภารกิจพิเศษ และทำเป็นระดับประเทศโดยหน่วยงานหลัก ๆ เช่น ทันตกรรมสภา ราชวิทยาลัยทันตแพทย์ฯ องค์กรผู้บริหารคณะแพทย์ฯ ทันตแพทย์สมาคมฯ กรมการแพทย์ ต้องมีความเห็นร่วมกันในการออกแนวทางปฏิบัติ รวมถึงการให้หน่วยทันตกรรมเอกชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วมด้วย และควรกำหนดแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมนั้น ต้องมีการประชุม

จากตัวแทนทันตแพทย์ทุกหน่วยงานเพื่อวางโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจนโดยอาจนำระบบการบัญชาเหตุการณ์ในต่างประเทศหรือที่มีอยู่ในประเทศไทยมาปรับให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน, การวางโมเดลสมมติ, การซักซ้อมเหตุการณ์จำลอง, รวมถึงการประเมินผลการดำเนินงานในอดีตเพื่อปรับปรุงต่อไป

นายแพทย์ ปนิษฐ ครอบทอง นายแพทย์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

กล่าวว่า แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์มีหน้าที่ดำเนินการชันสูตรศพที่เสียชีวิตในภัยพิบัติ ทำการบันทึกข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลหลังการตาย Post mortem Data ในตัวศพซึ่งหากมีการทำงานร่วมกับทันตแพทย์ซึ่งเชี่ยวชาญทางด้านนิติทันตวิทยาแพทย์นิติเวชมีหน้าที่ส่งศพหรือกะโหลกศีรษะไปให้ทางทันตแพทย์ทำการบันทึกข้อมูลทางทันตกรรมต่อไป

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ควรให้ทันตแพทย์สมาคมร่วมกับทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทยโดยตั้งคณะทำงานเก็บข้อมูลทางทันตกรรมก่อนการเสียชีวิตในประชากรไทย จัดทำเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อประโยชน์ในการเตรียมการสืบค้นเปรียบเทียบข้อมูลอัตลักษณ์ของผู้เสียชีวิตจากภัยพิบัติครั้งต่อไป และควรมีการจัดทำข้อมูลทางทันตกรรมอย่างเป็นระบบโดยมีองค์กรรัฐ อาทิเช่น ทะเบียนราษฎรร่วมกับทันตแพทย์สภา ในการหาหรือจัดทำฐานข้อมูลทางทันตกรรมขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อนำไปสืบค้น และเปรียบเทียบข้อมูลอัตลักษณ์ทางทันตกรรมระหว่างก่อนเสียชีวิต และหลังการเสียชีวิตได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

ร้อยตำรวจเอกหญิง รัชดาภรณ์ มรม่วง ผู้อำนวยการกองบุคคลสูญหาย และศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

กล่าวว่า หน่วยงานมีหน้าที่ในการนำผลจากการเปรียบเทียบข้อมูลทางทันตกรรมของศพกับคนหายเพื่อนำมายืนยันในการส่งศพที่ถูกต้องคืนแก่ญาติ หน่วยงานไม่มีทันตแพทย์ที่มีหน้าที่ในการเก็บข้อมูลทันตกรรม ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ หน่วยงานจะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการข้อมูลการตรวจพิสูจน์จากศพ และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลคนหายที่ได้จากญาติหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมายืนยันในการส่งศพที่ถูกต้องคืนแก่ญาติ

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ต้องอาศัยความรู้และความร่วมมือจากหลายภาคส่วน จึงควรเป็นการบูรณาการร่วมกันทั้งหน่วยงานต้นทางที่มีหน้าที่ในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ทันตแพทย์ และผู้ช่วยทันตแพทย์ ภายใต้อำนาจทันตแพทย์สภา และหน่วยงานที่ต้องใช้ประโยชน์ข้อมูลในการปฏิบัติงานได้แก่ หน่วยงานทางนิติเวชทั้งของกระทรวงสาธารณสุข และมหาวิทยาลัย หน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์ นิติเวชและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มาหารือร่วมกันถึงประโยชน์ เพื่อให้เห็นเป้าหมายเดียวกัน เพื่อจัดตั้งเจ้าภาพเพื่อผลักดันให้ได้ตามเป้าหมายและคณะทำงาน ช่วยกันแก้ปัญหาในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ และควรมีแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ดังนี้

๑. ควรมีการกำหนดรูปแบบการบันทึกข้อมูลทันตกรรมทั้งในคนเป็น หรือศพในระบบเดียวกัน

๒. มีการกำหนดแนวทางการเก็บรักษาและส่งข้อมูล รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศ และรองรับกับแนวทางของสากล

๓. สร้างเครือข่าย หรือสนับสนุนให้มีทันตแพทย์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ รองรับการปฏิบัติงานทั่วประเทศ
๔. สร้างบุคลากรเก็บข้อมูลด้านทันตกรรมจากศพในทุกโรงพยาบาลหรือหน่วยที่มีการชันสูตรศพ
๕. มีค่าตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
๖. มีระบบฐานข้อมูลทันตกรรม ที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลอย่างเหมาะสม
๗. สร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรมและเก็บประวัติตามจริงอย่างต่อเนื่อง

นาง นฤมล ภราดรพงษ์ หัวหน้ากลุ่มตรวจวิเคราะห์กระดูก สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

กล่าวว่า มีหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลฟันศพผู้เสียชีวิตจากเหตุภัยพิบัติ โดยจะทำการบันทึกข้อมูลที่พบ เช่น สภาพของฟันนั้น ๆ ตำแหน่งที่พบ หรือไม่พบ, ลักษณะพิเศษ ต่าง ๆ โดยจะต้องบันทึกตามแบบฟอร์ม DM ในส่วนของ PM ฟอร์ม และทำหน้าที่ในการสัมภาษณ์ครอบครัวที่มีแจ้งการสูญหาย ซึ่งข้อมูลจะประกอบด้วย ข้อมูลผู้แจ้ง ความเกี่ยวข้องกับคนหาย ข้อมูลคนหายประกอบด้วยข้อมูลทางกายภาพ รูปพรรณสัณฐาน ลักษณะพิเศษต่าง ๆ ของคนหาย รวมทั้งข้อมูลฟันเท่าที่ครอบครัวจะให้ข้อมูลได้ ซึ่งข้อมูลส่วนนี้เรียกว่าข้อมูล AM นอกจากนี้ครอบครัวสามารถนำฟิล์มเอ็กซเรย์ของคนหายมาเพื่อที่จะใช้ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลได้เช่นกัน ซึ่งจะทำให้การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลรวดเร็วมากการใช้การตรวจพิสูจน์ด้วยดีเอ็นเอหรือลายพิมพ์นิ้วมือ

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม โดยทันตแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทย อาจจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานในการรับผิดชอบเรื่องนี้ เนื่องจากจะได้เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลข้อมูลฟันของประเทศ และขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญทางด้านทันตกรรมไว้ทีเดียว กรณีเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติจะสามารถติดต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้มาช่วยได้ การเก็บข้อมูลทางด้านทันตกรรม เป็นหนึ่งในวิธีการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามมาตรฐานสากล ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายและใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ไม่นาน แต่ประเทศไทยยังไม่มีการจัดทำระบบการเก็บข้อมูลทางด้านทันตกรรมเพื่อใช้ในการพิสูจน์ศพพินินามจึงควรกำหนดให้ทันตแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทย กำหนดแนวทางการจัดทำระบบการเก็บข้อมูลทางด้านทันตกรรมให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ จัดทำการบันทึกข้อมูลฟันเป็นระบบเดียวกันและจัดทำฐานข้อมูลฟันคนไทยทั้งประเทศรวมเป็นศูนย์กลางข้อมูล

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์ด้วยข้อมูลทันตกรรม และที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และเกี่ยวข้องในการประสานงานในกรณีภัยพิบัติหมู่ และทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยาสามารถวิเคราะห์ และ สรุปบทบาทการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ขึ้นได้ ดังนี้

๑. ชั้นเตรียมความพร้อม

๑.๑ ด้านบุคลากร ต้องเตรียมความพร้อมตั้งแต่ในยามปกติ จัดทำบัญชีบุคลากร และซักซ้อมการปฏิบัติ ทั้งในด้านจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และในด้านองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องในงานพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล ของผู้ปฏิบัติงาน

๑.๒ ด้านวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมเครื่องมือสำคัญในการทำงานตรวจพิสูจน์ และการจัดการข้อมูล ควรจัดทำบัญชี และจัดหาเพิ่มเติม

๑.๓ ด้านกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ แพทย์แต่ละสาขาจะมีราชวิทยาลัยของสาขาตนเองเป็นผู้ควบคุม และสร้างแนวทางต่าง ๆ ในการดำเนินการที่ละเอียดขึ้น รวมไปถึงจะมีกระทรวงสาธารณสุข และกรมต่าง ๆ ที่จะสร้างกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติในระดับประเทศ แต่ละจังหวัดจะมีการสร้างแผนการรับมือภัยพิบัติระดับจังหวัด นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด และ ปภ. (ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) ร่วมกับแพทย์นิติเวช และแพทย์ในโรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง โดยมีการปฏิบัติให้ชัดเจน และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

๒. ชั้นปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ

๒.๑ การบริหารจัดการ การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมไม่ได้ขึ้นกับหน่วยงานหรือ องค์กรวิชาชีพทางพันธุกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นกับหลายองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง โดยควรให้ทันตแพทย์สภา, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลัก ในการบริหารจัดการ และควรมีการทำ Workshop, ทำ Joint Plan และซักซ้อมการปฏิบัติตาม Joint Plan เพื่อความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติ และโดยปกติเมื่อมีภัยพิบัติที่มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่นั้น จะมีอำนาจบังคับบัญชาในทุกส่วน ในกรณีมีผู้เสียชีวิตจะเป็นงานคดีในส่วนของตำรวจ โดยการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล อยู่ในความดูแลของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ, สถาบันนิติเวชวิทยา และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๒.๒ ขั้นตอนการปฏิบัติการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

๒.๒.๑ การจัดการข้อมูลศพ และที่เกิดเหตุ

๒.๒.๑.๑ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๒.๒.๑.๒ การจัดการศพ

๒.๒.๑.๓ การตรวจชันสูตรศพ

๒.๒.๑.๔ การตรวจข้อมูลพิน

๒.๒.๑.๕ การเก็บข้อมูล ลายนิ้วมือ/ฝ่ามือศพ

๒.๒.๒ การจัดการข้อมูลผู้สูญหาย

๒.๒.๒.๑ รับแจ้งและลงทะเบียน

๒.๒.๒.๒ บันทึกในแบบพิมพ์

๒.๒.๒.๓ เก็บพยานหลักฐานเพิ่มเติม

๒.๒.๒.๔ นำข้อมูลเข้าบันทึกในโปรแกรม

๒.๒.๓ การตรวจเปรียบเทียบยืนยันตัวบุคคล

๒.๒.๓.๑ เปรียบเทียบข้อมูลการตรวจศพ และข้อมูลผู้สูญหาย

๒.๒.๓.๒ ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการตรวจเปรียบเทียบ

๒.๒.๓.๓ จัดทำเอกสารรับรองผล

๒.๒.๓.๔ จัดทำข้อมูลสถิติเพื่อประชาสัมพันธ์

๒.๒.๔ การปล่อยศพให้ญาติ

๒.๒.๔.๑ ส่งข้อมูลเข้าระบบฐานข้อมูลทิมพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

๒.๒.๔.๒ ตรวจสอบเปรียบเทียบยืนยันตัวบุคคลทิมพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

๒.๒.๔.๓ คณะกรรมการปล่อยศพพิจารณาความเห็น

๒.๒.๔.๔ พนักงานสอบสวนปล่อยศพ จบขั้นตอน

๒.๓ การบริหารจัดการข้อมูลการตรวจพิสูจน์จากศพ และนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลคนหายที่ได้จากญาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมายืนยันในการส่งศพที่ถูกต้องคืนแก่ญาติ ซึ่งการเอาข้อมูลก่อนตาย (AM Dental Data) และหลังตาย (PM Dental Data) มาเปรียบเทียบกับตรงกันหรือไม่ ซึ่งในกรณีของการตายหมู่(mass casualty) ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เวลาที่ใช้ในการพิสูจน์นั้น ยิ่งภัยพิบัติที่มีคนตายเป็นจำนวนมากจะต้องใช้เวลามาก ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลฟันศพ ผู้เสียชีวิตจากเหตุภัยพิบัติ โดยจะทำการบันทึกข้อมูลที่พบ เช่น สภาพของฟันนั้น ๆ ตำแหน่งที่พบหรือไม่พบ, ลักษณะพิเศษ ต่าง ๆ โดยจะต้องบันทึกตามแบบฟอร์ม DVI ในส่วนของ PM ฟอร์ม และทำหน้าที่ในการสัมภาษณ์ครอบครัวที่มีแจ้งการสูญหาย ซึ่งข้อมูลจะประกอบด้วย ข้อมูลผู้แจ้ง ความเกี่ยวข้อง กับคนหาย ข้อมูลคนหายประกอบด้วยข้อมูลทางกายภาพ รูปพรรณสัณฐาน ลักษณะพิเศษต่าง ๆ ของคนหาย รวมทั้งข้อมูลฟันเท่าที่ครอบครัวจะให้ข้อมูลได้ ซึ่งข้อมูลส่วนนี้เรียกว่าข้อมูล AM นอกจากนี้ ครอบครัวสามารถนำฟิล์มเอกซเรย์ของคนหายมาเพื่อที่จะใช้ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลได้เช่นกัน ซึ่งจะทำการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลรวดเร็วมากกว่าการใช้การตรวจพิสูจน์ด้วยดีเอ็นเอ หรือลายพิมพ์นิ้วมือ

๓. ขึ้นทบทวนการปฏิบัติ

กำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์ด้วยข้อมูลทันตกรรม และผู้ที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ วิเคราะห์เป็นปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ปัจจัยด้านบริหารจัดการ
๒. ปัจจัยด้านบุคลากร
๓. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์
๔. ปัจจัยด้านกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ
๕. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี
๖. ปัจจัยด้านการควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ

กำหนดแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม และผู้ที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ มีประเด็นจากการสัมภาษณ์ดังนี้

๑. แนวทางด้านบริหารจัดการ

๑.๑ จัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และการบริหารจัดการ เกี่ยวกับผู้เสียชีวิต กรณีเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือสาธารณภัยร้ายแรง ให้จัดตั้งเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัด

๑.๒ จัดตั้งศูนย์ประสานงาน และขอสนับสนุนอุปกรณ์ กำลังพลจากผู้บังคับบัญชาประสานงานกับทีมทันตแพทย์ส่วนกลาง (ทันตแพทย์สภา)

๑.๓ กำหนดภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบและทำการตกลงกันไว้ให้ชัดเจน

๑.๔ ควรจัดเป็นภารกิจพิเศษ และทำเป็นระดับประเทศโดยหน่วยงานหลัก ๆ เช่น ทันตแพทย์สภา, ราชวิทยาลัยทันตแพทย์, องค์กรผู้บริหารคณะแพทย์, กรมการแพทย์ ต้องมีความเห็นร่วมกันในการออกแนวทางปฏิบัติ รวมถึงการให้หน่วยพันธุกรรมเอกชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วมด้วย และควรกำหนดแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ต้องมีการประชุมจากตัวแทนทันตแพทย์ทุกหน่วยงานเพื่อวางโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจนโดยอาจนำระบบการบัญชาเหตุการณ์ในต่างประเทศ หรือที่มีอยู่ในประเทศไทยมาปรับให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน, การวางโมเดลสมมติ, การซักซ้อมเหตุการณ์จำลอง, รวมถึงการประเมินผลการดำเนินงานในอดีตเพื่อปรับปรุงต่อไป

๑.๕ ทันตแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทย อาจจัดตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานในการรับผิดชอบเรื่องนี้ เนื่องจากจะได้เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลข้อมูลพันธุกรรมของประเทศ และขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญทางด้านพันธุกรรมไว้ที่เดียว กรณีเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติจะสามารถติดต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นมาช่วยได้

๑.๖ เตรียมการและตรวจความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และ เครื่องมือเครื่องใช้ รวมทั้งอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๗ ระดมความร่วมมือแบบบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาทางด้านการแพทย์และ สาธารณสุข องค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัครต่าง ๆ

๑.๘ สสำรวจและขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะด้าน เพื่อนำมาสนับสนุนภารกิจที่เกิดขึ้นได้ทันที

๑.๙ จัดทำคู่มือ พร้อม WI อย่างละเอียดในการดำเนินการในส่วนของทันตแพทย์ แจกจ่ายให้รับรู้ถ้วนทั่ว

๒. แนวทางด้านบุคลากร

๒.๑ มีเจ้าหน้าที่พร้อมสามารถออกปฏิบัติการได้ทันทีประกอบด้วยทันตแพทย์ นิติเวช ๒ - ๓ คนต่อชุดและมีชุดสำรองผลัดเวียนกันทำงานต่อเนื่องจนเสร็จภารกิจ และสามารถรองรับสถานการณ์ที่จะต้องตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ได้อย่างน้อย ๑๐๐-๒๐๐ ศพ

๒.๒ ให้มีทันตแพทย์ที่มีความรู้ด้านนิติทันตวิทยาประจำแต่ละศูนย์ของประเทศไทย หรือมีจุดที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อ (Contact point) และสามารถกระจายงานตามเครือข่ายที่มี โดยที่ถ้ามีการเรียกตัวขอให้หาทันตแพทย์มาร่วมได้ทันที

๒.๓ ควรให้ทันตแพทย์ทุกคนทำ Dental chart ของผู้ป่วยของตนเองทุกราย เพื่อประโยชน์ในเชิงพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล

๒.๔ สร้างเครือข่าย หรือสนับสนุนให้มีทันตแพทย์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ รองรับบริการ ปฏิบัติงานทั่วประเทศ และสร้างบุคลากรเก็บข้อมูลด้านทันตกรรมจากศพในทุกโรงพยาบาลหรือ หน่วยที่มีการชันสูตรศพพร้อมทั้งมีค่าตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

๒.๕ จัดให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมวิชาการด้านทันตกรรมควรมีหัวข้อการบรรยายหรือ สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านตรวจพิสูจน์รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ ทุกองค์กรที่มีทันตแพทย์ปฏิบัติงานควรส่งเสริมให้บุคลากรไปร่วมประชุมทั้ง ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เกี่ยวกับการพิสูจน์อัตลักษณ์ด้วย

๓. แนวทางด้านวัสดุอุปกรณ์

๓.๑ อุปกรณ์จำเป็นพื้นฐานที่ทีมพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล ไม่สามารถนำไปเองได้ เช่น ตู้เก็บศพความเย็นติดลบ, รถเข็นศพ เป็นต้น และ Mortuary ควรเป็นพื้นที่ปิดอยู่คนละบริเวณ กับส่วนจัดหาข้อมูล Ante-mortem ซึ่งญาติผู้เสียชีวิตจะรวมกันอยู่บริเวณนั้น

๓.๒ มีเครื่องมือที่สามารถใช้งานได้พร้อมโดยเฉพาะ Portable x-ray พร้อม Censor

๓.๓ การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยทันตกรรมไว้ให้พร้อมเสมอ และมีจำนวนมากพอ เคลื่อนย้ายไปยังจุดใกล้เคียงจุดเกิดเหตุได้

๔. แนวทางด้านกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ

๔.๑ แผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ด้านการพิสูจน์บุคคล โดยเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในอนาคตนั้น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย โดย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายส่วนได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับจังหวัด และแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ระดับกระทรวง สำหรับแผนปฏิบัติการ ดังกล่าวควรมีนโยบายให้มีการทำแผน หรือปรับปรุง ๓ ปี/ครั้ง, ให้ทำการฝึกซ้อมการปฏิบัติการ ๒ ปี/ครั้ง, ให้ทำการประเมินผลทุก ๒ ปี และการทบทวนแผน ให้ทุกหน่วยทำ ทุกระยะเวลา ๓ ปี

๔.๒ ควรมีแผน คู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการซ้อมแผนเป็นระยะ ๆ โดยกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

๔.๓ มีระเบียบปฏิบัติสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีการเข้ารับบริการ ทางทันตกรรม และเก็บประวัติตามจริงอย่างต่อเนื่อง

๕. แนวทางด้านเทคโนโลยี

๕.๑ ควรมีการทำ Big Data ข้อมูลทางทันตกรรม ซึ่งอาจจะเก็บเป็น Panoramic film แบบ digital file อาจจะไม่ฝากข้อมูลไว้กับทะเบียนราษฎร์ แบบลายพิมพ์นิ้วมือ และในส่วน mortuary เป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่จัดหาพื้นที่ที่เหมาะสม จัดทำเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อประโยชน์ในการเตรียมการสืบค้นเปรียบเทียบข้อมูลอัตลักษณ์ของผู้เสียชีวิตจากภัยพิบัติครั้งต่อไป และมีการจัดทำข้อมูลทางทันตกรรมอย่างเป็นระบบโดยมีองค์กรรัฐ อาทิเช่น ทะเบียนราษฎร์ ร่วมกับทันตแพทยสภา ในการหรือจัดทำฐานข้อมูลทางทันตกรรมขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อนำไปสืบค้น และเปรียบเทียบข้อมูลอัตลักษณ์ทางทันตกรรมระหว่างก่อนเสียชีวิต และหลังการเสียชีวิตได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

๕.๒ มีฐานข้อมูลประชากรคนไทยที่มีประวัติทำฟันที่ละเอียดอย่างมากทุกคน และในการเก็บข้อมูล หรือประวัติการทำฟันของคนไทยอาจจะมีการถ่ายภาพเอกซเรย์แบบเห็นฟันครบทุกซี่ในปากโดยใช้ฟิล์มเดียวกัน แล้วบันทึกไว้ในบัตรประจำตัวประชาชน ส่วนใหญ่เมื่อไปทำฟันทันตแพทย์คงจะบันทึกลงในแฟ้มประวัติอยู่แล้ว ซึ่งปัจจุบันมีการเก็บข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมืออยู่แล้วในเครื่อง AFIS (Automated Fingerprint Identification System) ถ้าเป็นข้อมูลฟันก่อนตายที่นำมาเก็บรวมไว้ในเครื่องก็จะเรียก ADIS (Automated Dental Identification System) โดยเพียงเอาข้อมูลจากศพใส่เข้าไปในเครื่องก็จะรู้ผลการเปรียบเทียบแล้วใช่หรือไม่

๕.๓ มีการกำหนดรูปแบบการบันทึกข้อมูลทันตกรรมทั้งในคนเป็น หรือศพ ในระบบเดียวกันการ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการเก็บรักษาและส่งข้อมูล รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศ และรองรับกับแนวทางตามมาตรฐานสากล

๕.๔ สร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ข้อมูล (Matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว อาจใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย ซึ่งการเก็บข้อมูลทางด้านทันตกรรม เป็นหนึ่งในวิธีการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามมาตรฐานสากล ซึ่งประหยัดค่าใช้จ่ายและใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ไม่นาน แต่ประเทศไทยยังไม่มีมีการจัดทำระบบการเก็บข้อมูลทางด้านทันตกรรมเพื่อใช้ในการพิสูจน์ศพนิรนาม จึงควรกำหนดให้ทันตแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย กำหนดแนวทางการจัดทำระบบการเก็บข้อมูลทางด้านทันตกรรมให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ จัดทำการบันทึกข้อมูลฟันเป็นระบบเดียวกันและจัดทำฐานข้อมูลฟันคนไทยทั้งประเทศรวมเป็นศูนย์กลางข้อมูล

๖. แนวทางการควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ

๖.๑ ให้มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ เข้าควบคุมสั่งการ โดยมีให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งต้องกำหนดให้มี ระบบการจัดทำเครื่องหมายตำแหน่งที่พบศพ และออกหมายเลขศพให้ เป็นระบบเดียว มิให้เกิดการซ้ำซ้อนหรือสับสน

๖.๒ ให้มีการกำหนดสถานที่รองรับศพ และการเคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพไปตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๔ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อเสนอแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมกรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ สรุปได้ ดังนี้

แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่

๑. แนวทางด้านบริหารจัดการ จัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และการบริหารจัดการ เกี่ยวกับ ผู้เสียชีวิต กรณีเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือสาธารณภัยร้ายแรง ให้จัดตั้งเป็น ๓ ระดับ คือระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัด และจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ขอสนับสนุนอุปกรณ์ กำลังพลจากผู้บังคับบัญชาประสานงานกับทันตแพทยสภา และกำหนดภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และทำการตกลงกันไว้ให้ชัดเจน โดยจัดเป็นภารกิจพิเศษ และทำเป็นระดับประเทศโดยหน่วยงานหลัก ๆ พร้อมทั้งมีความเห็นร่วมกันในการออกแนวทางปฏิบัติ รวมถึงการให้หน่วยทันตกรรมเอกชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วม และเตรียมการให้มีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และ เครื่องมือ รวมทั้งอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งระดมความร่วมมือแบบบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาทางการแพทย์และ สาธารณสุข องค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัครต่าง ๆ และสำรวจขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะด้าน เพื่อนำมาสนับสนุนภารกิจที่เกิดขึ้นได้ทันที และจัดทำคู่มืออย่างละเอียดในการดำเนินการในส่วนของทันตแพทย์

๒. แนวทางด้านบุคลากร จัดให้มีเจ้าหน้าที่พร้อมสามารถออกปฏิบัติการได้ทันที และสามารถรองรับสถานการณ์ที่จะต้องตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ได้อย่างน้อย ๑๐๐-๒๐๐ ศพ โดยให้มีทันตแพทย์ที่มีความรู้ด้านนิติทันตวิทยาประจำแต่ละศูนย์ของประเทศไทย หรือมีจุดที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อ และสามารถกระจายงานตามเครือข่ายที่มี โดยที่ถ้ามีการเรียกตัวขอให้หาทันตแพทย์มาร่วมได้ทันที พร้อมทั้งให้ทันตแพทย์ทุกคนทำ Dental chart ของผู้ป่วยของตนเองทุกราย สร้างเครือข่ายหรือสนับสนุนให้มีทันตแพทย์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ รองรับการปฏิบัติงานทั่วประเทศ และสร้างบุคลากรเก็บข้อมูลด้านทันตกรรมจากศพในทุกโรงพยาบาล หรือหน่วยที่มีการชันสูตรศพพร้อมทั้งมีค่าตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมวิชาการด้านทันตกรรมควรมีหัวข้อการบรรยายหรือ สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านตรวจพิสูจน์รวมอยู่ด้วย

๓. แนวทางด้านวัสดุอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยทันตกรรมไว้ให้พร้อมเสมอ และมีจำนวนมากพอ เคลื่อนย้ายไปยังจุดใกล้เคียงจุดเกิดเหตุได้ พร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถนำไปเองได้ เช่น ตู้เก็บศพความเย็นติดลบ, รถเข็นศพ เป็นต้น และมีเครื่องมือที่สามารถใช้งานได้พร้อมโดยเฉพาะ Portable x-ray พร้อม Censor

๔. แนวทางด้านกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการด้านการพิสูจน์บุคคล โดยเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในอนาคต และจัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายส่วนได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการ

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับจังหวัด และแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ระดับกระทรวง มีแผน คู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีระเบียบปฏิบัติสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรม โดยเก็บประวัติตามจริงอย่างต่อเนื่อง และ ควรมีนโยบายให้มีการทำแผน หรือปรับปรุง ๓ ปี/ครั้ง, ให้ทำการฝึกซ้อมการปฏิบัติการ ๒ ปี/ครั้ง, ให้ทำการประเมินผลทุก ๒ ปี และการทบทวนแผน ให้ทุกหน่วยทำทุกระยะเวลา ๓ ปี

๕. แนวทางด้านเทคโนโลยี ให้มีการทำ Big Data ข้อมูลทางทันตกรรม มีฐานข้อมูลประชากรคนไทยที่มีประวัติทำฟันที่ละเอียดอย่างมากทุกคน และในการเก็บข้อมูล หรือประวัติการทำฟันของคนไทยอาจจะมีการถ่ายภาพเอกซเรย์แบบเห็นฟันครบทุกซี่ในปากโดยใช้ฟิล์มเดี่ยวเท่านั้นแล้วบันทึกไว้ในบัตรประจำตัวประชาชน โดย มีการกำหนดรูปแบบการบันทึกข้อมูลทันตกรรมทั้งในคนเป็น หรือศพ ในระบบเดียวกันการ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการเก็บรักษาและส่งข้อมูล รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศ และรองรับกับแนวทางตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ข้อมูล (Matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว

๖. แนวทางการควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ จัดให้มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสั่งการ โดยไม่ให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ และให้มีระบบการจัดทำเครื่องหมายตำแหน่งที่พบศพ ออกหมายเลขศพให้เป็นระบบเดียว ไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนหรือสับสน พร้อมทั้งให้มีการกำหนดสถานที่รองรับศพ และการเคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพไปตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ และเสนอแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะทำให้ทราบบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ และปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ และสามารถนำแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ไปใช้อย่างมีมาตรฐานสากล

การศึกษานี้ทำการศึกษาในหน่วยงานสถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม และ กองทันตกรรม กรมแพทย์ทหารบก โดยมีแนวทางการดำเนินการรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลเอกสารวิจัย เอกสารทางวิชาการ และกลุ่มตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน ๕ ราย, ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และเกี่ยวข้องในการประสานงานในกรณีภัยพิบัติหมู่ จำนวน ๕ ราย และผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จำนวน ๖ ราย รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ รายและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และใช้เทคนิคการจำแนก จัดระบบข้อมูล และแยกประเด็นเฉพาะ นำข้อมูลที่ได้มาจำแนก จัดหมวดหมู่ออกเป็นระบบ พร้อมทั้งแยกประเด็นเฉพาะ และนำเสนอข้อมูล เป็นแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาความ เพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานทางการแพทย์มีบทบาท ดังนี้

บทบาทของหลักฐานทางทันตกรรม เริ่มเป็นที่รู้จักจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ภาพเหตุการณ์ที่ทันตแพทย์อาสาสมัครจากทั่วประเทศร่วมเดินทางไปช่วยตรวจศพผู้เสียชีวิต ล้วนมีส่วนทำให้งานด้านนิติวิทยาศาสตร์เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพทันตแพทย์มากขึ้น แต่เดิมอาจจำกัดอยู่แต่ในโรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งทันตแพทย์เริ่มเป็นหนึ่งในทีมตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวชผู้รับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยหน้าที่การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วย

ข้อมูลทันตกรรมตามกฎหมาย มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบตามกฎหมาย คือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (DVI Team) เพื่อรองรับสถานการณ์ โดยเฉพาะ

แต่เมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ก็ยังมีอุปสรรคในการระดมสรรพกำลังเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากยังขาดกลไกการขับเคลื่อนการประสานงานเพื่อดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงความเป็นเอกภาพของการสั่งการบังคับบัญชา ความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง หรือแม้แต่ภายในกระทรวงเดียวกันแต่ต่างระดับ ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการ เพราะสายงานบังคับบัญชาการสั่งการมีหลายหน่วยงานซึ่งไม่ขึ้นตรงต่อการประสานงานบางครั้งจะไม่สะดวก และบางครั้งผู้บังคับบัญชาอาจไม่เห็นด้วยในการที่ต้องทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลทางทันตกรรมโดยตรงที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการประสานการทำงานที่เหมาะสม และสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งมาตรฐานการปฏิบัติ งานที่ไม่เหมือนกัน ขอบเขตหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องรวมถึงสายการบังคับบัญชาไม่มีการกำหนดแนวทางชัดเจนลงในแผนป้องกันภัยแห่งชาติ และไม่มีการซักซ้อมแผนการอย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอ แผนต่าง ๆ จึงไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง หรือบางหน่วยงานยังไม่ทราบว่า มีแผนที่ตนเองต้องไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้นก็ไม่สามารถทำการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อจำกัดเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่มักมีปัญหาทางด้านการบริหารจัดการการวางโครงสร้างของการบัญชาเหตุการณ์ย่อยในหน่วย, สายการบังคับบัญชาเมื่อมีการทำงานร่วมกันจากหลายหน่วยงาน, การมอบหมายหน้าที่การหมุนเวียนสับเปลี่ยนของหน่วยงานและบุคคล ซึ่งประเทศไทยไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทางทันตกรรมที่ดีพอ ทำให้ใช้เวลาในการหาข้อมูลทางทันตกรรมก่อนเสียชีวิต (Ante-mortem) นาน หรือหาไม่ได้ เพราะผู้ที่รวบรวมข้อมูล คือ ญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งอาจจะไม่ทราบว่าผู้เสียชีวิตได้รับการรักษาจากที่ใดบ้าง จึงทำให้ไม่สามารถหาประวัติการทำฟันก่อนเสียชีวิต (Ante Mortem Dental Data) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันได้ ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ การเตรียมการที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญมาก เพื่อให้งานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลเป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อให้ฐานข้อมูล Pre mortem ครบถ้วน ซึ่งบางครั้งการ Matching จาก Dental chart ของประเทศไทยยังล้าสมัย โดยการใช้เอกสารแบบดั้งเดิม ทำให้เสียเวลามากกว่าจะได้ Match ในแต่ละราย รวมถึงระบบทะเบียนประวัติข้อมูลทางด้านทันตกรรมมีการเก็บเป็นรายบุคคล มีรูปแบบการจัดเก็บที่แตกต่างกัน และเป็นข้อมูลเฉพาะของสถานพยาบาลเท่านั้น โดยเมื่อเกิดภัยพิบัติระยะเวลาการปฏิบัติงานถ้าใช้เวลานานจะมีปัญหา และขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งในแง่ของความพร้อมบุคคลากร เครื่องมือ และงบประมาณไม่เพียงพอ ไม่มีความรู้พื้นฐาน ขาดแคลนเครื่องมือที่ต้องใช้จำนวนมาก ๆ รวมถึงความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ เช่น การถ่ายภาพรังสี การกรอกแบบฟอร์มของ Interpol ไม่มีเครื่องมือแพทย์ เช่น Digital X-Ray แบบ Mobile และทันตแพทย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเชิงนิติทันตวิทยา (Forensic Dentistry) แต่ละศูนย์อาจมีทันตแพทย์ที่สามารถตรวจฟันเพื่อการพิสูจน์บุคคลได้เพียง ๑ - ๒ คนเท่านั้น และศพแต่ละรายใช้เวลาตรวจพอสสมควรในการทำ Dental chart จึงเป็นงานที่หนักหากมีศพจำนวนมากรวมทั้งการปรับตัวให้สามารถปฏิบัติงานในสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะดวกสบาย สถานที่และ

อุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวยทำให้ตรวจฟันได้ในพื้นที่ที่เกิดเหตุ หรือใกล้เคียง การบูรณาการฐานข้อมูลของประเทศไทยไม่มีการเชื่อมต่อข้อมูลทางด้านทันตกรรมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และขาดเจ้าภาพในการดำเนินการ ทั้งในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่และในสถานการณ์ปกติ ซึ่งบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่นั้นต้องมีความเป็นเอกภาพ บูรณาการทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงจึงจะทำให้การตรวจพิสูจน์ประสบผลสำเร็จ

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ จากการศึกษาพบแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ดังนี้

๒.๑ แนวทางด้านบริหารจัดการ จัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และการบริหารจัดการ เกี่ยวกับ ผู้เสียชีวิต กรณีเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือสาธารณภัยร้ายแรง ให้จัดตั้งเป็น ๓ ระดับ คือระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัด และจัดตั้งศูนย์ประสานงานขอสนับสนุนอุปกรณ์ กำลังพลจากผู้บังคับบัญชาประสานงานกับทันตแพทยสภา และกำหนดภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และทำการตกลงกันไว้ให้ชัดเจน โดยจัดเป็นภารกิจพิเศษ และทำเป็นระดับประเทศโดยหน่วยงานหลัก ๆ พร้อมทั้งมีความเห็นร่วมกันในการออกแนวทางปฏิบัติ รวมถึงการให้หน่วยทันตกรรมเอกชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วม และเตรียมการให้มีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และ เครื่องมือ รวมทั้งอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งระดมความร่วมมือแบบบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข องค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัครต่าง ๆ และสำรวจขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะด้าน เพื่อนำมาสนับสนุนภารกิจที่เกิดขึ้นได้ทันที และจัดทำคู่มืออย่างละเอียดในการดำเนินการในส่วนของทันตแพทย์

๒.๒ แนวทางด้านบุคลากร จัดให้มีเจ้าหน้าที่พร้อมสามารถออกปฏิบัติการได้ทันที และสามารถรองรับสถานการณ์ที่จะต้องตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ได้อย่างน้อย ๑๐๐-๒๐๐ ศพ โดยให้มีทันตแพทย์ที่มีความรู้ด้านนิติทันตวิทยาประจำแต่ละศูนย์ของประเทศไทย หรือมีจุดที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อ และสามารถกระจายงานตามเครือข่ายที่มี โดยที่ถ้ามีการเรียกตัวขอให้หาทันตแพทย์มาร่วมได้ทันที ทันตแพทยสภากำหนดให้ทันตแพทย์ทุกคนทำ Dental chart ของผู้ป่วยของตนเองทุกราย สร้างเครือข่าย หรือสนับสนุนให้มีทันตแพทย์ด้านนิติทันตวิทยา รองรับการปฏิบัติงานทั่วประเทศ และสร้างบุคลากรเก็บข้อมูลด้านทันตกรรมจากศพในทุกโรงพยาบาล หรือหน่วยที่มีการชันสูตรศพพร้อมทั้งมีค่าตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมวิชาการด้านทันตกรรมควรมีหัวข้อการบรรยายหรือ สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านตรวจพิสูจน์รวมอยู่ด้วย

๒.๓ แนวทางด้านวัสดุอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยทันตกรรมไว้ให้พร้อมเสมอ และมีจำนวนมากพอ เคลื่อนย้ายไปยังจุดใกล้เคียงจุดเกิดเหตุได้ พร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถนำไปเองได้ เช่น ตู้เก็บศพความเย็นติดลบ,รถเข็นศพ เป็นต้น และมีเครื่องมือที่สามารถใช้งานได้พร้อมโดยเฉพาะ Portable x-ray พร้อม Censor

๒.๔ แนวทางด้านกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการด้านการพิสูจน์บุคคล โดยเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในอนาคต และจัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายส่วนได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับจังหวัด และแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ระดับกระทรวง มีแผน คู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีระเบียบปฏิบัติสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรม โดยเก็บประวัติตามจริงอย่างต่อเนื่อง และ ควรมีนโยบายให้มีการทำแผน หรือปรับปรุง ๓ ปี/ครั้ง, ให้ทำการฝึกซ้อมการปฏิบัติการ ๒ ปี/ครั้ง, ให้ทำการประเมินผลทุก ๒ ปี และการทบทวนแผน ให้ทุกหน่วยทำทุกระยะเวลา ๓ ปี

๒.๕ แนวทางด้านเทคโนโลยี ให้มีการทำ Big Data ข้อมูลทางทันตกรรม มีฐานข้อมูลประชากรคนไทยที่มีประวัติทำฟันที่ละเอียดอย่างมากทุกคน และในการเก็บข้อมูล หรือประวัติการทำฟันของคนไทยอาจจะมีการถ่ายภาพเอกซเรย์แบบเห็นฟันครบทุกซี่ในปากโดยใช้ฟิล์มเดี่ยวเท่านั้น แล้วบันทึกไว้ในบัตรประจำตัวประชาชน โดย มีการกำหนดรูปแบบการบันทึกข้อมูลทันตกรรมทั้งในคนเป็น หรือศพ ในระบบเดียวกัน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการเก็บรักษาและส่งข้อมูล รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศ และรองรับกับแนวทางตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ข้อมูล (Matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว

๒.๖ แนวทางการควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ จัดให้มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ เข้าควบคุมสั่งการ โดยไม่ให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ และให้มีระบบการจัดทำเครื่องหมายตำแหน่งที่พบศพ ออกหมายเลขศพให้เป็นระบบเดียว ไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนหรือสับสน พร้อมทั้งให้มีการกำหนดสถานที่รองรับศพ และการเคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพไปตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

๑. เชนนโยบาย

๑.๑ ควรมีนโยบายจัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และบริหารจัดการเกี่ยวกับผู้เสียชีวิต กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

๑.๒ ควรจัดให้มีทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งจัดทำแผนการปฏิบัติ และซักซ้อมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

๑.๓ ควรจัดทำแผนปฏิบัติการการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล โดยเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต ในระดับจังหวัด และประเทศ

๑.๔ ควรจัดให้มีระบบฐานข้อมูลทันตกรรมทั้งคนเป็น และศพ ในระบบเดียวกัน และกำหนดแนวทางการเก็บรักษา ส่งข้อมูล โดยรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศ

ตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ข้อมูล (Matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว

๒. เชิงปฏิบัติ

๒.๑ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ และเครื่องมือ อุปกรณ์ พร้อมสามารถออกปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที และสามารถรองรับสถานการณ์ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่ต้องตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ได้

๒.๒ จัดทำแผน คู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการซ้อมแผนเป็นระยะ ๆ

๒.๓ จัดให้มีการเตรียมสถานที่รองรับศพ และการเคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพทุกจังหวัดกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่สามารถปฏิบัติได้ทันทีอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลทันตกรรมตามมาตรฐานสากลเพื่อทำฐานข้อมูลทันตกรรมของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะทำงานจัดทำคู่มือระบบบัญชาการเหตุการณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุข สถาบัน
การแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ. คู่มือระบบบัญชาการเหตุการณ์ทางการแพทย์และ
สาธารณสุขสำหรับการจัดการในภาวะสาธารณสุขภัย/ภัยพิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๑, นนทบุรี :
สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

ทวีดา กมลเวช, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ :
สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๔.

อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ. นิติวิทยาศาสตร์ ๓ เพื่อการสืบสวนสอบสวน. พิมพ์ครั้งที่ ๒,
กรุงเทพฯ : บริษัท ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด, ๒๕๔๔.

วารสารและหนังสือพิมพ์

นพ พรตระกูลเสรี. “งานนิติทันตวิทยา”, วารสารทันตแพทยสภา. ๒๕๖๒ (๑), มีนาคม ๒๕๖๒.
หน้า ๓๒ - ๓๓.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ญาณิศา พลายชุม. “การศึกษาวิเคราะห์กลไกและกระบวนการในการขับเคลื่อนแผนการป้องกันและ
บรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘”. ระดับมหาบัณฑิต, บริหารรัฐกิจ ,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐.

ณัฐพร บุญฮอก. “การอนุมัติการของประเทศไทยตามความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ
และการตอบสนองสถานการณ์ฉุกเฉิน”. มหาบัณฑิต, กฎหมายระหว่างประเทศ ,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

นัฐวุฒิ รอดโฉม, พันจ่าเอก. “การพิสูจน์หาเอกลักษณ์บุคคลหลังการจัดฟันด้วยภาพถ่ายทางรังสี”. ระ
มหาบัณฑิต, นิติวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.

ประภาพรพรณ อุ่นอบและคณะ. “โครงการการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยมีชุมชนเป็นฐานของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : การจัดการภัยพิบัติในปี ๒๕๕๔”. สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๖.

ภูวดล พลนาค, พันเอก. “แนวคิดในการใช้กำลังหน่วยรบพิเศษเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านความมั่นคง
อาเซียน”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐.

ภูพิชิต เมืองนาม. “การศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้คอมพิวเตอร์ตรวจสอบเอกลักษณ์บุคคลโดยใช้
รอยพิมพ์ฟัน”. มหาบัณฑิต, นิติวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.

สมศักดิ์ รุ่งสิตา, พลเอก. “บทบาทและโครงสร้างของศูนย์แพทย์ทหารอาเซียนเพื่อรองรับความร่วมมือทางทหารในกรอบอาเซียน”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐.

สุรนาท วงศ์พรหมชัย, ร้อยตำรวจเอก. “การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์กับพยานหลักฐานในคดีอาญา”. มหาบัณฑิต, นิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.

สุวิชญา จันทรพิภก. “การจัดรูปแบบความร่วมมือพลเรือนและทหารของประเทศไทยภายใต้ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (AADMER)”. มหาบัณฑิต, รัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์

กอเทพ เทพสิทธิ, หัวหน้ากลุ่มนิติพยาธิวิทยา สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. สัมภาษณ์. ๑๑ เมษายน ๒๕๖๓.

โกมล พรหมเพ็ญ, รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์. สัมภาษณ์. ๑๔ เมษายน ๒๕๖๓.

จอมขวัญ แสงบัวแก้ว, พันเอกหญิง. ผู้อำนวยการกองทันตแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก. สัมภาษณ์. ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

จิตรีณี เกียรติบุรณกุล, ทันตแพทย์เอกชนที่เกียรติบุรณกุลสหคลินิก. สัมภาษณ์. ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

นฤมล ภราสมพงษ์, หัวหน้ากลุ่มตรวจวิเคราะห์กระดูก สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. สัมภาษณ์. ๑๑ เมษายน ๒๕๖๓.

นพ พรตระกูลเสรี, กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลลำพูน. สัมภาษณ์. ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓.

ปราโมทย์ อิมวัฒนา, พลตรี. รองเจ้ากรมแพทย์ทหารบก กรมแพทย์ทหารบก. สัมภาษณ์. ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓.

ปนิษฐา กรอบทอง. นายแพทย์ปฏิบัติการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. สัมภาษณ์. ๑๑ เมษายน ๒๕๖๓

ปัญจมาพร ชาทะคุณ, พันตำรวจโทหญิง. ทันตแพทย์ (สบ ๓) โรงพยาบาลตำรวจ. สัมภาษณ์. ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

ปิยนันต์ มธุรมน. นายแพทย์ชำนาญการ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. สัมภาษณ์. ๑๑ เมษายน ๒๕๖๓

พิมล บำรุง, พลตำรวจตรี. ทันตแพทย์ (สบ ๖) โรงพยาบาลตำรวจ. สัมภาษณ์. ๑๑ เมษายน ๒๕๖๓

เมทินี เพชรจุ. คลินิกเอกชนจังหวัดพังงา. สัมภาษณ์. ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓.

รัชดาภรณ์ มรม่วง, ร้อยตำรวจเอกหญิง. ผู้อำนวยการกองบุคคลสูญหาย และศพนิรนาม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. สัมภาษณ์. ๑๑ เมษายน ๒๕๖๓

วิภาดา มาดแย้ม, พันตำรวจโทหญิง. สารวัตรฝ่ายสื่อวิทยุกระจายเสียง. สัมภาษณ์. ๑๑ เมษายน ๒๕๖๓.

วิศาล วรสุวรรณรักษ์. หน่วยนิติเวช โรงพยาบาลรามธิบดี. สัมภาษณ์. ๑๖ เมษายน ๒๕๖๓.

สุรศักดิ์ จ้อยจำรูญ, พลตำรวจตรี. อดีตผู้บังคับการสถาบันนิติเวชวิทยา. สัมภาษณ์. ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

กฎหมาย

“กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.๒๕๔๕”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๑๙, ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๕, หน้า ๒๗๗.
 “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔, ๗ กันยายน ๒๕๕๐, หน้า ๑.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน, วุฒิสภา. “รายงานพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาการขึ้นสู่อุตรพิลึกศพและการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลผู้เสียชีวิตเนื่องจากกรณีพิบัติ”. ๒๕๔๘.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กองทัพ เทพสิทธิ์า. “แนวทางการพิสูจน์บุคคลในกรณีภัยพิบัติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http://old.cifs.moj.go.th/cifskm/index.php?topic=72.0, 2559](http://old.cifs.moj.go.th/cifskm/index.php?topic=72.0,2559).
 ชนิกา สุขเรือง, ร้อยตำรวจเอกหญิง. “การบริหารงานด้านการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลเมื่อเกิดภัยพิบัติในภาวะฉุกเฉินของข้าราชการตำรวจ สังกัด กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2560_1561119772_6014830008.pdf, 2561.

ภาคผนวก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พินเอกหญิง วิภาจรี วิเชียรโชติ
วัน เดือน ปีเกิด	๒๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๙
การศึกษา	ทันตแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๓๓ ประกาศนียบัตรบัณฑิต ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก สาขาทันตกรรมหัตถการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ การบริหารงานสายแพทย์ทหาร รุ่นที่ ๔๓ พ.ศ.๒๕๔๘ วิทยาลัยการทัพบก รุ่นที่ ๕๖ พ.ศ.๒๕๕๓ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ พ.ศ.๒๕๖๒
ประวัติการทำงานโดยย่อ	ทันตแพทย์ ร.พ.ค่ายสุรสีห์ จ.กาญจนบุรี พ.ศ.๒๕๓๓ ทันตแพทย์ ร.พ.ค่ายกาวิละ จ.เชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๓๔ ทันตแพทย์ กรมพลธิการทหารบก จ.นนทบุรี พ.ศ.๒๕๓๗ ทันตแพทย์ ร.พ.พระมงกุฎเกล้า จ.กรุงเทพฯ พ.ศ.๒๕๔๐ - ปัจจุบัน
ตำแหน่งปัจจุบัน	นายทหารปฏิบัติการประจำกรมแพทย์ทหารบก ช่วยราชการกองทันตกรรม ร.พ.พระมงกุฎเกล้า

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง แนวทางบูรณาการเพื่อพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม

ผู้วิจัย พันเอกหญิง วิภาจรี วิเชียรโชติ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ตำแหน่ง นายทหารปฏิบัติการ ประจำกรมแพทย์ทหารบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน แต่ละประเทศต่างประสบปัญหาภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามธรรมชาตินั้นมีความรุนแรง และไม่อาจรู้ได้เลยว่ามันจะเกิดขึ้นที่ไหนเมื่อไหร่อย่างไร โลกใบนี้เองเคยเกิดเหตุแบบนี้มานับครั้งไม่ถ้วนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากธรรมชาติที่รุนแรงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ และสภาพแวดล้อมของโลก เช่น พายุ น้ำท่วม และแผ่นดินไหว เป็นต้น ภัยจากการก่อการร้าย เช่น การลอบวางระเบิด การกราดยิง การสังหารหมู่ทั้งในยานพาหนะที่ขนส่งคน หรือในที่ชุมชนซึ่งมีคนจำนวนมาก เป็นต้น และภัยจากอุบัติเหตุ เช่น เครื่องบินตก เรือล่ม ตึกถล่ม เป็นต้น ซึ่งภัยต่าง ๆ ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ในคราวเดียวกัน โดยในการระบุว่าผู้เสียชีวิตเป็นใครในบางครั้งจึงเป็นเรื่องยากลำบากที่จะการพิสูจน์ทราบตัวบุคคล เนื่องจากต้องใช้หลักฐานในการพิสูจน์เป็นจำนวนมาก และต้องทำงานแข่งกับเวลา ในขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้ มีบุคลากร และเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญ พร้อมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียชีวิตเพื่อใช้ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลไม่เพียงพอ นอกจากนี้หน่วยงานที่มีอยู่อาจทำงานไม่เป็นเอกภาพ ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากขาดการประสานสอดคล้อง และการฝึกซ้อมร่วมกันให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลโดยใช้ข้อมูลทางพันธุกรรม มีความน่าเชื่อถือและสามารถยืนยันตัวบุคคลได้มากกว่า ๘๐% สามารถทำได้รวดเร็ว ประหยัดงบประมาณในการตรวจพิสูจน์ และสามารถเก็บได้นานกว่าการตรวจพิสูจน์ด้วยสารพันธุกรรม

ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานที่สามารถปฏิบัติงานด้านนี้ หลัก ๆ ๒ หน่วยงาน คือ สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ และ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมีทันตแพทย์จากกองทัพอีกส่วนหนึ่ง ที่ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยใช้หลักฐานทางพันธุกรรมตามโครงการจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล สนับสนุนยุทธศาสตร์กรมแพทย์ทหารบก ปี ๒๕๖๑ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางเพื่อประสานงานในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล โดยใช้ข้อมูลทางพันธุกรรม ทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เกิดความสับสน ซ้ำซ้อน ค่าซ้ำ และไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ อาจไม่สามารถปฏิบัติการช่วยเหลือได้ทันท่วงที อีกทั้งข้อมูลทางพันธุกรรมของแต่ละบุคคล ล้วนแต่กระจัดกระจายไปตามสถานพยาบาลทั้งของรัฐ ของเอกชน หรือ คลินิกทั่วประเทศ ยังไม่มีการบันทึกเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ที่จะพร้อมเรียกใช้ได้ทันที ซึ่งการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลที่เชื่อถือได้มากที่สุดมี ๓ วิธี ได้แก่ การตรวจจากลายพิมพ์นิ้วมือ, การตรวจสภาพฟันเปรียบเทียบกับโดยนิติทันตแพทย์ และ การเปรียบเทียบดีเอ็นเอกับครอบครัวผู้สูญหาย

แต่ในทางปฏิบัติลายพิมพ์นิ้วมือจะทำการตรวจไม่ได้ในรายที่สภาพศพเน่าเปื่อย หรือ มักมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก และในรายที่ไม่เคยพิมพ์ลายนิ้วมือมาก่อนก็จะมีข้อมูลเปรียบเทียบ ส่วนข้อจำกัดของการตรวจหาดีเอ็นเอ คือ จะต้องใช้เวลาตรวจหลายสัปดาห์งบประมาณค่อนข้างมาก เพราะส่วนใหญ่ต้องทำในระบบพ่อแม่ลูก ซึ่งเป็นการตรวจดีเอ็นเอของ พ่อแม่ลูก รวมเป็นการตรวจถึง ๓ ชุด เพื่อเปรียบเทียบกัน ในกรณีที่เสียชีวิตทั้งครอบครัวก็ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบระบุตัวบุคคลได้ การตรวจทางพันธุกรรมจึงมีความสำคัญมากในการระบุตัวบุคคลของศพ ซึ่งฟันเป็นส่วนหนึ่งที่มีความ คงทนมากกว่าส่วนอื่น ๆ ของร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงหลังการตายน้อยมาก จึงสามารถนำมาเป็น วัตถุพยานได้ เนื่องจากฟันจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวในแต่ละบุคคล เช่น ลักษณะของสี ประวัติการรักษาฟัน ความกว้างของฟัน ช่องว่างการเรียงตัวของฟันในแต่ละซี่ และฟันมีความทนทานต่อความร้อนได้สูงมาก

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม สามารถนำมาใช้ในกรณีที่มีภัยพิบัติขนาดใหญ่ เนื่องจาก มีความแม่นยำ เชื่อถือได้ รวดเร็ว ใช้งบประมาณน้อย แต่ยังคงขาดการเก็บรวบรวมข้อมูลทางทันตกรรมที่เป็นมาตรฐานสากล ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และ ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทางด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล ในกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ว่า การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม จะนำไปสู่ความน่าเชื่อถือในการยืนยันตัวบุคคลได้ ในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ที่มีผู้เสียชีวิต จำนวนมาก โดยจำเป็นจะต้องมีฐานข้อมูลทางทันตกรรมของแต่ละบุคคล ที่สามารถเรียกดูได้ทันที และมีหน่วยงานกลางที่จะประสานการปฏิบัติงานอย่างมีมาตรฐานสากล สอดคล้องตามขั้นตอน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และได้ผลลัพธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สิ่งที่ได้จะเป็นแนวทางสำคัญในการ นำไปปรับใช้ ตามภารกิจในการบรรเทาภัยพิบัติขนาดใหญ่ ในระดับประเทศ และช่วยสนับสนุน ส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่
๒. เพื่อเสนอแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดเหตุ ภัยพิบัติขนาดใหญ่

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในหน่วยงาน สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม, กองทันตกรรม กรมแพทย์ทหารบก, หน่วยนิติเวช โรงพยาบาลรามาริบัติ, โรงพยาบาลลำพูน สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และคลินิกทันตกรรมเอกชน ในจังหวัดภูเก็ต

๒. ขอบเขตประชากร

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การศึกษาวิจัย โดยมีการศึกษาข้อมูลจาก ๓ กลุ่มหลัก คือ

๒.๑ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๒.๒ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลจากสถาบัน นิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

๒.๓ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีประสบการณ์ตรง หรือผ่านการอบรมในด้านการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคล และเกี่ยวข้องในการประสานงานในกรณีภัยพิบัติหมู่

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๓.๑ การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพิสูจน์ อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ ในประเทศไทย

๓.๒ การวิจัยนี้เน้นนำการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมไปใช้อย่างมี มาตรฐานสากล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยศึกษาเอกสาร ข้อมูล รายงาน และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรม เพื่อการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล มาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย

๔. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย มีระยะเวลา ๖ เดือน ตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๕๖๒ ถึง เดือน พฤษภาคม ๒๕๖๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลพันธุกรรมเป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีจำนวน ๓ ขั้นตอน คือ

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการทบทวนทางเอกสารวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยทำการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้การสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มี โครงสร้าง (Unstructured Interview) กับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ประกอบด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่าง มีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ในลักษณะปลายเปิด (Open – Ended Question) ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และใช้เทคนิคการจำแนก และจัดระบบข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้มาจำแนก และจัดหมวดหมู่ ออกเป็นระบบ

๓. การนำเสนอข้อมูล เป็นแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาความ เพื่อนำเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ จากการศึกษาพบว่าหน่วยงานทางการแพทย์มีบทบาท ดังนี้

บทบาทของหลักฐานทางทันตกรรม เริ่มเป็นที่รู้จักจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ภาพเหตุการณ์ที่ทันตแพทย์อาสาสมัครจากทั่วประเทศร่วมเดินทางไปช่วยตรวจศพผู้เสียชีวิต ล้วนมีส่วนทำให้งานด้านนิติวิทยาศาสตร์เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิชาชีพทันตแพทย์มากขึ้น แต่เดิมอาจจำกัดอยู่แต่ในโรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งทันตแพทย์เริ่มเป็นหนึ่งในทีมตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ทำงานร่วมกับแพทย์นิติเวชผู้รับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดในพื้นที่ โดยหน้าที่การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมตามกฎหมาย มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบตามกฎหมาย คือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดตั้งทีมพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล (DVI Team) เพื่อรองรับสถานการณ์โดยเฉพาะ

แต่เมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ก็ยังมีอุปสรรคในการระดมสรรพกำลังเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากยังขาดกลไกการขับเคลื่อนการประสานงานเพื่อดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงความเป็นเอกภาพของการสั่งการบังคับบัญชา ความร่วมมือกันระหว่างกระทรวง หรือแม้แต่ภายในกระทรวงเดียวกันแต่ต่างระดับ ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการ เพราะ สายงานบังคับบัญชาการสั่งการมีหลายหน่วยงาน ซึ่งไม่ขึ้นตรงต่อการประสานงานบางครั้งจะไม่สะดวก และบางครั้งผู้บังคับบัญชาอาจไม่เห็นด้วยในการที่ต้องทำงานร่วมกับกระทรวงอื่น ๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลทางทันตกรรมโดยตรงที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการประสานการทำงานที่เหมาะสม และสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งมาตรฐานการปฏิบัติ งานที่ไม่เหมือนกัน ขอบเขตหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงสายการบังคับบัญชาไม่มีการกำหนดแนวทางชัดเจนลงในแผนป้องกันภัยแห่งชาติ และไม่มี การชักซ้อมแผนการอย่างเป็นระบบ และสม่ำเสมอ แผนต่าง ๆ จึงไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง หรือบางหน่วยงานยังไม่ทราบว่า มีแผนของตนเองต้องไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้นก็ไม่สามารถทำการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อจำกัดเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ก็มี ปัญหาทางด้านการบริหารจัดการการวางโครงสร้างของการบัญชาเหตุการณ์ย่อยในหน่วย,สายการบังคับบัญชาเมื่อมีการทำงานร่วมกันจากหลายหน่วยงาน,การมอบหมายหน้าที่การหมุนเวียนสับเปลี่ยนของหน่วยงานและบุคคล ซึ่งประเทศไทยไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทางทันตกรรมที่ตีพอ ทำให้ใช้เวลาในการหาข้อมูลทางทันตกรรมก่อนเสียชีวิต (Ante-mortem) นาน หรือหาไม่ได้ เพราะผู้ที่รวบรวมข้อมูล คือ ญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งอาจจะไม่ทราบว่าผู้เสียชีวิตได้รับการรักษาจากที่ใดบ้าง จึงทำให้ไม่สามารถหาประวัติการทำฟันก่อนเสียชีวิต (Ante Mortem Dental Data) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกันได้ ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติ ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ การเตรียมการที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญมาก เพื่อให้งานพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลเป็นไปโดยเรียบร้อย เพื่อให้ฐานข้อมูล pre mortem ครบถ้วน ซึ่งบางครั้งการ matching จาก dental chart ของประเทศไทยยังล้าสมัย โดยการใช้เอกสารแบบ

ดั้งเดิม ทำให้เสียเวลามากกว่าจะได้ match ในแต่ละราย รวมถึงระบบทะเบียนประวัติข้อมูลทางด้านทันตกรรมมีการเก็บเป็นรายบุคคล มีรูปแบบการจัดเก็บที่แตกต่างกัน และเป็นข้อมูลเฉพาะของสถานพยาบาลเท่านั้น โดยเมื่อเกิดภัยพิบัติระยะเวลาการปฏิบัติงานถ้าใช้เวลานานจะมีปัญหา และขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล การบริหารจัดการทรัพยากร ทั้งในแง่ของความพร้อมบุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณ ไม่เพียงพอ ไม่มีความรู้พื้นฐาน ขาดแคลนเครื่องมือที่ต้องใช้จำนวนมาก ๆ รวมถึงความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ เช่น การถ่ายภาพรังสี การกรอกแบบฟอร์มของ Interpol ไม่มีเครื่องมือแพทย์ เช่น Digital X-Ray แบบ Mobile และทันตแพทย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเชิงนิติทันตวิทยา (forensic dentistry) แต่ละศูนย์อาจมีทันตแพทย์ที่สามารถตรวจฟันเพื่อการพิสูจน์บุคคลได้เพียง ๑ - ๒ คนเท่านั้น และศพแต่ละรายใช้เวลาตรวจพอสมควรในการทำ dental chart จึงเป็นงานที่หนักหากมีศพจำนวนมากรวมทั้งการปรับตัวให้สามารถปฏิบัติงานในสิ่งแวดล้อมที่ไม่สะดวกสบาย สถานที่และอุปกรณ์ไม่เอื้ออำนวยทำให้ตรวจฟันได้ในพื้นที่ที่เกิดเหตุ หรือใกล้เคียง การบูรณาการฐานข้อมูลของประเทศไทยไม่มีการเชื่อมต่อข้อมูลทางด้านทันตกรรมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และขาดเจ้าภาพในการดำเนินการ ทั้งในกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่และในสถานการณ์ปกติ ซึ่งบทบาทของหน่วยงานทางการแพทย์ในการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรมกรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ นั้น ต้องมีความเป็นเอกภาพ บูรณาการทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงจึงจะทำให้การตรวจพิสูจน์ประสบผลสำเร็จ

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม กรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่ จากการศึกษาพบแนวทางการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยข้อมูลทันตกรรม ดังนี้

๒.๑ แนวทางด้านบริหารจัดการ จัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และการบริหารจัดการ เกี่ยวกับ ผู้เสียชีวิต กรณีเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือสาธารณภัยร้ายแรงให้จัดตั้งเป็น ๓ ระดับ คือระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัด และจัดตั้งศูนย์ประสานงาน ขอสนับสนุนอุปกรณ์ กำลังพลจากผู้บังคับบัญชาประสานงานกับทันตแพทยสภา และกำหนดภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบ และทำการตกลงกันไว้ให้ชัดเจน โดยจัดเป็นภารกิจพิเศษ และทำเป็นระดับประเทศโดยหน่วยงานหลัก ๆ พร้อมทั้งมีความเห็นร่วมกันในการออกแนวทางปฏิบัติ รวมถึงการให้หน่วยทันตกรรมเอกชน และภาคีต่าง ๆ มีส่วนร่วม และเตรียมการให้มีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และ เครื่องมือ รวมทั้งอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งระดมความร่วมมือแบบบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาทางการแพทย์และ สาธารณสุข องค์กรประชาชน ตลอดจนอาสาสมัครต่าง ๆ และสำรวจขึ้นทะเบียนผู้เชี่ยวชาญ และแหล่งอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะด้าน เพื่อนำมาสนับสนุนภารกิจที่เกิดขึ้นได้ทันที และจัดทำคู่มืออย่างละเอียดในการดำเนินการในส่วนของทันตแพทย์

๒.๒ แนวทางด้านบุคลากร จัดให้มีเจ้าหน้าที่พร้อมสามารถออกปฏิบัติการได้ทันที และสามารถรองรับสถานการณ์ที่จะต้องตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ได้อย่างน้อย ๑๐๐-๒๐๐ ศพ โดยให้มีทันตแพทย์ที่มีความรู้ด้านนิติทันตวิทยาประจำแต่ละศูนย์ของประเทศไทย หรือมีจุดที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อ และสามารถกระจายงานตามเครือข่ายที่มี โดยที่ถ้ามีการเรียกตัวขอให้หาทันตแพทย์มาร่วมได้ทันที พร้อมทั้งให้ทันตแพทย์ทุกคนทำ dental chart ของผู้ป่วยของตนเองทุกราย สร้างเครือข่าย

หรือสนับสนุนให้มีทันตแพทย์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ รองรับการปฏิบัติงานทั่วประเทศ พร้อมทั้งมีค่าตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในการประชุมวิชาการด้านทันตกรรมควรมีหัวข้อการบรรยายหรือ สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานด้านตรวจพิสูจน์รวมอยู่ด้วย

๒.๓ แนวทางด้านวัสดุอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลด้วยทันตกรรมไว้ให้พร้อมเสมอ และมีจำนวนมากพอ เคลื่อนย้ายไปยังจุดใกล้เคียงจุดเกิดเหตุได้ พร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถนำไปเองได้ เช่น ตู้เก็บศพความเย็นติดลบ, รถเข็นศพ เป็นต้น และมีเครื่องมือที่สามารถใช้งานได้พร้อมโดยเฉพาะ Portable x-ray พร้อม Censor

๒.๔ แนวทางด้านกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการด้านการพิสูจน์บุคคล โดยเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และในอนาคต และจัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายส่วนได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระดับจังหวัด และแผนปฏิบัติการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการ ระดับกระทรวง มีแผน คู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีระเบียบปฏิบัติสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนมีการเข้ารับบริการทางทันตกรรม โดยเก็บประวัติตามจริงอย่างต่อเนื่อง และ ควรมีนโยบายให้มีการทำแผน หรือปรับปรุง ๓ ปี/ครั้ง, ให้ทำการฝึกซ้อมการปฏิบัติการ ๒ ปี/ครั้ง, ให้ทำการประเมินผลทุก ๒ ปี และการทบทวนแผน ให้ทุกหน่วยทำทุกระยะเวลา ๓ ปี

๒.๕ แนวทางด้านเทคโนโลยี ให้มีการทำ Big Data ข้อมูลทางทันตกรรมมีฐานข้อมูลประชากรคนไทยที่มีประวัติทำฟันที่ละเอียดอย่างมากทุกคน และในการเก็บข้อมูล หรือประวัติการทำฟันของคนไทยอาจจะมีการถ่ายภาพเอกซเรย์แบบเห็นฟันครบทุกซี่ในปากโดยใช้ฟิล์มเดี่ยวเท่านั้นแล้วบันทึกไว้ในบัตรประจำตัวประชาชน โดย มีการกำหนดรูปแบบการบันทึกข้อมูลทันตกรรมทั้งในคนเป็น หรือศพ ในระบบเดียวกันการ พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการเก็บรักษาและส่งข้อมูล รวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศ และรองรับกับแนวทางตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ข้อมูล (matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว

๒.๖ แนวทางการควบคุมดูแลสถานที่เกิดเหตุ จัดให้มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการเหตุการณ์ เข้าควบคุมสั่งการ โดยไม่ให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ และให้มีระบบการจัดทำเครื่องหมายตำแหน่งที่พบศพ ออกหมายเลขศพให้เป็นระบบเดียว ไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนหรือสับสน พร้อมทั้งให้มีการกำหนดสถานที่รองรับศพ และการเคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพไปตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคลตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

๑. เชนนโยบาย

๑.๑ ควรมีนโยบายจัดตั้งคณะกรรมการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล และบริหารจัดการเกี่ยวกับผู้เสียชีวิต กรณีเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

๑.๒ ควรจัดให้มีทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติทันตวิทยา เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ พร้อมทั้งจัดทำแผนการปฏิบัติ และซักซ้อมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมในการปฏิบัติเมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่

๑.๓ ควรจัดทำแผนปฏิบัติการการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแบบบูรณาการด้านการพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล โดยเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต ในระดับจังหวัด และประเทศ

๑.๔ ควรจัดให้มีระบบฐานข้อมูลทันตกรรมทั้งคนเป็น และศพ ในระบบเดียวกัน และกำหนดแนวทางการเก็บรักษา ส่งข้อมูล โดยรวบรวมไว้ในฐานข้อมูลเดียวกันทั้งประเทศตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งสร้างระบบในการตรวจ การเก็บข้อมูล การจับคู่ข้อมูล (matching) ที่สามารถทำได้รวดเร็ว

๒. แข็งปฏิบัติ

๒.๑ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ และเครื่องมือ อุปกรณ์ พร้อมสามารถออกปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที และสามารถรองรับสถานการณ์ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่จะต้องตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ได้

๒.๒ จัดทำแผน คู่มือ แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการซ้อมแผนเป็นระยะ ๆ

๒.๓ จัดให้มีการเตรียมสถานที่รองรับศพ และการเคลื่อนย้ายศพ หรือ นำศพ ทุกจังหวัดกรณีมีเหตุภัยพิบัติขนาดใหญ่สามารถปฏิบัติได้ทันทีอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลทันตกรรมตามมาตรฐานสากล เพื่อทำฐานข้อมูลทันตกรรมของประเทศต่อไป